PAVEL DE MONEMVASIA ISTORISIRI DE SUFLET FOLOSITOARE ŞI PAGINI INEDITE DIN LIMONARIU COLECŢIA HAGIOLOGICA PAVEL DE MONEMVASIA Istorisiri de suflet folositoare şi pagini inedite din Limonariu Traducere din limba greacă veche de protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă şi Laura Mândrilă SOPHIA METAFRAZE Bucureşti Corector: Diana-Cristina Vlad © Editura Sophia şi Metafraze, pentru prezenta ediţie Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României PAVEL DE MONEMVASIA Istorisiri de suflet folositoare şi pagini inedite din Limonariu Pavel de Monemvasia; trad, din lb. greacă veche de protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă şi Laura Mândrilă bucureşti: Editura Sophia: Metafraze, 2018 ISBN 978-973-136-644-9; ISBN 978-606-8997-01-8 I. Mândrilă, Gabriel (trad.) II. Mândrilă, Laura (trad.) 2 Pavel de Monemvasia Cel mai bine conservat oraş bizantin din Peloponez, Monemvasia, a fost înfiinţat, în acord cu Cronica Monemvasiei, în perioada invaziilor sla¬ve din secolul al VI-lea (5823 sau 5878) de către spartani, devenind un important centru comer¬cial şi maritim, dar în permanenţă pradă atacuri¬lor piratereşti cum ne arată şi textele Istorisiri¬lor de suflet-folositoare. Pavel, autorul acestor istorisiri, se numără printre cei mai străluciţi episcopi care au păs¬torit cetatea Monemvasiei; se pare că a activat în cea de-a doua jumătate a secolului al X-lea, în acord cu menţionarea numelui său în Synodiconul Monemvasiei1 şi, de asemenea, cu sigi¬liul episcopal, descoperit în Corint, care atestă existenţa istorică a unei persoane cu acest titlu 1 V. Laurent, „La liste episcopale du synodicon de Monembasie", EO 32 (1933), p. 145. 5 şi acest nume1. Născut în acele locuri, se pare că a fost intim legat de Mănăstirea Latros cen¬tru monastic distins prin activitatea sa iconofilă în decursul persecuţiei declanşate în secolul al VII-lea împotriva sfintelor icoane -, unde s-a format duhovniceşte şi de care aminteşte în cea de-a doua istorisire a colecţiei de faţă. Astfel, pentru viaţa episcopiei de Monemvasia relaţiile duhovniceşti cu Mănăstirea Latros au reprezen¬tat o constantă duhovnicească dacă ne gândim că şi Petru primul episcop de Monemvasia ates¬tat documentar a luat parte activă la Sinodul din 787, care a restabilit cinstirea sfintelor icoa¬ne, după cum actele sinodului o adeveresc, şi a întreţinut relaţii strânse cu Mănăstirea Latros. Istorisirile de suflet-folositoare s-au bucurat de o apreciere deosebită în perioada medievală, fiind traduse nu doar în limba latină, ci şi în limba arabă. Au fost alcătuite sub înrâurirea Scării Sfântu¬lui Ioan Sinaitul, la care, de altfel, autorul şi face referire (istorisirile IV şi XI), înscriindu-se în stră¬vechea tradiţie a apoftegmelor, al cărei început se situează în secolul al IV-lea. 1 La aceasta se adaugă şi notiţa prezentă atât la începutul istorisirii a XVII-a, cât şi la finele ei, în manuscrisul Vatican 57: „Ale preacuviosului între monahi Pavel, episcop al

Monemvasiei, în Peloponez, istorisiri, foarte succinte şi mult-folositoare, ale câtorva bărbaţi preacuvioşi". 6 Un element aparte, prin care se disting aces¬te bijuterii ale literaturii hagiografice, îl consti¬tuie faptul că autorul recurge în permanenţă la tehnica povestirii în povestire, în încercarea de a convinge lectorul că nu el a fost martorul direct şi nemijlocit al celor relatate, cu intenţia lăuntri¬că, nemărturisită, de a abate atenţia de la persoa¬na sa. Tehnica aceasta predispune la alte profunzimi ale artei comunicării catehetice pe care evlavia eclesiastică este obligată să le cultive pentru a readuce înaintea cititorului asceza ca singurul răspuns ce poate lămuri omului toate întrebări¬le şi neliniştile sale existenţiale, oferindu-i astfel şansa de a se deschide cu adevărat relaţiei depli¬ne cu Dumnezeu. Pentru istorisirile II-XVII ale traducerii de faţă, am folosit textul critic elaborat de John Wortley1; textul critic al primei istorisiri a fost publicat recent de Alastair Carroll2. 1 Les récits édifiants de Paul, évêque de Monembasie, et dautres auteurs, Paris, 1987, pp. 28-137. 2 „Paul of Monembasia, Historia animae utilis, BHG 1449d, Cod. Vat. Gr. 57", în Metaphrastes or Gained in translation: Essays and Translations in honour of Robert H. Jordan, Belfast Byzantine Texts and Translations, Belfast, Ed. Belfast Byzan¬tine Enterprises, 2004, pp. 185-193. 7 Ale preacuviosului între monahi Pavel, episcop al Monemvasiei, în Peloponez, istorisiri, foarte succinte şi mult-folositoare, ale câtorva bărbaţi preacuvioşi I Puterea milosteniei Un oarecare monah ne-a istorisit: Când am trecut odată pe la Sfântul Teodoret, patriarhul Antiohiei, şi am fost poftit de el la masă, acesta i-a povestit smereniei mele următoarele:. Acum câteva zile a ajuns pe aici un străin, nespălat, netuns şi îmbrăcat în zdrenţe, pe care l-am chemat să ia masa împreună cu mine; când veni şi se aşeză alături de noi, am văzut că mân¬ca cu mâna stângă, pentru că mâna dreaptă îi era învelită în zdrenţe până la încheietură. L-am întrebat: „De ce nu mănânci cu mâna dreaptă, ci cu cea stângă? Că şi Vasile cel Mare în învăţăturile 9 sale morale spune: «Mâna dreaptă să slujească trupului de la coapse în sus, iar cea stângă, ase¬menea, de la coapse în jos»", iar el mi-a răspuns: „Să-mi fie cu iertare, preasfinte stăpâne, din când în când se abate asupra mea o suferinţă şi din această pricină îmi este peste putinţă." încercând să-l silesc să vorbească, dar văzând că nu voia [nicidecum], am tras, ca în glumă, zdreanţa în care îi era învelită mâna şi i-am descoperit o par¬te din ea; atunci mâna a slobozit un miros foarte urât şi respingător, încât toţi se ţineau de nas şi nu ştiau cum să scape de el; [şi aceasta s-a petre¬cut] până când şi-a învelit la loc mâna în sfânta aceea zdreanţă, şi aşa s-a pus capăt acelui miros urât, cumplit şi de nesuportat; atunci eu zice [patriarhul] -, uimit din pricina acestora, am început să-l silesc pe bărbatul [acesta] să-mi spu¬nă ce se întâmpla. Iar el, suspinând din rărunchi, se apucă să povestească: „Eu, preasfinte papă1, am avut o mamă

preafrumoasă la trup, care a rămas văduvă de foarte tânără, eu fiind singurul ei prunc; şi odată ce tatăl meu muri, după cum 1 în vechime acest titlu era conferit nu doar episcopilor în general, ci chiar şi preoţilor (P. Batifol, L Église naissante et le catholicisme, Paris, 1927, p. 353, n. 2). în prezent, face parte din titulatura oficială a Patriarhului Alexandriei (ca atare este amintit, printre alţii, şi de Eusebiu al Cezareei în Istoria biseri¬cească [VII, 24]) şi a episcopului Romei. 10 am spus, ea se dădu risipei, beţiei şi destrăbălă¬rii, astfel că de pe urma desfrânării a ajuns să adune foarte mulţi bani; nici când am ajuns la vârsta maturizării rânduite de lege, ea nu a înce¬tat această viaţă de ruşine, numai că s-a întâmplat să-i vină şi ei sfârşitul. După ce am cugetat şi am înţeles de unde se adunase o asemenea bogăţie, mi-am pus în inimă a urma calea lepă¬dării de cele pământeşti căci averea de pe urma tatei şi a mamei era [nespus de] mare -, zicând: «Ca nu cumva, Stăpâne Doamne Dumnezeule, să mă folosesc de bogăţia aceasta necurată şi necuvioasă, pe toate le voi da la biserici şi la săraci, de sufletul mamei mele.» Aşa făcând, am dat totul, fără a păstra pentru mine nimic altceva decât veşmintele de pe mine. Deşi am făcut asta pentru sufletul mamei mele cu toată bunăvoinţa şi credinţa nepregetată, îmi ziceam: «Cum voi şti oare sau cine îmi va spune dacă Dumnezeu a primit cele date săracilor mai ales că acestea fuseseră adunate de pe urma unor socotiri urâ¬te? [Cum voi şti oare sau cine îmi va spune dacă] mama mea va fi avut parte de oarecare uşurare sau folos mulţumită unor asemenea danii şi milostenii?» Am venit aşadar, domnul meu, la Ierusalim, la patriarh care, la auzul celor petrecute, 11 îmi spuse: «Ai făcut [foarte] bine, o, fiule, îngrijindu-te de mântuirea mamei tale; căci cu aceasta, ţie îţi faci bine, învrednicindu-ţi sufletul de mântuire. Numai că nimeni nu-ţi poate ade¬veri cu desăvârşire care va fi urmarea celor petre¬cute; du-te în [pustiile] Sketei şi Tebaidei, şi aco¬lo vei afla bărbaţi purtători de Dumnezeu, care au darul vederii cu duhul şi pot, în urma rugă¬ciunii şi a descoperirii, să-ţi aducă lămurire.» Deîndată ce am ajuns în [pustiile] Sketei şi Teba¬idei, am auzit cum mi se spune de către acei părinţi cuvioşi şi vrednici de pomenire, care vor¬beau [aşa] neîndoielnic mânaţi de smerenia lor peste măsură: «Nu există în ziua de azi printre noi, fiule, cineva asemenea celui pe care-l cauţi; dar dacă vrei să ne asculţi sfatul, du-te şi mai în adâncul pustiei, şi acolo vei găsi un om al lui Dumnezeu desăvârşit, în stare să-ţi aducă lămu¬rire. Să nu te biruie duhul trândăviei la gândul trudei, ci îndrăzneşte şi du-te.» După ce am luat prescuri, binecuvântare şi apă, am mers treizeci de zile; şi am aflat o mică peşteră şi puţină apă, iar în jurul apei urme de om. Cuprins de bucu¬rie, am bătut, după obicei, şi a răspuns dinăun¬tru sfântul avvă. După ce m-a întâmpinat şi a avut loc rugăciunea obişnuită la întâlnirea dintre 12 monahi, ne-am aşezat. îmi spune robul lui Dum¬nezeu: «Bine ai venit, fiule. Care e pricina pentru care te-ai trudit

atâta venind până aici? Spune-mi cum petrece astăzi neamul creştinilor? Cum sunt împăraţii? Cum stă credinţa?» Atunci i-am răs¬puns: «Prin cuvioasele voastre rugăciuni, ale celor ce trăiţi ca îngerii, toate cele ale noastre se fac în smerenie şi pace; în schimb am nevoie, stă¬pâne, de luminare în privinţa lucrului pentru care am venit şi mă rog ţie [pentru asta], căzându-ţi la picioare.» La întrebarea: «Care e pricina venirii tale la noi», i-am înfăţişat toate, precum s-a arătat [mai sus], şi i-am spus: «Rogu-mă, stăpâne, ca, prin rugăciunea ta plină de îndrăzneală şi bine primită înaintea lui Dumnezeu, să primesc înştiinţarea dacă sărmana mea mamă a avut par¬te de vreun folos sau nu ceea ce mă rog să nu se întâmple.» Mi-a răspuns adevăratul rob al lui Dumnezeu: «Fiule, o asemenea cerere este peste puterea şi virtutea mea, dar ne vom ruga împre¬ună lui Dumnezeu; şi ceea ce va voi şi va dori ne va descoperi El nouă.» Făcând cu toiagul său de finic un cerc în afara peşterei, m-a aşezat în el şi mi-a poruncit ca vreme de şase zile să nu mă aşez, pe cât îmi stă în putere, nici să mănânc, nici să beau, ci să mă rog lui Dumnezeu noaptea şi 13 ziua ca să-mi descopere ceea ce cerea m. «Iar eu voi face acelaşi lucru înăuntrul peşterii; că are puterea Judecătorul gândurilor şi al rărunchilor şi al celor necunoscute să ne descopere nouă, nevrednicilor, după voia Sa.» Cu o rugăciune stăruitoare, m-a lăsat în mijlocul cercului şi a intrat în peşteră; făcând eu întocmai şase zile şi şase nopţi, la venirea celei de-a şaptea, am intrat într-o stare ca de ieşire din sine. Am văzut în par¬tea stângă un lac plin de necurăţii şi urât-mirositor, şi capetele unor [oameni] care se ridicau şi se lăsau în jos la fundul lacului, iar printre ei am zărit-o şi pe mama mea care se afunda şi se ridi¬ca până la gât, care m-a recunoscut şi a început să mă strige: «Bunul meu fiu, miluieşte-mă!» şi iar se ducea la fundul necurătiilor şi iar se ridica până la piept şi striga: «Preadulcele meu fiu, miluieşte-mă! Fiul meu, ajută-mă!», şi iar se ducea la fund. Am văzut-o ridicându-se pentru a treia oară şi din nou strigând cu şi mai multă jale, cu multe lacrimi şi vaiete: «Fiul meu, ajută-mi! Fiul meu, milostiveşte-te! Fiul meu, nu mă lăsa în strâmtorarea asta [de care am parte]!» Iar eu, ca şi cum nu mi-ar fi păsat de primejdie, mi-am întins mâna dreaptă şi, apucând-o de părul capului, în timp ce ea se ducea la fund, 14 mi-am afundat mâna în groapa acelei necurăţii până la încheietura mâinii. Cum am ridicat-o, am văzut la dreapta o colimvitră cu apă curată, limpede şi frumos mirositoare, am afundat-o în ea şi, după ce am spălat-o de murdăria aceea urât mirositoare, am lăsat-o acolo, printre oamenii îmbrăcaţi în veşminte albe şi strălucitoare, slăvind şi lăudând dimpreună cu aceia pe Hristos, Dumnezeul nostru. Odată cu venirea zori¬lor, m-a strigat [la el] robul lui Dumnezeu, care voia să afle dacă am avut parte de vreo vedere, în timp ce îi povesteam, el îmi adeverea spusele, fiindcă, după cum spunea, le văzuse şi el pe [toa¬te] acestea. Iar când i-am arătat mâna, fiindcă nu puteam suferi mirosul cel

fără de măsură de urât, sfântul a spus: «Să nu te pună pe gânduri acest lucru; că aceasta e pecetea adevărului, spre încredinţarea noastră şi a tuturor celor ce vor auzi şi [te vor] vedea că vedenia a fost adevărată, nu vis, nici închipuire şi că Dumnezeu are pute¬rea ca şi după moarte să facă milă şi [să-Şi arate] îndurările cu cei ce din toată inima fac danii şi milostenii pentru cei ce s-au mutat mai înainte [din viaţa asta], dându-le lor mila [Sa], că îndu¬rările Lui sunt peste toate lucrurile şi poate câte vrea. Iar cât priveşte această mână a ta, mărturisesc 15 că Dumnezeu ar fi putut s-o vindece în chip desăvârşit de mirosul cel urât, dar, cum am spus, pentru a nu părea în ochii lumii cu neputinţă de crezut sau îndoielnice [cele petrecute], a binevoit El să rămână aşa.» După ce mi-a vorbit astfel robul lui Dumnezeu, a luat bucata asta veche de pânză pe care o vezi, tăind-o din rasa sa mona¬hală, mi-a învelit mâna şi numaidecât a încetat cu totul mirosul cel urât; ba mai degrabă, mulţumită lui, s-a prefăcut în miros plăcut, care stăruie atunci când [mâna] mi-e învelită. Iar dacă cineva încearcă s-o desfacă, aşa cum ai făcut tu mai devreme, nimeni nu poate îndura mirosul cel peste măsură de urât. După toate acestea, mi-a spus mie acel cu adevărat rob al lui Dum¬nezeu: «Iată, după atâta drum, te-a biruit obo¬seala şi nu ai nimic din cele de trebuinţă. Cum o să te întorci în ţara ta fără a avea parte de oste¬neală?» Pe când îmi spunea el acestea, iată că a suflat vântul de miazăzi şi un nor aducător de furtună s-a ridicat de la miazănoapte, iar sfântul Avva a grăit: «Îţi poruncesc ţie, îngerului sub a cărui putere stă norul: în numele lui Iisus Hristos, Care ţine frâiele norilor şi le chiverniseşte pe toate cu mâna Sa cea atotputernică, ia-l pe fratele acesta pe un nor şi du-l la ale sale. Ca tuturor să 16 povestească măreţiile lui Dumnezeu şi [faptul] că tuturor celor care cer drept şi fără şovăire le poate împlini cererile făcute prin mijlocirea dani¬ilor şi a milosteniilor pentru cei morţi, dar şi pen¬tru cei vii; că milostivirile Sale sunt peste toate lucrurile Lui, din neam în neam şi până în veac.» Ridicându-mă, aşadar, norul, m-a lăsat în faţa casei aşa cum s-a petrecut cu Daniil [prorocul] în groapa [cu lei] şi cu alţii -, slăvindu-L şi lăudându-L pe Hristos, Dumnezeul nostru în toată cumpătarea şi curăţia; că Lui I se cuvine slava în vecii vecilor. Amin." II Despre femeile descoperite în apropierea Muntelui Latros1, pe vremea împăratului Constantin 1. Un perceptor de taxe ne-a povestit urmă¬toarele: „Pe vremea domniei împăratului Constantin Porfirogenetul2, fiul împăraţilor Leon3 şi Zoe şi 1 Centrul monastic Latros (în prezent Beţparmak Dagl, în Antichitate Latmos aărţioQ, apoi în perioada bizantină Latros a fost înfiinţat în acord cu tradiţia orală în sec. al VI-lea de monahii alungaţi din Sinai în urma invaziei musulmane. Prima menţiune oficială a monahismului organizat aici se leagă de participarea în 787 a unui arhimandrit (sub ascul¬tarea căruia se aflau mănăstirile de aici) la Sinodul VII Ecume¬nic (în sec. al X-lea numărul lor era în jur de şase, iar în sec.

al XIII-lea, mai mult de zece; pentru mănăstirile din acest loc, vezi Raya Efthymia, Valea râului Meandros (sec. al VI-lea-al XIII-lea), geografia şi istoria sa, vol. I, teză de doctorat susţinută la Universitatea din Atena în 2004). Era situat în partea de Apus a Asiei Mici, în apropierea oraşului antic Milet. Din păcate, instituţiile şi evoluţia vieţii monastice de aici nu au fost încă studiate, ră¬mânând necunoscute până în prezent oamenilor de ştiinţă. 2Constantin al VI-lea (913-959). 3 Leon cel înţelept (886-912). 18 ginerele împăratului Roman vârstnicul1, am fost trimis în Răsărit ca perceptor de taxe. Mergând la o mănăstire pentru a încasa taxa publică era pe timpul verii Egumenul împreună cu monahii a ieşit în întâmpinarea mea; şi, îmbrăţişându-ne, ne-am aşezat în curte. Acolo se afla o mulţime de pomi încărcaţi de roade. Cum stăteam noi de vorbă, au venit nişte păsări care au frânt ramuri din pomi şi, luându-le cu tot cu fructe, au ple¬cat grabnic în zbor. La vederea acestui lucru neobişnuit, i-am întrebat pe monahi: De ce păsă¬rile nu mănâncă fructele, ci le iau cu ramuri cu tot? Iar ei mi-au răspuns: «Acesta este cel de-al unsprezecelea an de când păsările vin din vre¬me în vreme şi fac aşa.» La întrebarea mea «Ce înseamnă asta?», mi-au răspuns: «Nu ştim, ne minunăm şi ne mirăm şi noi de acest lucru.» Atunci eu, ca şi cum m-ar fi îndemnat Dumne¬zeu, am zis: «Să ştiţi că păsările duc fructele unor monahi aflaţi în munţi.» Pe când vorbeam, iată că veni un corb, care a rupt o ramură din pom cu tot cu fruct. Atunci am spus Egumenului şi fraţilor: «Urmaţi-mă!» în timp ce ei s-au grăbit să mă urmeze, corbul zbura liniştit deasupra noas¬tră, fără a da drumul ramurii; cum a ajuns pe 1. 968-1034. 19 munte, a lăsat-o jos şi s-a ciugulit, întinzându-şi aripile. 2. Când am ajuns şi noi sus pe munte şi ne-am apropiat de el, şi-a luat creanga, s-a ridicat în aer, apoi a coborât într-o vale unde a lăsat ramu¬ra, s-a înălţat iarăşi în aer fără povară şi a plecat croncănind. Urcându-ne noi pe buza unei pră¬păstii, de unde văzuserăm corbul că s-a lăsat în jos, şi pornindu-ne să aruncăm cu pietre, nişte voci de acolo de jos ne-au răspuns: «Dacă sunteţi creştini, încetaţi, că o să ne omorâţi!», iar noi am întrebat: «Cine sunteţi voi?» «Dacă vreţi», ne-au zis, «să ne vedeţi, aruncaţi-ne trei veşminte, căci suntem fără haine; pe urmă, luând-o la vale pe povârniş, veţi afla un drumeag abrupt şi, apu¬când-o pe el, veţi ajunge la noi.» Trei monahi, la auzul acestora, s-au dezbrăcat deîndată de tuni¬cile lor şi, învelind în ele nişte pietre, le-au arun¬cat într-acolo; apoi, după cum am fost îndrumaţi, am coborât de pe munte, am găsit drumul acela abrupt şi, cum am ajuns la capătul lui, am zărit trei femei care, îndată ce ne-au văzut şi ele, au venit în întâmpinarea noastră şi ni s-au închi¬nat până la pământ. După ce ne-am închinat şi noi şi ne-am dat unii altora bineţe, ne-am aşezat; 20 împreună cu noi doar una dintre ele s-a aşezat celelalte două au rămas în picioare. 3. Atunci Egumenul a întrebat-o pe cea care şedea: «De unde şi de ce ai venit aici, doamna şi Maica mea1?» «Eu,

Părinte», a răspuns ea, «sunt din Constantinopol, şi soţul meu a fost protospătar2; după moartea lui care l-a luat de tânăr, am rămas văduvă şi fără copii la douăzeci şi doi de ani, cu jalea văduviei, cât şi a lipsei de copii. La câteva zile, un nobil cu foarte multă putere, aflând de cele întâmplate, împins de vrăjmaşul sufletelor noastre, a vrut să mă răpească cu sila, trimiţându-şi slugile [la casa mea]; eu le-am răs¬puns după cuviinţă, dar aceia mi-au spus la ple¬care că se vor întoarce în ziua următoare, când aveau să mă ia fără voia mea să mă ducă la stă¬pânul lor. înfricoşată, m-am rugat toată noap¬tea Domnului nostru Iisus Hristos să-mi dea puterea şi cuvintele potrivite, „când îmi voi des¬chide gura"3, spre a mă împotrivi şi a-l îndepărta de la mine pe acest om viclean, care voia ca oda¬tă cu trupul să-mi pângărească şi sufletul. M-am 1Kupia pov pricep (XLVI, 41-42). 2 Protospătarul (npanoffnadăpi.cx;) era unul dintre cei mai înalţi demnitari de la curtea imperială în perioada medio-bizantină, titlul fiind conferit de împăratul însuşi. 3 Ef. 6, 19. 21 gândit aşadar ce răspuns aş fi putut să le dau ca să nu mă ia cu sila, dacă oamenii săi aveau să vină din nou; când au venit în ziua următoare, pregătiţi să mă ia cu forţa, le-am spus: «O, dom¬nii mei, credeţi oare că eu nu m-aş bucura să vin la preaslăvitul meu domn? Sufăr însă de o boală grea, plină de puroi şi de miros urât, de nesupor¬tat, şi acum am parte de îngrijiri. Aveţi răbdare până mă voi vindeca, şi atunci voi veni eu însămi neîntârziat. Care-ar fi folosul venirii mele la stă¬pânul vostru, suferind eu de acest lucru dezgus¬tător? Oare voi nu veţi avea parte de necinste şi eu nu mă voi face de ruşine? Aveţi răbdare cu mine, daţi-mi un răgaz nu mai mult de patruzeci de zile, şi mă voi face bine.» La auzul acestora, au plecat zicând: «Dacă e vorba de patruzeci de zile, stăpânul nostru te va aştepta.» 4. Aşadar, deîndată ce-au plecat, le-am dat libertatea tuturor robilor mei, odată cu înscri¬surile necesare1, şi n-am păstrat pentru mine decât pe aceste două roabe, pe care le vezi. Aşijderea şi întreaga mea avere în bunuri mobile 1 Acyaza (legata) dispoziţie întâlnită în codul de legi ro¬man clasic referitoare la libertăţile sau drepturile ce pot fi ofe¬rite de cineva prin testamentul său; o uzanţă foarte comună şi în spaţiul creştin (a se comp. cu testamentul Sf. Grigorie Teolo¬gul [PG 37, 389-391]). 22 am împărţit-o la văduve, orfani şi săraci, apoi mi-am chemat o rudă iubitoare de Hristos şi i-am cerut sub juruinţe înfricoşătoare să se ocu¬pe de vânzarea casei şi a tuturor proprietăţilor mele, iar câştigul să-l împartă celor în nevoi. După ce am scăpat aşadar de grija întregii mele averi, le-am luat cu mine pe aceste două surori, am urcat pe un vas noaptea şi, călăuzită de Dumnezeu, am ajuns în acest loc. Iată că au tre¬cut unsprezece ani de când n-am văzut chip de om, în afară de voi, până în ziua de azi. Iar hai¬nele, odată cu trecerea timpului, s-au sfâşiat şi s-au rupt de tot. 5. Egumenul, la auzul acestora, a întrebat: «De hrană cum v-aţi făcut rost?» «Dumnezeu Cel Bun şi de oameni Iubitor», a răspuns ea, «Cel Care

a hrănit în pustie poporul [israelit] pribeag vreme de patruzeci de ani1, ne trimite nouă, nevredni¬cilor Săi robi, hrana; căci în fiecare an, după voia Sa, păsările ne aduc felurite şi nenumărate fructe, peste nevoia noastră. Iar prin Harul Său ne aco¬peră şi ne încălzeşte chiar de am rămas fără de acoperământ, aşa că nu simţim nici frigul iernii, nici dogoarea verii; şi trăim aici ca şi cum ne-am 1 Fac. 15,16ş. urm. 23 afla în Raiul desfătării1, slăvind cu cântări neîn¬cetate preasfântul nume al Preasfintei şi Celei mai-presus-de-fiinţă Treimi, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.» Auzind noi acestea, ne-am minunat cu toţii! După o vreme Egumenul zice: «Dacă vei îngădui, doamna mea, voi trimite un monah la mănăstire să aducă cele de trebuinţă ca să luăm o gustare împreună.» «Dacă vrei», i-a răspuns ea, «să faci aşa ceva, porunceşte să vină preotul mănăstirii aici spre a aduce lui Dumne¬zeu Jertfa cea fără de sânge, ca şi noi să ne facem părtaşe Preacuratelor şi de viaţă făcătoarelor Taine ale lui Hristos, Dumnezeul nostru; căci de când am plecat din cetate, nu ne-am învrednicit de împărtăşirea cu Sfinţitele Daruri.» 6 6. Imediat ce a auzit acestea, Egumenul a tri¬mis un monah la mănăstire după preot şi cele de trebuinţă. Cum a venit aşadar preotul, a săvârşit dumnezeiasca Liturghie şi s-au împărtăşit şi ea, şi roabele ei; după ce ele au luat o gusta¬re împreună cu monahii, a spus fericita către Egumen: «Rog pe sfinţia ta să rămână împreu¬nă cu noi încă trei zile.» Şi i-a primit cererea, cu făgăduinţa de a rămâne acolo trei zile. A doua 1 Fac. 3,21. 24 zi, dis-de-dimineaţă, fericita aceasta s-a sculat şi, după o rugăciune stăruitoare şi îndelungă la Domnul, s-a mutat la El. Am îngropat-o pe ea cu lacrimi şi cântări şi am aşezat-o în mormânt; în următoarea zi s-a mutat [la Domnul] şi a doua, iar în cea de-a treia zi s-a mutat şi ultima. După ce le-am îngropat pe toate, ne-am întors, mărindu-L pe Hristos Dumnezeu, Cel Ce face minuni nemaiauzite şi semne slăvite fără de număr. A Acestuia este slava în vecii vecilor. Amin." III Despre cel chemat să dea socoteală cu trei zile înainte de sfârşitul său 1. Un preot din Peloponez, pe nume Pardos, a venit la mine în Monemvasia, cu rugămintea să-l îmbrac în sfântul chip al monahilor. înduple¬cat de rugămintea sa, după catehizarea cuvenită, l-am tuns [în monahism] şi, dându-i veşmântul schimei monahale, i-am schimbat numele în Petru. Acest fericit [bărbat], străduindu-se întru nevoinţa cea bună, a fost silit de tatăl său [după trup] să plece de la mine şi să se întoarcă în patria sa o cetăţuie pe nume Eniklion unde, căzând într-o boală foarte grea, s-a mutat la Domnul, pri¬mind pentru nevoinţele sale ca răsplătiri, adeveritoare ale îndrăznelii sale la Dumnezeu, minunile care se petreceau zilnic la racla [moaştelor] lui. 26 2. Odată, pe când stăteam de vorbă cu acest [părinte] vrednic de pomenire şi discutam despre ieşirea sufletului şi despre felul în care i se cere să dea socoteală duhurilor răutăţii, îmi zise: prietenul meu s-a îmbolnăvit şi, când m-am dus să-l văd, mi-a spus următoarele: „După sta¬rea în care mă

aflu, preacinstite părinte, înţeleg că sfârşitul mi-e aproape; cu îngăduinţa ta, o să măr¬turisesc sfinţiei tale cele săvârşite de mine." După ce i-am spus: „Grăieşte, frate, fără să te ruşinezi; căci cu toţii, stricăcioşi fiind, am păcătuit şi, ispitiţi de vrăjmaşul cel de obşte, păcătuim; dar să nu socoteşti că milostivirile lui Dumnezeu nu vor birui mulţimea relelor noastre dacă ne îndreptăm spre El prin pocăinţă sinceră", el a început să-şi mărturisească de bunăvoie greşelile. 3. După ce s-a spovedit, rudele şi prietenii au venit să-l vadă. Pe când şedeam eu dimpre¬ună cu aceia şi bolnavul ne vorbea, dintr-odată, întorcându-se către cealaltă parte a patului, a spus: „Dumnezeu să-ţi înmulţească anii, domnul meu." în timp ce noi toţi eram cuprinşi de uimire şi frică şi ne gândeam că are o vedenie, el îşi avea privirea îndreptată spre cel ce i se arăta¬se şi spunea: „Da, este adevărat, Stăpâne al meu, 27 am făcut asta, dar am mărturisit preotului." Şi iarăşi: „Şi pe acestea le-am făcut, dar le-am spo¬vedit", apoi: „Spun minciuni, domnul meu, n-am făcut aşa ceva, mă osândesc pe nedrept." Multe asemenea lucruri spunea, uneori: „Am săvârşit acestea şi le-am mărturisit", alteori „Aceştia spun minciuni, sunt învinovăţit pe nedrept." Iar după aceea a zis: „Cât priveşte înscrisul, domnul meu, despre care mă învinovăţesc, Domnul ştie că eu n-am vrut să-l iau, dar alţi necugetaţi ase¬menea mie m-au îndemnat zicându-mi: «Fură-l de la mama ta şi dă-l slugii, care are să-ţi dea bani, şi vei avea răsplată şi de la Dumnezeu»; iar acesta e adevărul, Stăpâne." Şi iarăşi spunea: „Spun minciuni, domnul meu, mă osândesc pe nedrept, însă cercetează, şi, dacă sunt adevăra¬te cele pretinse de ei, să mă omori", apoi grăia: „[Zici că] te duci, domnul meu, şi te întorci după trei zile; dar teme-te de Dumnezeu! Dacă vrei să mă iei, ia-mă acum, că nu voi putea să mă chinui vreme de trei zile", şi iarăşi: „Să mergi, domnul meu, eu te voi aştepta după trei zile; şi Dumne¬zeu să-ţi dea mulţi ani." 4. În timp ce noi toţi ascultam acestea, cuprinşi şi stăpâniţi de multă frică şi spaimă din pricina 28 înfricoşatei şi nevăzutei sale trageri la răspun¬dere, cel bolnav s-a întors spre noi, iar eu l-am întrebat: „Ce au fost, frate, cele pe care le spu¬neai şi cu cine grăiai?", iar el [mi-a răspuns]: „Să nu crezi că mi-am ieşit din fire şi nu am minţile întregi. Ori sunteţi orbi şi nu vedeţi pe trimisul împărătesc şi pe cinstiţii bărbaţi care-l însoţesc şi nici pe întunecaţii [demoni] care stau la uşă?" Eu însă [i-am răspuns]: „Care trimis împără¬tesc?", iar el: „Pe famenul care până acum a vor¬bit cu mine, al cărui chip strălumina mai mult decât soarele şi ale cărui veşminte erau mai strălucitoare decât lumina. Nici nu a apucat acesta să ajungă bine aici împreună cu slăviţii şi înfricoşătorii săi oameni, că nişte [demoni] întunecaţi şi hidoşi, cu ochi ca de foc, şi-au făcut apariţia şi s-au aşezat la uşă, învinuindu-mă şi spunând câte am făcut şi câte n-am făcut; iar când împuternicitul împărătesc mă întreba «dacă sunt adevărate cele pe care le grăiesc», despre cele ce ştiam că le-am săvârşit, spuneam «Da, stăpânul meu, pe

acestea le-am făcut, dar le-am mărturisit preotului», iar despre cele ce ştiam că nu le-am săvârşit, spuneam «Spun min¬ciuni, pe acestea nu le-am făcut, mă osândesc pe nedrept.»" 29 5. Atunci l-am întrebat din nou: „Iar înscrisul, de care vorbeai, ce era cu el? Căci despre asta nu mi-ai spus nimic." „Am socotit", mi-a răspuns, „că nu era nimic însemnat şi de aceea nu am mărturisit acest lucru." „Şi despre ce este vor¬ba?", l-am întrebat, iar el a răspuns: „Mama mea avea un rob şi i-a făcut un înscris prin care-i acor¬da libertatea, însă păstra acest înscris, zicând că «după moartea mea să se dea robului spre a ple¬ca slobod unde doreşte şi pofteşte». [Robul], fiind însă foarte viclean, a împins pe nişte necugetaţi ca şi mine să mă silească să-i fur mamei înscri¬sul şi să îl dau acestuia, cu făgăduinţa că-mi vor da şi bani. Amăgit de ei, am furat înscrisul şi l-am dat robului, fără să primesc nici un ban. Acela, îndată ce a luat înscrisul, nu mai voia să slujească mamei mele. Când s-a apucat să caute înscrisul, fiindcă nu l-a găsit, s-a necăjit şi a înce¬put să-l blesteme pe hoţ, iar eu, deşi o auzeam de multe ori cum blestemă, nu i-am mărturi¬sit nimic. Despre acestea vorbeau [demonii cei] întunecaţi; ei mai spuneau şi multe altele pe care nu le-am săvârşit. Când mă întreba despre acestea [trimisul] împărătesc, îi răspundeam că: «Spun minciuni, domnul meu, am parte de osân¬dă nedreaptă, însă cercetează, şi dacă sunt adevărate 30 cele pretinse de ei, omoară-mă». Atunci [trimisul] împărătesc, alungându-i pe [demonii cei] întunecaţi, mi-a spus: «Mergi, pregăteşte-te pentru tunderea [în monahism], îmbrăcând sfân¬tul chip monahal, iar după trei zile o să vin să te iau.» Eu însă i-am spus: «Dacă vrei să faci aceas¬ta, domnul meu, ia-mă acum, că nu voi putea îndura să mă chinui încă trei zile», iar el [mi-a răspuns], «nu, nu, ci mergi şi fă aşa cum îţi spun şi după trei zile mă voi întoarce să te iau»; atunci i-am spus: «Dumnezeu să-ţi înmulţească anii, domnul meu» şi numaidecât acesta şi cei dimpreună cu el s-au făcut nevăzuţi." Noi însă, la auzul acestora, am rămas uimiţi şi ne-am cutremurat cu gândul la cumplitul sfârşit care ne aşteaptă; iar el, după ce şi-a bine rânduit toate cele ale sale şi a îmbrăcat chipul cel sfânt al monahilor, s-a mutat la Domnul după trei zile. IV Despre cel ce s-a spovedit la un părinte sfânt în Muntele Olimpului 1. Un monah cuvios, pe nume Sofronie, când s-a întors de la Muntele Olimp, mi-a povestit un lucru asemănător cu cel consemnat în cartea sfân¬tă a Scării.1 Spunea, aşadar, că la un Bătrân sporit duhovniceşte şi purtător de Dumnezeu, aflat în Muntele Olimp, mergeau mai mulţi fraţi spre a asculta de la el cuvânt de mântuire şi, în timp ce aceştia se aşezau, Bătrânul le lămurea care sunt cele ce duc la mântuirea sufletului; [oarecând] a venit un frate laic şi, după ce i s-a închinat, s-a aşezat deoparte. Abătându-şi Bătrânul privirea spre el şi întrebându-l din ce pricină a venit la dânsul, el a răspuns: „Am venit, cinstite părin¬te, ca să îmi mărturisesc păcatele la sfinţia ta", 1 PG 88,681-684. 32 apoi bătrânul a zis: „Şi vrei să le

vădeşti deo¬parte, numai către mine, nevrednicul, sau înain¬tea tuturor fraţilor de faţă?" „Cu îngăduinţa ta, cinstite părinte, o să le rostesc chiar şi înaintea tuturor celor de faţă." Bătrânul a mai zis: „Spu¬ne, fiule, fără a te ruşina." Şi a început să mărtu¬risească asemenea lucruri ce nu se cuvin nici a ajunge în auzul oamenilor, nici a fi consemnate în scris. După ce le-a mărturisit, aşadar, pe toa¬te cu lacrimi, s-a oprit, cuprins de întristare, cu privirea în pământ şi cu inima zdrobită. Bătrâ¬nul cel sfânt, după ce a cugetat destulă vreme, i s-a adresat: „Vrei, fiule, să îmbraci veşmântul cel sfânt?" „Da, părinte, îmi doresc asta, iar în torba mea chiar am atare veşminte." După catehizarea [cuvenită] şi după rânduiala tunde¬rii [în monahism], sfântul bătrân l-a slobozit cu cuvântul: „Mergi, fiule, în pace şi nu mai păcă¬tui." Iar el, după ce a luat iertarea şi a făcut meta¬nie înaintea lui, a făcut cale întoarsă, slăvindu-L pe Dumnezeu, în timp ce monahii se mirau şi ziceau: „Cum se poate, cinstite părinte, că, deşi acesta a mărturisit înaintea noastră a tuturor astfel de păcate grele, nu i-ai dat nici o porun¬că [spre a o păzi] şi nici o epitimie?", însă el le-a răspuns: „O, preaiubiţi fii, nu aţi luat seama la 33 bărbatul înfricoşător şi preaslăvit care a fost aici de faţă, al cărui chip era ca soarele, iar îmbrăcă-mintea sa ca lumina? în mâini avea un zapis în care se aflau scrise păcatele celui ce s-a spovedit. Şi în afară de asta, avea şi cerneală şi o pană din trestie ca instrument de scris; în timp ce omul îşi spunea înaintea mea, nevrednicul, şi înain¬tea voastră cele ale sale, el le însemna cu pana. Aşadar, dacă iubitorul şi milostivul Dumnezeu a iertat unele ca acestea, cine sunt eu, păcătosul, să-i dau acestuia porunci şi epitimii?" La auzul acestora, monahii, cuprinşi de frică, s-au închi¬nat cinstitului părinte, arătându-şi recunoştinţa faţă de bunătatea şi iubirea de oameni ale Dom¬nului nostru Iisus Hristos; [apoi] plini de mirare şi multă uimire din pricina faptelor minunate ale Milostivului Dumnezeu, au făcut cale întoarsă. 34 V Despre femeia care a mers la avva Neofit spre a se mărturisi 1. Pururea-pomenitul Eftimie, monah plin de virtute şi preot al lui Dumnezeu, nevoi¬tor în mănăstirea Părintelui nostru celui între Sfinţi Arsenie cel Nou, mi-a povestit că soţia unui nobil de rang înalt, după moartea soţului, adunându-şi gândurile, cântărindu-şi păcatele şi având în cuget pomenirea morţii şi a Judecăţii înfricoşătoare, a venit la avva Neofit. După ce i s-a închinat, i-a spus: „Am venit la sfinţia ta îndemnată de credinţă, cinstite Părinte, spre a-mi mărturisi greşelile." Iar când acela i-a zis că „nu-mi stă în putere să primesc spovedania păcatelor femeilor", ea i-a răspuns: „Părinte Sfin¬te, Domnul nostru Iisus Hristos, adevăratul nos¬tru Dumnezeu, Cel Ce S-a îmbrăcat întru firea 35 noastră, Care a petrecut cu vameşii şi cu fariseii şi a stat la masă în casa lui Simon Leprosul şi a fariseului1, n-a alungat-o pe desfrânata care a venit la El, sărutându-I cu lacrimi preacuratele picioare şi mărturisindu-şi păcatele! în schimb, tu mă alungi pe mine cea care voiesc să-mi măr¬turisesc

păcatele şi să mă mântui?" 2. La auzul acestora, monahul i-a zis: „De vre¬me ce spui că ai venit, fiică, la mine, cel nevred¬nic, mânată de credinţă, să mergem în biseri¬că, spre a face cunoscute în faţa lui Dumnezeu, întru zdrobirea inimii şi smerirea cugetului, fap¬tele tale pe care eu, netrebnicul, le voi asculta." Luând aminte la acestea şi intrând în biserică împreună cu bătrânul cel plin de virtute, după ce s-a rugat şi s-a închinat, a rămas fără glas, ca într-o stare de răpire. Când el cu mirare a întrebat-o: „Ce s-a întâmplat, fiică? Cum mai devreme mă sileai pe mine, smeritul, să-ţi primesc spove¬dania, iar acum nu mai spui nimic?", ea i-a răs¬puns: „Nu îndrăznesc să-ţi spun ce mă frămân¬tă, cinstite Părinte; căci sunt stăpânită de tot felul de gânduri rele." Atunci Bătrânul [i-a zis]: „Dacă aşa stau lucrurile, fiică, şi, stăpânită de asemenea 1 Lc. 7,36. 36 gânduri, nu voieşti să mărturiseşti nimic, atunci scrie-ţi păcatele pe care le ştii, şi eu le voi citi îna-intea Domnului Dumnezeu, Cel Ce cunoaşte cele ascunse ale inimilor şi Care iartă, prin mila Sa cea multă şi prin iubirea de oameni nemăsura¬tă, greşelile tale." „Nici asta nu pot", a spus ea. Atunci Bătrânul a stat multă vreme pe gânduri, apoi i-a zis: „Dacă nu eşti în stare nici a le scrie, îţi voi spune eu cele pe care le săvârşesc oamenii de obicei şi te voi întreba dacă ai făcut una sau alta." Iar ea, după ce a fost întrebată, a zis: „Cu ajutorul lui Dumnezeu şi al sfintelor tale rugăciuni, cin¬stite Părinte, eu n-am făcut nimic din cele despre care vorbeşti; altele sunt greşelile mele." „Dacă este vorba de alte păcate", a zis el, „nu eu sunt cel ce cunoaşte inimile oamenilor şi nici nu ştiu cele ascunse ale lor1." „Roagă-te pentru mine, Părinte sfinte", a spus ea, „şi, după porunca Domnului, aşa să se rânduiască viaţa mea!" 3. Cu aceste cuvinte i s-a închinat Bătrânului şi a plecat. Pe când se întorcea acasă, a trecut pe un pod şi, văzând un monah lepros, care zăcea la pământ plin de bube şi cu totul neîngrijit, i-a zis: „Ce-ai spune dacă te-aş lua acasă la mine să 1 Cf. Rm. 2,16. 37 te îngrijesc, iar tu, în schimb, să te rogi lui Dum¬nezeu pentru mine?" „Măcar de-ai putea, doam¬na mea", i-a răspuns el, „să arăţi milă cu mine, păcătosul şi sărmanul!" Cum a ajuns acasă, i-a pregătit o chilie cu un pat gata aşternut, şi-a tri¬mis robii să-i cumpere haine monahale, apoi le-a poruncit să-l ia pe monahul cel plin de bube şi să-l însoţească la baia publică ca să fie spălat, apoi să fie îmbrăcat cu veşmintele acelea, iar pe urmă să-l aducă şi să-l aşeze în patul pregă¬tit pentru el. După ce s-au făcut toate acestea, ea însăşi îl slujea, ungându-i rănile cu alifii şi purtându-i de grijă în tot chipul. 4. În Sfânta şi Marea Joi din Săptămâna Pati¬milor îi zise [monahului] lepros: „Vreau să fac ceva pentru tine, părinte, dar să ai răbdare să mă asculţi până la capăt fără să spui nimic." „Voi face precum doreşti, doamna mea", i-a răspuns. La vremea dumnezeieştii Liturghii, săvârşite de preot în paraclisul pe care-l avea acasă la ea, îndată ce a început citirea pericopei evanghelice: „Fiind Iisus în Betania, în casa lui Simon Leprosul, s-a apropiat de

El o femeie, având un ala¬bastru cu mir de mare preţ..."1 ş.a.m.d,, ea a luat 1 Mt. 26,6-7. 38 mir, s-a dus la monah şi l-a vărsat pe picioarele lui, sărutându-i-le şi ştergându-le cu părul capu¬lui ei, şi şi-a mărturisit păcatele1. în acel moment, s-a făcut cutremur mare, nu în tot oraşul, ci doar în casa ei; după cutremur s-a auzit un glas care a spus: „Iertate-ţi sunt păcatele!" După acel glas, monahul lepros s-a ridicat sănătos, fără nici o vânătaie pe trup de pe urma bolii, slăvind şi lăudându-L pe Domnul nostru Iisus Hristos, Cel Ce face minuni neasemănate şi semne înfricoşătoare. Iar acea fericită femeie, după ce a primit iertarea păcatelor prin iubirea de oameni cea negrăită şi mai presus de price¬pere a lui Dumnezeu, petrecându-şi restul vieţii în pocăinţă, s-a mutat la Domnul, lăsând o pildă preafrumoasă celor care vor din toată inima să se întoarcă întru pocăinţă şi spovedanie la Iubi¬torul de oameni Dumnezeu, „Care voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină"2. Acestuia I se cuvine slava în veci. Amin. 1 Cf. Lc. 7, 37-38. 2ITim. 2,4. 39 VI Despre săracul care se ruga în biserica din cartierul Halcopratia1 1. Un bărbat, secretar [la palatul] imperial2, ne-a povestit următoarele: Când m-am dus într-o vineri seara la biseri¬ca Preasfintei Născătoare de Dumnezeu din car¬tierul Halcopratia pentru a lua parte la Prive¬gherea de acolo, în zori, aşa cum stăteam aco¬lo şi cântam, am văzut un sărac, care se ruga cu 1 Biserica aceasta (6 vaoc, Tâv XaAKonpaTeiMv) rămâne cea mai importantă bazilică din Constantinopol, după aceea a Vlahernelor, închinată Maicii Domnului; era situată într-unul dintre cele mai importante cartiere ale capitalei imperiului, acolo unde se afla şi piaţa negustorilor şi meşteşugarilor arămari (nu departe de complexul arhitectonic de la Sfânta Sofia în prezent, zona Zeynep Sultan Cărnii), cartier atestat încă din vremea lui Constantin cel Mare, când meşteşugarii erau cu precădere evrei. A funcţionat ca paraclis al Sfintei Sofia, aici aflându-se depuse Brâul Maicii Domnului şi o părticică din Acoperământul ei. 2Noiâpio(; secretar personal fie în serviciul imperial, fie în cel bisericesc. 40 osârdie şi lacrimi, făcând neîncetat mătănii mari, până la pământ; şi m-am minunat de evlavia şi cucernicia sa; pe la ceasurile când cântau cocoşii a ieşit din biserică şi eu m-am luat după el. Când a ajuns la porţile Bisericii Sfântul Ioan Teologul, în locul numit Diippis, după ce a îngenuncheat de trei ori şi s-a rugat, porţile închise s-au des¬chis de la sine şi el a intrat. Eu am rămas afară în ascunzătoarea mea, minunându-mă de sem¬nul petrecut, iar el, după ce s-a rugat [o vreme], a ieşit şi a luat-o către Porticul de Jos al Biseri¬cii celei Mari1, după ce porţile acestui sfânt locaş s-au închis iarăşi de la sine în urma sa. Am con¬tinuat să-l urmez, până când a intrat într-una dintre acele încăperi modeste, în care locuiesc oamenii sărmani, şi a închis uşa după el; iar eu, după ce am însemnat locul, m-am întors la bise¬rică. Sâmbătă şi duminică, fiind ocupat cu tre¬buri, nu m-am dus să-l caut pe acest om. 2. Luni

însă, când am ajuns în acel loc, am recunoscut semnul făcut la uşa sa; şi, aflând o femeie care şedea acolo, am întrebat-o: „Unde este omul care locuieşte aici?" „La soţul meu te referi, domnul meu?", m-a întrebat ea. „Mă refer 1 Scil. Sfânta Sofia. 41 la omul care locuieşte aici nu ştiu dacă este [sau nu] bărbatul tău." „Nu locuieşte nimeni altcine¬va aici", îmi răspunse, „numai eu şi soţul meu, care s-a dus în Forul [Imperial] să-şi vândă mar¬fa, căci este cizmar. De ce-l cauţi, domnul meu?" Eu, slujindu-mă de motivul oferit de ea, i-am spus că vreau să comand nişte încălţări. „Dacă vrei să-l aştepţi până se întoarce, are să-ţi facă orice îi vei porunci." Am scos însă un tremissis1 şi i l-am dat, zicând: „Mergi şi cumpără de-ale gurii ca să ne ospătăm aici!" „Domnul meu", a spus ea, „vrei să te ospătezi aici, în locul acesta plin de murdărie şi de miros urât, în sărăcăcioa¬sa noastră odaie?" „Nu iau în seamă", i-am zis eu, „casa mea e departe şi mi-e greu să plec ca apoi să mă întorc." A mers aşadar şi a cumpărat cele poruncite. 3. Peste puţin s-a întors şi soţul ei şi, aflându-mă acolo, m-a întrebat, după ce s-a închinat înaintea mea: „Ce s-a întâmplat, domnul meu?" „Am venit", i-am spus, „să comand nişte încălţări pentru oamenii mei." „Eu, domnul meu", mi-a zis el, „nu sunt un meşter aşa de priceput, care să-ţi facă o lucrare pe placul tău", dar eu i-am 1 Monedă romană valorând o treime dintr-un solidus (a 72-a parte dintr-o uncie [1 uncie = 328,9 g aur]). 42 răspuns: „Vreau să faci tu [încălţările] pentru oamenii mei, indiferent cum vor ieşi. Mai întâi însă să luăm masa, apoi ne vom înţelege." „Cum e cu putinţă, domnul meu, să iei masa sub acest biet acoperiş?", m-a întrebat el, şi eu i-am răs¬puns: „Asta nu este important, căci casa mea e departe şi astăzi vreau să mănânc aici." După ce am prânzit împreună cu el şi cu soţia sa şi ne-am ridicat de la masă, m-am adresat ei: „Lasă-ne singuri o clipă; am de discutat ceva cu soţul tău aparte." 4. După ce a ieşit soţia sa, i-am spus lui: „Sâm¬bătă am fost la Privegherea de la biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu din Halcopratia, unde te-am văzut rugându-te cu multă osâr-die; apoi, la cântatul cocoşilor, ai ieşit din lăcaş, iar eu am venit după tine, urmărindu-te; când ai ajuns în faţa porţilor sfintei biserici Ioan Evanghelistul şi Teologul, te-am văzut cum ai făcut trei mătănii şi cum porţile s-au deschis de la sine şi ai intrat; iar la ieşire, cum s-au închis iarăşi. Văzând acestea, am înţeles că eşti robul lui Dum¬nezeu. Dacă te temi de Domnul, nu-mi ascunde virtuţile tale, ca să le iubesc şi eu şi să le împlinesc, spre a primi iertarea păcatelor mele celor fără de 43 număr." La auzul acestora, a roşit şi, adâncindu-se în gânduri, mi-a răspuns: „Domnul meu, eu sunt străin de toată virtutea; dar pentru că m-ai silit să-ţi mărturisesc faptele mele, cu ajuto¬rul lui Dumnezeu, n-o să-ţi ascund nimic; însă, în numele Domnului, să nu spui nimănui nimic despre mine, înainte ca Dumnezeu să mă ia de pe pământ. După cum vezi, sunt cizmar şi tot câştigul îl împart în trei: o parte pentru nevoile noastre, alta pentru fraţii

noştri sărmani şi a tre¬ia pentru cumpărarea materialelor folositoare meseriei mele. Postim în fiecare zi până seara şi eu şi roaba ta, cu pâine şi apă şi în rugăciune toa¬tă noaptea; astăzi se împlinesc douăzeci şi şapte de ani de când ne-am căsătorit şi Domnul Dum¬nezeu ne-a păzit în feciorie." La aflarea acestora, am dat slavă lui Dumnezeu şi nu am îndrăznit să fac cunoscute aceste lucruri decât după moar¬tea sa, spre folosul celor ce le vor asculta. VII Despre preotul oprit de la săvârşirea celor preoţeşti de către episcopul său Un oarecare preot a fost oprit de către epis¬copul său de la săvârşirea celor preoţeşti1; pri¬mind acest canon, s-a întâmplat că a mers în alt oraş, cu nişte treburi. La puţin timp după pleca¬rea lui, iată că episcopul şi-a aflat sfârşitul. Pen¬tru că era încă sub pedeapsa canonică2, cuprins de multă întristare şi mâhnire, nu ştia ce să facă. Mergând la Constantinopol, s-a înfăţişat arhie¬piscopului şi cu îndrăzneală i-a povestit totul. 1 Scil. caterisit. 2 în original „afuriseniei", însă termenul nu este folosit m sens general şi riguros canonic, întrucât în situaţia în ca¬re preotul este pedepsit o dată cu caterisirea, nu mai poate fi pedepsit şi cu „afurisirea", dat fiind că, în acord cu can. XXV apostolic, un păcat nu se poate pedepsi de două ori, caterisi¬rea şi afurisenia nefiind identice (n. trad.). 45 Iar acesta îi spuse: „Mărturiseşte-mi care ţi-a fost greşeala, iar, dacă episcopul tău te-a pedepsit neîntemeiat, eu îţi voi dezlega epitimia." „M-a trimis cu o treabă, stăpâne", îi răspunse acela, „dar a fost peste puterile mele s-o duc la capăt; mâniindu-se atunci pe mine, m-a pedepsit cano¬nic şi m-a oprit de la săvârşirea celor preoţeşti." Arhiepiscopul îi zise: „Dacă greşeala ta e aşa cum spui, nu e deloc gravă, iar episcopul tău neînte¬meiat te-a pedepsit canonic; şi dacă lucrurile stau aşa cum cred eu, nu e potrivit ca unul să lege şi altul să dezlege; ci, după cum Domnul va voi, se vor rândui şi cele ale tale." Luându-l, aşadar, arhiepiscopul pe preot, s-au dus la o mănăsti¬re şi le-a spus egumenului şi fraţilor: „Acestui om i s-au întâmplat toate acestea, rogu-vă, pen¬tru Domnul, sfinţiţi părinţi, fiţi-i alături în aceas¬tă săptămână în post, priveghere şi rugăciune; poate că Domnul va milui pentru sfintele voas¬tre rugăciuni pe preotul acesta dat neîntemeiat pedepsirii canonice." „Pentru sfinţia ta", i-au răspuns aceia, „vom face cum porunceşti." La o săptămână, după ce arhiepiscopul dimpreu¬nă cu preotul au rămas acolo, postind şi rugându-se cu inimă zdrobită, s-a arătat stând dimpre¬ună cu părinţii şi cântând la slujba de dimineaţă 46 a doxologiei şi episcopul care l-a supus pedepsei canonice pe preot. Văzându-l, aşadar, pe acesta arhiepiscopul, i-a spus preotului: „Ştii cine este cel de acolo?", la care el i-a răspuns: „Da, stăpâ¬ne, este episcopul meu". „Du-te", i-a zis [arhiepiscopul], „aruncă-te la picioarele lui şi cere-i iertare." Deîndată ce preotul a mers şi a căzut cu fața la pământ, zicând: „Dă-mi pentru Dom¬nul iertarea", acela i-a răspuns de trei ori: „Dum¬nezeu să te ierte; Dumnezeu să te ierte; Dumne¬zeu să te ierte!"

Şi cu acestea, s-a făcut nevăzut. Văzând deci arhiepiscopul şi părinții semnul arătat, au dat slavă lui Dumnezeu, Cel Ce face „lucruri mari şi nepătrunse, lucruri minunate şi fără număr."1 1 Iov 5,9. 47 VIII Despre preotul căzut în desfrânare 1. Un oarecare preot din Constantinopol a căzut prin lucrarea diavolului în desfrânare; gândindu-se, după zile, la greşeala sa şi cuge¬tând la ceasul cel înfricoşător al morţii şi la ziua Judecăţii, se tânguia, zicând: „Vai mie, ticălosu¬lui, celui ce mi-am pângărit sufletul şi trupul! Ce voi face ca să am parte de iertarea celor săvârşite de mine?" Însă Bunul şi Iubitorul de oameni Dumnezeu, nevrând să piară cineva1, i-a sădit în inimă dorul de a merge în Muntele Olimp şi de a-şi mărturisi unui părinte greşelile. Aşadar, cum a ajuns, a aflat un bătrân sfânt, căruia i-a mărturisit toate greşelile săvârşite în viaţa sa, încredinţându-i şi păcatul desfrânării. Iar bătrâ¬nul [i-a zis]: „Fiule, după ce ai căzut într-un asemenea 1 mat. 3,9. 48 păcat atât de greu, ai îndrăznit să mai slujeşti?" „Da, sfinte părinte, am făcut aceas¬ta, călcându-mi conştiinţa însăşi." Atunci bătrâ¬nul [a continuat]: „Să ştii, fiule, că, dacă un pre¬ot cade în păcatul acesta, altă vindecare nu are decât să se îndepărteze de dumnezeiasca Litur¬ghie şi prin pocăinţă adevărată să alerge la Iubi¬torul de oameni Dumnezeu. Iar dacă se va încu¬meta, în urma căderii, să slujească, după părerea mea, nu poate avea parte de iertare." „Părinte, nu este oare pocăinţă, ci trebuie să-mi pierd ori¬ce nădejde?", a spus preotul, la care bătrânul [a răspuns]: „Iartă-mă, pentru Domnul, fiule, dar cine sunt eu să ascult asemenea lucruri ca să le judec şi să arăt discernământ duhovnicesc? Măcar de-aş putea ajunge să-mi plâng păcate¬le." La auzul acestora preotul, făcându-i meta¬nie, a plecat mâhnit. 2. Pe când cobora [de pe Muntele Olimp], s-a întâlnit cu Avva Petru care, văzându-l mâh¬nit, l-a întrebat: „Ce-i cu tine, fiule?" „M-am dus", a răspuns el, „la un duhovnic, cinstite părinte, şi, luând îndrăzneală spre a-i mărturi¬si acestuia gândurile, m-a adus la deznădejde." „Socotesc că nu există păcat", i-a spus acestuia 49 minunatul Petru, „care să biruiască iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Vino cu mine la chilie şi încredinţează-mi cele ale tale, şi Dumnezeu, după a Sa voie, te va rândui." îndată ce au ajuns la chilie, i-a mărturisit acestuia păcatul desfrânării. „Bine ţi-a grăit ţie sfântul bătrân", i-a răs¬puns atunci Avva [Petru], „că greu şi de neiertat este păcatul acesta pentru preot. într-adevăr, dar de vreme ce s-a petrecut, ce să facem? De acum tu să nu mai slujeşti şi, tunzându-te, să îmbraci haina monahilor şi pocăieşte-te sincer; nădăjdu¬im în bunătatea Domnului nostru Iisus Hristos că are să facă milă cu tine, aşa cum face cu toţi cei ce se pocăiesc." La auzul acestora preotul a căzut la picioarele sale, zicând: „Pentru că Dom¬nul Dumnezeu m-a trimis în mâinile tale sfinte, nu voi mai pleca de la tine." Văzându-i aşadar bătrânul lacrimile şi cugetul zdrobit, i-a spus: „Dacă-ţi va fi de ajuns, fiul meu, să fii cu mine, nu te alung; că a spus

Domnul, cum şi tu cunoşti, că «pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară».1" Astfel, după câteva zile, după ce l-a catehizat şi l-a tuns, l-a îmbrăcat în sfânta haină a monahi¬lor şi a rămas cu el în pocăinţă, postiri şi lacrimi, căutând împăcarea cu Dumnezeu. 1 In. 6,37. 50 3. Avea bătrânul un beci şi, după o vreme, cel altădată preot îi ceru să-i poruncească a se sălăşlui acolo. Acesta a făcut după cererea lui şi i-a dat pivniţa. Şi, ducându-se el singur, a făcut un lanţ şi un capăt l-a legat de gâtul său, iar pe celălalt l-a prins de peretele beciului. Trecând deci trei zile fără a veni la bătrânul, s-a dus bătrâ¬nul la el şi, văzându-l legat în lanţ, îi zise: „Ce-ai făcut, fiule, cum o să ieşi de aici pentru nevoi¬le trupului tău, legat astfel?" „Părinte sfinte", i-a răspuns, „eu m-am desfătat de mirosul de mosc, tămâie şi de multe alte arome; se cuvine, aşadar, să-mi fac aici nevoile trupului, legat fiind, ca, aşa cum m-am desfătat de bunele miresme, să mă desfăt şi de duhoarea ce iese dinlăuntrul meu; şi aşa cum Dumnezeu o va povăţui pe sfinţenia ta, la două sau trei zile îmi vei aduce puţină pâi¬ne şi apă pentru nevoile cele fireşti." înduplecat bătrânul în faţa cererii sale, la două sau trei zile îi aducea pâinea pe care acesta o mânca, udând-o cu lacrimile sale. Pe când el stăruia într-o ase¬menea pocăinţă sinceră vreme de trei ani, bătrâ¬nul a fost înştiinţat de Dumnezeu printr-o vede¬nie că metania i-a fost primită şi că avea să se mute în curând din viaţa aceasta. Când bătrânul coborî [în beci] şi se apropie de el ca să-l dezlege, 51 zicându-i că „Ţi s-a apropiat sfârşitul", el îl rugă să nu fie dezlegat, dorind să-şi afle sfârşitul în chipul acesta. Atunci bătrânul îi spuse: „Nu, fiu¬le, aşa ceva nu îngădui"; dezlegându-l, aşadar, şi poruncindu-i să facă rugăciunea [rânduită], şi-a dat Domnului duhul cu rugăciunea pe buze. IX Despre cei trei monahi căzuţi prizonieri în Africa 1. În părţile Calavriei1 se află o mică mănăstire în care sălăşluiesc cuvioşi şi îmbunătăţiţi monahi. Unul, aşadar, dintre ei s-a întâmplat să afle un copil vândut [ca rob], pe care l-a [răs]cumpărat şi l-a crescut cu grijă, învăţându-l carte, cu gân¬dul ca mai apoi să-l tundă şi să-l îmbrace în hai¬na monahală. într-una din zile, trei monahi s-au gândit să se ducă la pescuit pe mare şi, în timp ce coborau spre ţărm, l-au luat cu ei şi pe copil; cum au ajuns pe mare, au fost luaţi prizonieri de nişte sarazini pe care i-au întâlnit în drumul lor 1 Probabil se referă la zona cu acelaşi nume din partea de sud a Italiei (în Antichitate fiind cunoscută sub mai multe nu¬me: Messapia, Iapygia şi mai apoi Salentia), supranumită şi „Grecia Magna" şi la perioada când arabii cuceriseră Sicilia, când pirateria arabă şi comerţul cu robi erau în floare. 53 pe când aceştia veneau cu corabia din Africa. La aflarea veştii, egumenul şi părinţii mănăstirii nu puţin s-au întristat, mai ales [monahul] care [răs] cumpărase copilul. După câteva zile, egumenul le-a spus monahilor: „Nu e drept, părinţilor, să-i uităm pe fraţii noştri în robie, în slujba celor bar¬bari şi necredincioşi; acela dintre voi care are râvnă, să se ducă la cei milostivi şi

iubitori de creştini şi să ceară milostenie; poate că Domnul va face să se adune puţin aur şi se va putea izbă¬vi măcar unul dintre fraţii noştri." „Cu sfintele tale rugăciuni", a răspuns la acestea cel ce răscumpărase copilul, „voi merge eu, părinte, şi voi cere milostenie şi, dacă Domnul va binecuvânta să adun câte ceva, mă voi duce în Africa să-i caut pe fraţii noştri duhovniceşti." Astfel, îndată ce a ieşit din mănăstire, i-a cercetat pe cei cu frică de Dumnezeu, care lucrează spre folosul propriu¬lui suflet prin milostenii şi, adunând de pe aici şi de pe dincolo o sută de monede, a pornit spre Africa. 2. Cum mergea, aşadar, prin mijlocul pieţei, întâlni copilul [pe care-l răscumpărase]; şi îmbrăţişându-l numaidecât, îl întrebă cu lacrimi: „O, fiule, ce se întâmplă cu tine?" „Un om, vrăjmaş 54 al lui Dumnezeu", a răspuns el, „m-a cumpărat, cinstite părinte, şi în toată ziua mă pedepseşte căutând să mă pângărească, dar nădăjduiesc în Dumnezeu şi în sfintele tale rugăciuni că n-o să izbutească, nici dacă va trebui să mor." Aşadar, cum vorbea cu monahul, fostul său stăpân, iată că sarazinul, stăpânul lui de acum, veni şi, cum îi văzu stând de vorbă, îl ocărî pe monah şi îşi întinse mâna ca să-l pălmuiască, dar numaide¬cât mâna i-a rămas uscată şi nemişcată. Când a venit un alt sarazin, care a încercat să facă la fel, şi a lui dreaptă a încremenit. La vederea sem¬nului petrecut, ceilalţi sarazini l-au luat cu de-a sila pe monah şi l-au dus la căpetenia lor pe care în dialectul lor o numesc „umirmnis", zicându-i: „Monahul acesta este mag şi prin magia lui le-a uscat mâinile celor ce voiau să-l loveas¬că." La auzul acestora bătrânii, împodobiţi cu bărbi lungi şi cu pricepere, care fac parte din divanul lui „umirmnis" şi sunt numiţi „marto¬rii cei de pe urmă", au răspuns: „Dacă e mag, nu va putea vindeca mâinile uscate; iar dacă va face rugăciune înaintea noastră şi se vor vinde¬ca, vom cunoaşte că este robul lui Dumnezeu." Cu aceste cuvinte, l-au îndemnat pe monah să facă rugăciune, iar el, cu genunchii plecaţi şi cu 55 mâinile întinse la cer, a spus: „Doamne, Iisuse Hristoase, Cel Care ai făcut în lume minuni mari şi înfricoşătoare, Care ai înviat morţi şi ai vinde¬cat leproşi şi le-ai dat orbilor vederea, ai tămădu¬it mâinile cele uscate, dă ascultare mie, păcăto¬sului şi nevrednicului Tău rob, şi lecuieşte mâinile uscate ale acestora." După ce a zis acestea şi a pecetluit cu semnul cinstitei Cruci dreapta lor, le-a redat sănătatea. 3. De îndată ce barbarii au văzut semnul săvârşit, s-au înspăimântat, zicând: „Cu adevă¬rat, monahul acesta este rob al lui Dumnezeu!" Chemându-l atunci „umirmnis"-ul, l-a întrebat: „Ce cauţi şi de ce ai venit aici, o, călugăre?", iar [el i-a răspuns]: „Trei monahi din mănăstirea mea dimpreună cu un copil au fost luaţi captivi şi am venit să-i caut, cu nădejdea că, într-adevăr, dacă vă veţi milostivi, o să ni-i daţi înapoi." Atunci „umirmnis"-ul l-a întrebat: „Ai aurul pentru a plăti şi a-i răscumpăra?", iar monahul a răspuns: „Am cu mine o sută de monede aduna¬te de la iubitorii de Hristos. Dacă vă veţi îndura, după ce veţi lua banii aceştia, ni-i veţi da înapoi pe

captivi." „Umirmnis"-ul [i-a spus]: „Călugă¬re, fiindcă ni s-a adeverit că eşti rob al lui Dumnezeu, 56 ţi-i vom da înapoi pe cei trei monahi şi pe copil în dar, pentru ca în rugăciunile tale cele către Dumnezeu să ne pomeneşti şi pe noi. Iar cu cele o sută de monede pe care le ai poţi răs¬cumpăra alţi robi." După aceea „umirmnis"-ul a dat poruncă să-i aducă pe cei trei monahi şi pe copil şi i-a încredinţat călugărului. Apoi, după ce a mulţumit şi a urat căpeteniei [cele de cuviinţă], luându-i cu sine, a plecat. Cu cele o sută de mone¬de a răscumpărat şi alţi robi şi, înfăţişându-se din nou căpeteniei, i-a spus: „După porunca ta, i-am răscumpărat pe robi. Dar cum o să-i scot de aici, de vreme ce nici corabie, nici cele trebuin¬cioase nu am?" „Voi face şi aceasta", i-a răspuns, „pentru a ta binecuvântare." Atunci, după ce a poruncit să se pregătească o corabie cu numele de „monerion1" şi a încărcat-o cu toate cele tre¬buincioase călătoriei, l-a chemat pe cel căruia i-a încredinţat corabia şi i-a spus în taină: „Să îi iei pe monahi şi pe robi şi să-i duci unde vor voi. Dar fii cu luare aminte la purtarea atât a sara¬zinilor, cât şi a monahului care a făcut minunea vindecării mâinilor uscate ca, la întoarcere, să ne aduci la cunoştinţă dacă este cu adevărat rob al lui Dumnezeu." La auzul acestora sarazinul s-a 1 Probabil o barcă cu vâsle şi o singură velă (n. trad.). 57 retras şi, după ce i-a adunat pe ceilalţi sarazini, care urmau să chivernisească corabia şi să vâs¬lească, a plecat pe mare dimpreună cu monahii şi cu robii. 4. Odată plecaţi din Africa, în timp ce plu¬teau pe mare, sarazinii se mirau văzându-l pe monah cum posteşte în fiecare zi şi se roagă, grăindu-le celorlalţi monahi cuvinte mântuitoa¬re; aşa au ajuns pe o insulă lipsită cu totul de apă, şi, pentru că vântul sufla împotriva lor, au zăbovit acolo vreme de multe zile. După ce li s-a terminat apa de băut, pe care o aduseseră de pe corabie cu ei în vase, trei-patru zile au suferit de sete. Văzând monahul că toţi se află în primej¬die mare din pricina setei, le-a spus: „Mergeţi, umpleţi toate vasele de lut cu apă din mare şi aduceţi-le la mine." După ce le-au umplut şi le-au adus la el, plecându-şi genunchii, s-a rugat: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiule şi Cuvân¬tul lui Dumnezeu, Care prin prorocul Tău Elisei ai îndulcit apele cele amare şi iarăşi, la veni¬rea Ta în trup, ai prefăcut apa în vin, Tu însuţi şi acum îndulceşte apa aceasta, ca bând-o cei dim¬preună cu mine, credincioşi şi necredincioşi, să se minuneze, mărind puterea Ta, şi să slăvească 58 numele Tău cel înfricoşat şi sfânt, dimpreună cu Părintele Tău Cel fără de început şi cu Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh." Rugându-se aşa, a făcut semnul Crucii asupra vaselor pline cu apă de mare care numaidecât s-au prefăcut în apă dulce. După ce au băut, aşadar, cu toţii, şi prizo¬nierii şi sarazinii, slăvindu-L pe Dumnezeu, au mai zăbovit acolo câteva zile. 5. Când li s-a sfârşit şi apa aceasta, cu vânturi¬le încă potrivnice, au venit din nou la monah cu toţii, cerându-i să miluiască pe cei aflaţi în pri¬mejdie din pricina însetării. După ce ei au umplut

din nou, la porunca lui, vasele de lut cu apă de mare şi după ce monahul s-a rugat din nou şi a pecetluit vasele cu semnul Crucii, apa s-a îndul¬cit. Cuprinşi de uimire, sarazinii, care îl priveau ca pe un înger al lui Dumnezeu, fiindcă începu să sufle un vânt prielnic, au plecat de pe insulă şi i-au dus pe monahi şi pe robi acasă. La întoar¬cere în Africa, i-au adus căpeteniei la cunoştinţă toate cele văzute, iar el, minunându-se şi lovindu-se peste faţă, la auzul unor astfel de lucruri, a spus: „Ce-am făcut de am lăsat un asemenea om, pe care Dumnezeu l-a trimis în mâinile mele, şi nu l-am ţinut aici ca să văd minunile săvârşite 59 prin el?" întocmind aşadar neîntârziat o scrisoa¬re, i-a trimis-o monahului, cu rugămintea de a veni la dânsul şi cu făgăduinţa de a elibera şi alţi robi, oricâţi va voi, pe care îi va dărui lui. Pri¬mind scrisoarea, monahul a spus: „Când a tre¬buit să plec din mănăstire, am făcut-o de nevo¬ie, spre a-i milui pe fraţii mei duhovniceşti care fuseseră înrobiţi. De acum înainte însă Domnul nu-mi va îngădui a ieşi din mănăstire până la ceasul morţii mele. Iar «umirmnis», dacă îşi va aduce aminte să facă vreun bine de dragul sufletului său, să-l ducă la împlinire şi să slobozească oricâţi robi va voi, dar să nu aibă nădejde că mă va mai vedea." După ce trimişii sarazini¬lor s-au întors fără nimic şi i-au adus [căpeteni¬ei] la cunoştinţă cuvintele bătrânului, şi sarazi¬nii şi „umirmnis"-ul au fost cuprinşi de uimire cu toţii, din pricina vieţuirii sale virtuoase, cu toate că nu erau în stare să-şi părăsească rătăci-rea spre a veni la credinţa cea adevărată şi mai presus de îndoială a creştinilor, fiind prinşi de vii şi aserviţi voii diavolului. Totuşi, n-a fost cu putinţă să nu se minuneze, miraţi din pricina îndrăznelii de care bătrânul dăduse dovadă îna¬intea lui Dumnezeu. X Despre copilul care a avut la Sfântul Botez o vedere minunată În zilele împăraţilor Leon şi Alexandru, un bărbat de vază din Peloponez a cumpărat un copil, de neam scit, şi l-a dat preotului, sluji¬tor în paraclisul din casa sa, spre a-l educa şi a-l învăţa carte şi cele bisericeşti. Când copi¬lul, care învăţase să-l ajute pe preot la cele de trebuinţă, a împlinit 12 ani, îl întrebă stăpânul său dacă sciţii, din care se trăgea, sunt creştini, iar el răspunse: „Nu, domnul meu; nu sunt creştini şi, după cum bănuiesc, nici eu nu sunt botezat." „Şi cum te împărtăşeşti", îl întrebă stăpânul, „de vreme ce nu eşti botezat? Căci, socotind că eşti creştin, nu l-am oprit nicioda¬tă pe preot a te împărtăşi cu Trupul şi Sângele 61 de viaţă-făcătoare ale Domnului nostru Iisus Hristos." „Eu, domnul meu", răspunse copilul, „fiindcă eram neştiutor, văzându-i pe ceilalţi copii cum se împărtăşeau, mă împărtăşeam şi eu." Atunci stăpânul, chemându-l pe preot, îi porunci să-l boteze pe copil. După botez aşadar şi după săvârşirea dumnezeieştii mistagogii1, la sfârşitul ei, copilul, ţinând în mâini lumânarea [de la botez], veni la stăpânul său, care îi spu¬se: „Mergi şi cheamă-l pe cel ce te-a botezat." Mergând copilul la biserică, l-a aflat pe preot încă potrivind dumnezeieştile Daruri şi, întorcându-se, îi zise

stăpânului: „Nu este [acolo] cel ce m-a botezat, stăpâne", iar el, mirându-se că preotul a plecat atât de grabnic de la biserică, îi porunci din nou copilului: „Aşa cum ţi-am spus, cheamă-l pe cel ce te-a botezat." îndată ce a ple¬cat copilul şi l-a văzut pe preot, s-a întors, spu¬nând: „Cel ce m-a botezat nu este acolo." Uimit de acest lucru, stăpânul a trimis un alt copil să-l cheme pe preot care, aflat de copil potrivind Darurile, a venit numaidecât, după poruncă, la stăpânul său care, cum l-a zărit, i-a spus copi¬lului botezat: „Nu ţi-am poruncit eu «cheamă-l pe cel ce te-a botezat»?, şi nu mi-ai răspuns la 1 Scil. dumnezeiasca Liturghie. 62 întoarcere că «Cel ce m-a botezat nu este aco¬lo»? Aşadar, cine-i acesta?" Atunci copilul i-a răspuns: „Nu acesta este cel ce m-a botezat pe mine, stăpâne; că cel ce m-a botezat avea chi¬pul strălucind asemenea fulgerului şi tot el a săvârşit şi dumnezeiasca mistagogie; şi, în timp ce slujea acel Luceafăr, preotul aici de faţă stă¬tea afară gol, legat de gât şi de mâini cu lanţuri, ţinut de doi bărbaţi întunecaţi asemenea etiopi¬enilor, înfricoşători şi urât mirositori. Şi, după ce a săvârşit acela cu chipul precum soarele dumnezeiasca Liturghie, în timp ce încă se mai afla în biserică, am venit la tine, stăpânul meu, şi, întorcându-mă, fiindcă m-ai trimis să-l chem, nu l-am mai aflat." La auzul acestora, stăpânul, nedumerit şi zgu¬duit de frică din pricina unor astfel de cuvinte, luându-l de mână pe preot, a intrat în cubiculum-ul său şi l-a întrebat: „Ce sunt cele pe care le grăieşte copilul, omule?", iar preotul, căzând la picioarele stăpânului cu lacrimi, a răspuns: „întrucât Domnul a dat pe faţă cele ale mele, nu le voi ascunde pe acestea de stăpânul meu; eu, stăpâne, pe când mă aflam în patria mea, biru¬it fiind de diavolul, vrăjmaşul sufletelor noastre, am căzut în păcat de moarte. La aflarea acestora, 63 episcopul meu mi-a dat ca epitimie să nu mai săvârşesc cele ale preoţilor. Fiindcă eram sărac şi nu puteam fără preoţie să-mi câştig traiul, am plecat din patria mea şi am venit aici. întrucât te-ai milostivit şi te-ai îndurat, stăpâne al meu, de băjenia şi de sărăcia mea lucie, m-ai luat ca slujitor la sfânt locaşul tău; iar eu, ticălosul, călcându-mi pe conştiinţă şi nesocotind judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu şi pedepsele cele veşnice şi înfricoşătoare, am slujit până astăzi. Dar, pentru că Dumnezeu a dat pe faţă cele ale mele, din clipa de acum nu mai sunt vrednic să mă arăt înaintea ta, domnul meu." La aces¬tea, stăpânul i-a răspuns: „O, omule, ţi-ar fi fost mai de folos să fi trăit în lipsuri decât să-ţi calci de dragul vieţii acesteia trecătoare pe conştiinţă şi să-ţi dai morţii sufletul, îndrăznind a te atinge de Tainele cele înfricoşătoare şi preasfinte; şi dacă spre acestea până şi îngerii, după cuvân¬tul apostolului, abia dacă «doresc să privească»1, cum tu, nevrednic fiind, te-ai încumetat a te atinge de ele? însă, pentru că avem un Dum¬nezeu iubitor de oameni, Care primeşte pe cel ce vine la El cu pocăinţă sinceră, retrage-te la mănăstire şi pocăieşte-te din toată inima pentru 1 I Pt. 1,12. 64 tot restul vieţii

tale; că milostiv îţi va fi ţie Domnul chiar şi pentru un asemenea păcat; că, după a mea socotinţă, nu este ceva mai rău decât atunci când un preot nevrednic cutează a săvârşi dumnezeieştile Taine"; şi, cu aceste cuvinte, i-a îngăduit să plece.

XI Despre monahul din peşteră 1. Un monah cuvios pe nume Grigorie mi-a povestit [următoarele]: Cuprins de dorinţa fierbinte de a merge la Ierusalim şi de a mă închina la biserica învierii Domnului nostru şi la toate Locurile Sfinte de acolo şi umblând [încoace şi încolo], am ajuns într-un loc, în care se afla o prăpastie adâncă, iar acolo o peşteră. în josul prăpastiei se afla o mănăstire şi cei din mănăstirea aceea mi-au spus că în urmă cu ceva timp unul dintre fraţii noştri a avut dorinţa de a se sălăşlui în peştera aflată în prăpastie şi i-a cerut egumenului [binecuvânta¬rea] aceasta. [Egumenul] având darul discernă¬mântului duhovnicesc, îi spuse: „O, fiule, cum o să sălăşluieşti singur în peşteră? Oare patimile trupeşti şi sufleteşti ţi le-ai supus cugetului? Că 66 cel ce vrea să-şi afle isihia trebuie să fie dascăl, nu să aibă nevoie de alte învăţăminte. Tu ce spui aşadar? Oare tu, care nu ai ajuns încă la această măsură, ceri de la mine, smeritul, a-ţi îngădui să te sălăşluieşti în peşteră singur? Dar, după câte se pare, tu încă nu cunoşti meşteşugirile feluri¬te ale diavolului. Că mult mai bine este a le slu¬ji aici fraţilor, a avea parte de rugăciunile lor şi dimpreună cu ei la ceasurile cuvenite a aduce slavă şi cântare Stăpânului a toate decât a fi sin¬gur, sub loviturile gândurilor necurate. Au oare nu ai auzit de la dumnezeiescul Ioan, alcătuito¬rul Scării, care spune că: «Vai celui singur, de va cădea în lenevie şi trândăvie, că nu e nimeni dintre oameni ca să-l ridice»? «Că unde sunt doi sau trei, adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor»1". Cu toate că egumenul i-a vorbit despre toate acestea, nu l-a putut îndupleca să renunţe la gândul acesta stricător de suflet. Când a văzut aşadar că a rămas neabătut în hotărârea lui şi că stăruia în cererea sa de a se sălăşlui în peşteră, i-a îngăduit să facă ce dorea. Prin urma¬re, cu rugăciunile părinţilor, a intrat în peşteră. La vremea mesei un frate îi aducea de mâncare, iar el, având un coş, legat cu o frânghie, îl cobora şi astfel lua [cele aduse]. 1 Mat. 18,20. 67 2. Şi cum se afla monahul în peşteră, diavolul, care pururea luptă împotriva tuturor celor ce vor să trăiască după Dumnezeu, nu înceta să-l tulbu¬re cu gânduri viclene noaptea şi ziua. După câte¬va zile, prefăcându-se într-un înger al luminii1, i se arătă, zicându-i: „Să ştii că pentru conştiinţa ta curată şi viaţa înaltă şi la măsura îngerilor m-a trimis Domnul să slujesc sfinţeniei tale." Iar monahul îi răspunse: „Ce bine am făcut ca înge¬rii să-mi slujească mie?" „Toate câte ai făcut", [a continuat potrivnicul] „sunt mari şi înalte, că ai părăsit toate desfătările lumii, te-ai făcut monah şi în postiri, privegheri şi rugăciuni ai petrecut şi, iarăşi,

părăsind mănăstirea, te-ai sălăşluit aici; cum să nu slujească îngerii cinstitei tale feţe?" Cu asemenea cuvinte dracul cel stricător de suflete l-a făcut să se îngâmfe şi, conducându-l la mân¬drie, i se arăta acestuia în fiecare zi. 3. Într-una din zile, un om căruia tâlharii îi prădaseră casa se porni să vină la monahul [nos¬tru]; de îndată ce demonul cel necurat l-a văzut venind, i s-a arătat [monahului] ca înger al lumi¬nii şi, amăgindu-l, îi zise: „Acestui om, care vine la tine, casa i-a fost prădată de hoţi, iar lucrurile 1Cf. II Cor. 11,14. 68 furate sunt cutare şi cutare şi se află în locul ace¬la. Spune-i, aşadar, să meargă şi să le ia." Când omul veni şi i se închină de jos, [fără a urca] la peşteră, monahul îi grăi de sus: „Bine-ai venit, frate; ştiu că necazul a venit peste tine, dar să nu-ţi fie spre întristare. Căci hoţii ţi-au călcat casa şi ţi-au luat cutare lucruri, pe care le-au ascuns în locul acela. Aşadar, dacă te vei duce acolo, le vei afla pe toate; şi să te rogi pentru mine." Ace¬la, de îndată ce a auzit, uimit şi minunându-se, a mers [acolo], a aflat toate cele furate şi a dus în toate împrejurimile vestea că monahul sălăşluit în peşteră a ajuns proroc, aşa că o mulţime nenu¬mărată de bărbaţi şi femei a început să vină în grabă la el. Şi se minunau de cele ce auzeau de la el, căci, având-ul în sine pe diavolul, spunea fie¬căruia cele ce i se întâmplaseră, iar de multe ori chiar şi cele viitoare. 4. Iar egumenul şi monahii la auzul acestora se minunau cum în scurt timp acesta a ajuns la măsura de a spune cele ce se întâmplă sau chiar şi cele viitoare. Astfel, acestui sărman, amăgit fiind nu pentru puţină vreme, în lunea dinaintea înălţării Domnului nostru Iisus Hristos, i se ară¬tă acel demon spurcat şi îi spuse: „Să ştii, cinstite 69 părinte, că pentru vieţuirea ta neprihănită şi ase¬menea îngerilor vor veni la tine şi alţi îngeri spre a te înălţa aşa cu trupul la ceruri, ca să vezi aco¬lo frumuseţile cele ascunse dimpreună cu toţi îngerii." Şi, odată cu aceste cuvinte, demonul cel necurat s-a făcut nevăzut. însă iubitorul de oameni şi milostivul Dumnezeu, Care nu voieşte pierderea nimănui, i-a sădit în inimă gândul de a mărturisi egumenului toate acestea. Când frate¬le care obişnuia să-i aducă cele de trebuinţă sosi, i-a zis, aplecându-se de sus: „Frate, să-i spui egu¬menului să vină aici." Iar el, îndată ce s-a dus, a spus egumenului, care, lăsându-şi deopar¬te treburile, veni numaidecât, cu o scară urcă la monahul nostru şi îl întrebă: „Din ce pricină ai dorit să urc aici sus?", iar [monahul îi răspunse]: „Ce-ţi voi da ţie, părinte, pentru tot binele făcut mie, nevrednicului?" La întrebarea egumenului: „Ce bine ţi-am făcut?", el a răspuns: „Da, părin¬te, multe, înalte şi mari lucruri: prin tine m-am învrednicit a îmbrăca sfânta şi îngereasca schimă monahală; prin tine am ajuns a sălăşlui în peştera aceasta; prin tine m-am învrednicit până şi de vederea îngerilor şi de vorbirea dimpreună cu ei; prin tine m-am învrednicit şi de harisma vederii cu duhul şi a prorociei"; la auzul acestora, 70 egumenul îi zise, cuprins de uimire: „Sărma¬ne, tu ai ajuns a vedea îngeri? Tu te-ai învredni¬cit de harisma vederii duhovniceşti? Vai ţie, că

eşti vrednic de milă; oare nu ţi-am spus eu să nu vii aici sus în peşteră pentru că vei fi dus în rătăcire de către demonii cei necuraţi?" La vor¬bele egumenului, monahul răspunse: „Nu vorbi aşa, cinstite părinte; pentru rugăciunile tale eu am vederea îngerilor, iar în ziua înălţării [Dom¬nului] urmează să mă ridic şi eu la Ceruri cu tru¬pul acesta, şi să ştie sfinţia ta că, după ce mă voi înălţa eu, voiesc să cer de la Domnul nostru Iisus Hristos să te înalţe îngerii la cer şi pe tine, ca să fii dimpreună cu mine întru slava aceea." 5. Auzind egumenul unele ca acestea, se lovi peste faţă şi spuse: „Te-ai îndrăcit, nefericite?ţi-ai ieşit din minţi? Dacă tot am urcat aici sus, nu voi coborî înapoi, ci voi sta să aştept aici până voi vedea ce se va petrece cu tine; însă, pentru că eu nu voi avea cum să-i văd pe îngerii cei spurcaţi şi necuraţi, despre care vorbeşti, tu, când îi vei vedea venind, să mă înştiinţezi." Atunci, aplecându-se, porunci celor [de jos] să ia scara [pe care urcase acolo] şi rămase în peşteră dimpreu¬nă cu rătăcitul, în post şi rugăciune, citind neîncetat 71 la Psaltire. Când sosi ziua, în care nădăjdu¬ia, în amăgirea sa, să se înalţe la Ceruri, îi văzu pe demonii care veneau şi spuse: „Părinte, au venit." Atunci egumenul, apucându-l strâns cu braţele, începu să strige cu glas puternic: „Doam¬ne, Iisuse Hristoase, Fiul şi Cuvântul lui Dumne¬zeu, ajută-i robului Tău rătăcit şi nu îngădui să fie luat în stăpânire de duhurile cele necurate!" În timp ce el zicea acestea, demonii îl trăgeau pe cel rătăcit ca să îl răpească din mâinile stareţului; şi, cum îi certa, aceştia, apucând rasa monaha¬lă1 a celui rătăcit, se făcură nevăzuţi, în timp ce [stareţul] continuă să vadă rasa ridicându-se în aer până ce se făcu nevăzută; iată că după des¬tulă vreme rasa se lăsă în jos şi căzu la pământ. Egumenul atunci îi grăi celui rătăcit: „Vezi, preanecugetate şi nemernice, ce-au făcut demonii cu rasa ta? Asta ar fi vrut să-ţi facă şi ţie, ca, ridicându-te în aer, ca pe Simon Magul, să te lase să cazi ca să te striveşti şi, petrecând în rele, să-ţi dai sufletul." Atunci, strigându-i fericitul stareţ pe monahi şi poruncindu-le să aducă scara, l-a scos [din peşteră] pe cel rătăcit şi i-a poruncit să slu¬jească la bucătărie şi la cuptorul de pâine şi la alte 1 iîaAAiov, dar şi ndAAiov, termen de origine latină (lat. pallium), aflat încă în uz în spaţiul bisericesc neoelen; în pre¬zent are sensul de rasă monahală (¿ţcopaoo). 72 munci de trebuinţă, ca astfel cugetul acestuia să se smerească şi să se pocăiască în chip vrednic. Vedeţi, fraţilor, vicleniile necuraţilor demoni? Luaţi seama la duşmanii pe care-i avem, că sunt nematerialnici şi nevăzuţi, se silesc ziua şi noap¬tea să ne piardă ca pe monahul despre care am vorbit. Să luăm aminte deci la noi înşine şi cu toată paza să veghem asupra inimilor noastre, spre a nu ne învoi cu nici unul dintre gândurile viclene aduse de ei. Ba mai degrabă să ne întrarmăm cu alte gânduri: cu pomenirea morţii şi a pedepselor celor veşnice, şi cu asemenea gân¬duri să ne îndemnăm ca nu cumva să ne petre¬cem zilele vieţii noastre trecătoare în trândăvie şi nepurtare de grijă,

ci în post, rugăciuni, lacrimi şi în toate virtuţile cele după Dumnezeu, ca printr-o vieţuire bineplăcută lui Dumnezeu să avem parte dimpreună cu toţi Sfinţii de bunătăţile cele veşnice în Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava, dimpreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, acum şi pururi şi în vecii vecilor. Amin.

XII Despre cel ce s-a mărturisit înaintea icoanei Domnului nostru Iisus Hristos

Un bărbat dintre cei de seamă avea mul¬tă credinţă în sfântul ierarh al Domnului nos¬tru Iisus Hristos, Ioan Gură de Aur; îmbolnăvindu-se, le-a poruncit slugilor sale să-l ia şi să-l ducă la cinstitul lăcaş al Sfinţilor Apostoli, unde se află şi mormântul izvorâtor de vinde¬cări al părintelui de Dumnezeu purtător [Ioan] Hrisostom. îndată ce a ajuns la cinstitul locaş, s-a rugat cu lacrimi şi s-a întins în patul pre¬gătit pentru el jos la pământ. Cum sta el întins, cu dureri, chemându-i pe Sfinţii Apostoli ai lui Hristos şi pe Sfântul nostru Părinte Ioan Gură de Aur să-l miluiască pe el, care se afla în primej¬die, a început să se gândească la faptele necuvenite 74 săvârşite de el. Cum se gândea la aces¬tea, zicea, tânguindu-se: „Vai mie, celui ticălos şi nepocăit; cum mă voi duce pe calea fără de întoarcere, cum voi răbda ameninţarea Judecă¬torului celui înfricoşător şi chinurile cele veşnice şi de neîndurat?" Zicând acestea, dar şi mul¬te altele şi tânguindu-se, în jurul ceasului al şaselea, când plecaseră cu toţii din acest cinstit locaş, a rămas singur; şi, îndreptându-şi pri¬virea spre cupola sfintei biserici şi zărind icoa¬na Domnului nostru Iisus Hristos, îi grăi astfel: „Dacă şi numai la vederea icoanei Tale, Stăpâ¬ne, făcute de mâini omeneşti, mă cutremur şi mă înfricoşez, cum Te voi putea privi pe Tine, Jude¬cătorul cel înfricoşător, eu, netrebnicul, când vei veni ca să le judeci pe toate? Am greşit, Stăpâ¬ne; iartă-mă pe mine, cel ce n-am păzit porunci¬le Tale!" Cu aceste cuvinte, a început să-şi măr¬turisească păcatele înaintea sfintei icoane; după ce le-a încredinţat pe toate, amintindu-şi de un alt păcat greu pe care l-a săvârşit, s-a apucat să zică: „Şi alt păcat am mai făcut, Stăpâne, dar nu îndrăznesc să-l mărturisesc; nu îndrăznesc, Iubitorule de oameni, nu îndrăznesc, Milostive!" De îndată ce spuse acestea, veni un glas din sfânta icoană către el: „Spune!"; iar, după ce îl mărturisi 75 şi pe acesta, se auzi un alt glas: „Păcatele îţi sunt iertate!" Cum a venit acest glas înfricoşător, s-a ridicat sănătos şi, căzând cu faţa la pământ, cu glas mare a înălţat cântări de mulţumire către iubitorul de oameni Dumnezeu, Cel Ce nu voieşte moartea păcătosului, ci aşteaptă întoar¬cerea şi pocăinţa lui şi Care voieşte ca toţi oame¬nii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină1. După ce se închină la mormântul adu¬cător de vindecări al purtătorului de Dumne¬zeu părinte Hrisostom, se întoarse acasă, spre a-şi trăi restul vieţii în chip cumpătat. Văzând, aşadar, fraţilor, puterea pocăinţei şi mărturisi¬rii, să nu ne ruşinăm înaintea atotmilostivului Dumnezeu şi a duhovnicilor a ne spovedi păca¬tele; căci acela, care se va supune pentru puţin ruşinii, mărturisindu-se în

veacul acesta, se va elibera de ruşinea şi osânda dinaintea îngerilor şi a oamenilor din veacul ce va să vină. 1ITim. 2, 4. 76 XIII Despre femeia aflată pe o insulă [pustie] împreună cu fiul ei 1. Fericitul între sfinţi monah Marcu, întemeie¬torul mănăstirii din apropierea [bisericii închinate] Sfântului Agatonic, ce se află în cetatea aceasta păzi¬tă de Dumnezeu a Constantinopolului, ne-a mărtu¬risit că un preacuvios monah şi preot1 i-a povestit următoarele: Pe când mă întorceam de la Roma cea străve¬che la această împărătească a oraşelor [care e Constantinopolul], am acostat pe o insulă [pustie]. Din cauza vânturilor potrivnice, am rămas aco¬lo vreme de multe zile. într-una din zile, cobo¬rând de pe corabie şi colindând destulă vreme [ţinutul], am zărit de departe umbra unui om gol. Urmând un drum abrupt şi apropiindu-mă de 1 Adică un ieromonah. 77 ceea ce văzusem, [la un moment dat] am auzit un glas: „Dacă vrei să-mi cercetezi starea vrednică de milă [în care mă aflu], omule al lui Dumnezeu, şi să-mi dăruieşti mie, sărmanei, binecuvântarea ta, aruncă-mi una dintre hainele tale, căci sunt feme¬ie şi, după cum vezi, nu am nici un veşmânt pe mine, iar desăvârşirii tale preoţeşti nu i se cuvine să mă vadă aşa." Cum am auzit eu unele ca astea, m-am dezbrăcat de una dintre haine, i-am arun¬cat-o, iar ea, după ce o luă şi se îmbrăcă, se întoar¬se spre răsărit şi, plecându-şi genunchii, îşi ridică mâinile la cer, zicând cu glas puternic: „Slavă Ţie, Iisuse Hristoase, Fiule şi Cuvântul lui Dumnezeu, Cel Ce-ai împlinit dorinţa roabei Tale nevrednice şi ai binevoit ca acest preot al Tău să mă cerce¬teze!" Cu aceste cuvinte, s-a întors către mine şi mi-a făcut o plecăciune. Aşijderea am făcut şi eu şi, după rugăciunea obişnuită, ne-am aşezat. 2. Atunci am întrebat-o: „De unde eşti, doam¬na mea, şi cum ai ajuns aici şi de cât timp locuieşti pe insula asta?" „Eu, cinstite părinte", mi-a răs¬puns ea, „sunt din ţara grecească, din oraşul Larisa, fiica unor părinţi săraci; când au murit ai mei şi m-au lăsat orfană, unul dintre nobilii locu¬lui, milostivindu-se de mine, m-a luat în casa sa, 78 m-a crescut şi m-a educat cu grijă ca pe fiica lui. Când am ajuns apoi la vârsta potrivită, acel băr¬bat iubitor de Hristos m-a dat de soţie singuru¬lui său fiu, fără a se ruşina de sărăcia şi de ori¬ginea mea modestă. După aceea însă rudele şi prietenii soţului meu îl necăjeau în fiecare zi, spunându-i: «Ce-i lucrul pe care l-a făcut tatăl tău? Nu s-a găsit nicăieri o femeie vrednică de rangul nostru, ci ţi-a dat-o pe femeia asta săracă şi dintr-o familie de jos?» Iar el răspundea: «Sunt mulţumit cu alegerea făcută de sfântul meu tată; căci el a crescut-o şi a cunoscut cât de vrednică şi bună este; n-a preferat bogăţia sau neamul ales, ci virtutea cea bineplăcută lui Dumnezeu, şi pe ea mi-a dat-o.» Şi, chiar dacă el le răspundea aşa rudelor, acestea n-au încetat să-şi bată joc amar¬nic de el. Or eu, văzând că este atât de rău batjo¬corit în fiecare zi de către rudele şi prietenii săi, îi ziceam: «Ai frică de Dumnezeu, omule; lasă-mă să mă duc la mănăstire, iar tu ia-ţi o

soţie pe potri¬va ta şi de rangul tău, mândră şi slăvită.» «Pen¬tru mine», îmi răspundea el, «n-au nici o însem¬nătate vorbele lor goale şi sunt mulţumit cu ceea ce a hotărât tatăl meu.» Deşi el ne răspundea aşa şi mie şi lor, ei tot nu încetau să-l batjocorească şi să vorbească [pe seama lui]. 79 3. Văzându-l eu [atât de] întristat de pe urma tuturor, m-am hotărât să-l părăsesc ceea ce am şi făcut. M-am trezit într-o noapte fără să prin¬dă de veste nimeni şi am plecat singură, fără să iau nimic cu mine, numai cu hainele de pe mine. Am venit la ţărm şi, aflând o corabie, am urcat pe ea; călăuzită de Dumnezeu, am ajuns pe această insulă, fără să ştiu că eram însărcina¬tă. Şi am să-ţi împărtăşesc, omule al lui Dumne¬zeu, un lucru minunat: nu ştiu cum, în acele chi¬nuri şi lipsuri, am adunat ierburi ce m-au aju¬tat să-mi hrănesc sărmanul trup, care a putut să supravieţuiască, şi să crească pruncul în pânte¬cele meu; dar cine oare va putea să povesteas¬că puterile şi semnele minunate ale lui Dumne¬zeu? La împlinirea celor nouă luni am născut un băiat; şi, rupând din hainele mele, cu care eram îmbrăcată, l-am înfăşat; iar prin milostivirile cele negrăite ale lui Dumnezeu, Care poate face orice şi le preface pe toate după voia şi hotărârea Sa, l-am crescut, şi acum e în vârstă de treizeci de ani, gol ca şi mine, cântându-I lui Dumnezeu în fiecare zi dimpreună cu mine, având cugetul în Ceruri şi contemplând [cu mintea] frumuseţile dumnezeieşti. Mă rugam lui Dumnezeu zilnic să Se milostivească de mine, nevrednica, şi să trimită 80 un preot, care să-i aducă fiului meu lumina¬rea prin [Taina] Sfântului Botez. Şi n-a trecut cu vederea cererea mea, ci te-a trimis pe tine, slu¬ga Sa, ca să-mi împlineşti dorinţa. Rog aşadar pe sfinţia ta, Părinte preacinstite, să te duci pe vas, să-ţi aduci veşmântul preoţesc şi Sfântul Artos1 spre a-mi boteza fiul şi a face Sfânta Liturghie şi a ne învrednici de împărtăşirea cu Cinstitul Trup şi Sânge ale Domnului nostru Iisus Hristos. Mai cer evlaviei tale să aduci o cămaşă ca să-mi îmbraci fiul după [săvârşirea] Sfântului Botez, dar să nu spui nimănui nimic despre noi; eu te voi aştepta în locul acesta până te vei întoarce spre a merge împreună la fiul meu." 4. La auzul acestora, am făcut metanie şi m-am întors pe corabie; fără să spun nimic la nimeni, mi-am luat odăjdiile şi Artosul de trebuinţă pen¬tru [dumnezeiasca mistagogie] şi m-am întors la locul unde am lăsat-o. Când am ajuns, mi-a spus: „îndată ce vei porunci, Părinte, vom merge la robul tău, fiul meu." Cum ne-a văzut de departe venind, pe mama sa îmbrăcată şi pe mine împre¬ună cu ea, s-a ascuns printre tufişuri şi desişuri. Apropiindu-se de el, mama i-a zis: „Ce faci, fiule? 1 Scil. prescura. 81 Nu ţi-am spus ca în fiecare zi să te rogi şi să-I ceri Domnului nostru Iisus Hristos să trimită un preot ca să te boteze? Iată, acum rugăciunea ta a fost ascultată, şi l-a trimis pe preotul Său, ca să-ţi împlinească dorinţa. Arată-te, fiule, şi închină-te celui ce a venit să te lumineze1!" Iar el, ascul¬tând, ieşi şi îmi făcu o metanie. După ce am făcut şi eu

la fel, mama sa îmi spuse: „Să mergem, cu binecuvântarea ta, la izvor, ca să-l botezi!" Urmând-o, ne-am dus la izvor, am făcut slujba catehezei2, apoi restul rânduielii şi l-am botezat în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. După săvârşirea dumnezeieştii mistagogii3, s-au împărtăşit amândoi cu preacuratul Trup şi Sân¬ge ale Domnului nostru Iisus Hristos. Când am terminat şi am gustat câte ceva din cele pe care le adusesem cu mine, mi-a spus fericita aceea: „în numele Domnului, când cu Dumnezeu vei ajunge la Constantinopol, poţi, dacă ţi-e voia, să povesteşti cele pe care Domnul ţi le-a arătat, dar să nu spui numele locului, ca nu cumva din pricina zvonurilor să vină unii şi să ne găseas¬că; căci sunt treizeci de ani de când noi n-am văzut alt om în afară de tine." Cu aceste cuvinte, 1 Scil. să te boteze. 2 Partea începătoare a rânduielii Sfântului Botez. 3 Scil. dumnezeiasca Liturghie. 82 a făcut metanie, a cerut binecuvântarea dimpre¬ună cu fiul ei şi au plecat spre părţile mai retrase ale insulei. Iar eu, în lacrimi, închinându-mă lui Dumnezeu, Care face semne şi minuni nenumărate şi Se îngrijeşte de cei ce-L caută cu toată ini¬ma şi păzesc poruncile Sale dumnezeieşti, m-am întors pe corabie. Şi nu am spus nimănui nimic până ce nu am ajuns în megalopolisul Constantinopolului. XIV Despre femeia care a murit şi apoi a înviat 1. O femeie din Constantinopol, pe nume Ana, vieţuind în chip cuvios, cumpătat şi după lege cu bărbatul ei, se îmbolnăvi grav şi după ce şi-a pier¬dut cu totul glasul a murit. Dacă a murit într-adevăr sau dacă a fost o stare de catalepsie1, numai Dumnezeu ştie. Atunci mama şi surorile o jeli¬ră şi trimiseră de veste soţului, plecat cu treburi de-ale casei, să se întoarcă degrabă pentru a fi de faţă la înmormântarea ei. Şi, fiindcă a întârziat să se întoarcă, jeliră la căpătâiul celei moarte ziua întreagă. Spre seară însă începu să-şi mişte degete¬le de la mâna dreaptă; apoi ridică ambele mâini şi spuse: „Slavă ţie, Preasfântă Născătoare de Dum¬nezeu!" Şi, cum stăteau surorile cu soţii alături de 1 Stare de moarte clinică. 84 mama ei, veni şi îi îmbrăţişă. Uluiţi şi cu mirare-n glas, au întrebat-o ce s-a întâmplat, dar ea n-a fost în stare să le dea nici un răspuns. Nişte cunoscuţi de-ai mei, rude cu ea, m-au înştiinţat în ziua următoare şi m-au rugat să merg s-o văd; cum am ajuns la ea şi am văzut-o, am întrebat-o ce s-a petrecut, iar ea mi-a răspuns: „Nu sunt în stare, părinte, să spun ce am văzut!" La stăruinţele mele, după puţină vreme, a început cu glas stins să-mi vor¬bească: „Ce să-ţi zic... Mi-am pierdut glasul şi am simţit cum sufletul mi se stingea, asemenea celor ce sunt pe moarte; auzeam toate tânguirile mamei şi ale surorilor mele, dar nu puteam scoate nici un sunet. După destul timp, le-am auzit glasuri¬le ca şi cum veneau de departe. Atunci am văzut doi bărbaţi înfricoşători care au venit spre mine iar mărimea, strălucirea şi frumuseţea lor lim¬ba omenească nu le poate înfăţişa -, m-au ridicat şi m-au dus spre Ceruri. Iar tot gândul meu aceia îl pricepeau îndată, cum şi eu pricepeam ce gân¬deau ei.

Căci gândul meu era că sunt păcătoasă şi ei au să mă supună la multe cazne, iar aceia se gândeau să mă ducă întru cele de sub pământ. Dacă m-au urcat la Cer, am văzut acolo nenu¬mărate mulţimi de îngeri care dădeau slavă; şi cu toţii se închinau, cântând: Sfânt, Sfânt, Sfânt 85 Domnul Savaot, plin e Cerul şi pământul de slava Ta! Iar îngerii care mă luaseră cu ei mă îndem¬nau şi pe mine să aduc închinare; pe când mă închinam, am auzit un glas care zicea: «Duceţi-o întru cele mai de jos ale pământului!» Şi eu nu vedeam cui mă închinam. 2. Iar îngerii, răpindu-mă, m-au dus, după cum cred, întru cele mai de jos ale pământu¬lui, într-un loc întunecat şi înfricoşător; m-au lăsat acolo şi au plecat. în locul acela se afla mulţime nenumărată de oameni, cu multă plân¬gere şi scrâşnire neîncetată a dinţilor; închisă şi eu împreună cu aceia, întruna mă tânguiam: Vai mie, nenorocitei, celei ce nu m-am pocăit! Cine mă va ajuta şi se va pune chezaş pentru mine ca să scap din chinurile acestea şi să mă pocăiesc? Cât oare nu s-a rugat bogatul acela1 de Avraam ca să-l trimită pe Lazăr la casa tatălui său să le spu¬nă fraţilor lui să se pocăiască? Şi cu toate acestea n-a fost ascultat. Cine mă va milui oare pe mine, nefericita? Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-mă şi mă sloboade de această întune¬cată osândire, ca să mă pot întoarce la pocăinţă cu adevărat! Iar cei condamnaţi alături de mine 1. Lc. 16,15-30. 86 spuneau: «Şi tu, nefericito, ai venit aici? Nu ai auzit ce spuneau dumnezeieştile Scripturi şi Sfin¬tele Evanghelii? într-adevăr, noi în nesocotinţă şi negrijă ne-am petrecut zilele; dar de ce oare şi tu [ai ajuns aici]?» Aşa cum vorbeau ei, am văzut pe Sfinţii îngeri, care mă luaseră mai devre¬me, cum vin şi îmi spun: «Să ştii că Preacurata şi Preasfânta Născătoare de Dumnezeu a auzit glasul rugăciunii tale şi a chezăşuit pentru tine ca să te întorci în trupul tău, să te pocăieşti cu adevărat şi să te împaci cu surorile tale, ca după două luni să venim şi să te luăm din nou.» Spu¬nând acestea, m-au luat, m-au adus aici şi m-au aşezat din nou în trupul meu. Rogu-te, aşadar, Părinte, povăţuit fiind de Dumnezeu, dacă va veni soţul meu, să-i spui să mă lase să mă retrag la mănăstire spre a-mi plânge păcatele, întru¬cât iarăşi, după două luni, voi pleca din această viaţă." Eu am întrebat-o: „Ce rău a pus stăpânire pe tine şi pe surorile bărbatului tău?" „O aseme¬nea duşmănie şi răutate", mi-a răspuns ea, „şi-a făcut loc între noi, încât eu nu voiam să le văd în ochi, şi nici ele pe mine." 3. În timp ce îmi spunea ea acestea, se întoar¬se şi soţul ei; şi văzând-o vorbind se bucură foarte 87 tare. însă eu i-am spus: „S-a întâmplat ceva cu soţia ta care nu mi-a fost dat să văd până acum; ne-a povestit lucruri cutremurătoare; mai spune că după două luni va muri şi te roagă să o laşi să se ducă la mănăstire." Auzind el acestea, a zis: „Nu se cuvine, Părinte, să spui să-mi las soţia de douăzeci şi doi de ani neîmpliniţi să plece la mănăstire, şi eu să fiu lăsat la voia întâmplă¬rii!" „Şi dacă e aşa cum spune, dacă după două luni va muri?" „N-are cum să moară, nu

sufe¬ră de nimic; a intrat într-o stare de catalepsie, are vedenii şi nu-şi dă seama ce vorbeşte." Spu¬nând acestea, n-a lăsat-o să meargă la mănăsti¬re. După ce s-au împlinit cele două luni, feme¬ia a murit. După moartea ei, mama acesteia le povestea tuturor că din clipa în care a avut vede¬nia aceea minunată a postit în toate zilele; seara mânca doar câteva firimituri, pe care le înmuia în apă caldă, fără a gusta nimic altceva; în fieca¬re noapte făcea nenumărate mătănii mari, udându-le cu lacrimi. Acesta a fost chipul în care şi-a petrecut aceste două luni. XV Despre fericita Marta, egumena lăcaşului Preasfintei Născătoare de Dumnezeu din cetatea de Dumnezeu păzită a Monemvasiei, aflat în josul lăcaşului Hodoghitria din acelaşi castru, mai sus de fântâna lui Vlyharos1 1. Pe vremea strămoşilor noştri, în mănăsti¬rea de jos a Preasfintei Născătoare de Dumne¬zeu se afla o egumenă, fericita Marta; aceasta era atât de virtuoasă, cum nu mai fusese nici o altă femeie în castrul Monemvasiei. S-a întâmplat ca ea să sufere de scurgerea de sânge2 şi din pricina 1 După ultimele cercetări se pare că sensul termenului vdcop nu este cel de râu, ci mai degrabă cel de fântână, puţ cu apă sărată (Haris A. Kalligas, Monemvasia: a Byzantine city sta¬te, Routledge, London New York, 2010, n. 15, p. 166). 2Cf. Mt. 9, 20; Lc. 8, 43. 89 acestei boli nu intra în sfânta biserică, ci rămânea în partea hărăzită catehumenilor1. Într-una din zile, un monah bătrân ajunse la această mănăsti¬re şi ceru să o vadă pe egumenă. Pentru că suro¬rile o înştiinţară că „un monah străin cere să te vadă", ea îi porunci să vină în pronaos. Şi, îndată ce veni, ceru să-i dea unul dintre veşmintele ei, dar ea îi spuse: „Crede-mă, părinte, n-am decât două tunici, cu una, după cum vezi, sunt îmbră¬cată, iar pe cealaltă numai ce a spălat-o ucenica mea, ca s-o îmbrac, şi apoi s-o spele pe aceasta cu care sunt îmbrăcată, din pricina bolii pe care o am pentru păcatele mele; dar, dacă porunceşti, voi cere de la maici o haină şi ţi-o voi da." Bătrâ¬nul însă, auzind acestea, îi zise, aruncându-se cu faţa la pământ: „Te jur pe Hristos2, Dumnezeul nostru, pe Cel Născut din Sfânta Fecioară Maria, să-mi dai unul dintre veşmintele tale." Atunci fericita aceea, cum auzi acestea, porunci uneia dintre cele ce o slujeau să-i dea monahului tuni¬ca spălată. De îndată ce el o luă şi ieşi din pro¬naos, unde stau catehumenii, scurgerea de sân¬ge a acestei [monahii] vrednice de pomenire se opri. Şi, pentru că simţi minunea săvârşită cu ea, 1 Scil. în pronaos. 2Cf. F.A. 19,13. 90 a trimis în grabă monahiile să-l cheme pe bătrân. Dar, cum au ieşit ele din mănăstire, căutând în dreapta şi în stânga, n-au reuşit să-l găsească nicidecum. 2. Însă chiar în ziua şi ceasul cu pricina bătrâ¬nul acela, arătat în chip de monah, se făcu văzut în oraşul Thessalonic, unora din Monemvasia, aflaţi acolo cu treburi, pe care îi întrebă: „O ştiţi pe doamna şi egumena mănăstirii de jos a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu din Monem¬vasia?" „O cunoaştem foarte bine", răspunseră ei, „mai ales că ne este şi rudă." Atunci

bătrâ¬nul a continuat: „De acolo vin chiar acum, şi ea mi-a dat veşmântul acesta; când veţi ajunge însă în Monemvasia, spuneţi-i acesteia că «Multe te aşteaptă»", şi, zicând aceasta, s-a dus de la ei. Ei au alergat după aceea în urma lui, voind să afle mai multe amănunte, dar bătrânul s-a făcut nevă¬zut dinaintea ochilor lor. Cuprinşi de uimire, au însemnat ziua şi ceasul la care li s-a arătat lor şi, de îndată ce s-au întors în Monemvasia, au mers la fericita egumenă, iar ea le-a adus la cunoştinţă că în ziua şi la ceasul cu pricina scurgerea sânge¬lui ei a încetat; minunându-se şi dând slavă lui Dumnezeu, au socotit că persoana arătată sub 91 chipul bătrânului nu era altul decât Ioan Evan¬ghelistul şi Teologul. 3. Această fericită Marta, la prăznuirea Ador¬mirii Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, pe când se afla încă în pronaos, iar monahiile săvârşeau slujba utreniei, o zări în altarul ace¬lei sfinte biserici, şezând pe tron, pe prealăudata Născătoare de Dumnezeu şi la vederea ei lacrimile începură să-i curgă fără oprire. Spre sfârşitul utreniei, aşadar, la doxologia mare, când suro¬rile se porniră să cânte cu glas puternic, vede¬rea minunată a Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea, dispăru dinaintea ochilor acestei vrednice de pomenire [egumene], care numaide¬cât începu să strige: „O, ce-aţi făcut?", iar ele, pli¬ne de uimire, după încheierea doxologiei mari, o întrebară de ce a strigat. Iar ea le-a grăit despre acea înfricoşătoare vedere şi le-a poruncit ca de atunci să cânte liniştit şi cu inima zdrobită: „Dacă cei ce se află înaintea împăratului pămân¬tesc, care este un om stricăcios şi pătimitor ase¬menea lor, nu îndrăznesc să se întoarcă la stân¬ga sau la dreapta, ci se înfăţişează cu un cuget smerit şi cu capul plecat, spre a nu-i fi ştirbită onoarea împăratului, cu atât mai mult noi, care 92 stăm înaintea împăratului ceresc şi înfricoşător, a Făcătorului nestricăcios şi veşnic a toată zidi¬rea cea văzută şi nevăzută, suntem datori să ne înfăţişăm cu inima zdrobită spre a nu arăta sfruntare şi a ne face vinovaţi de pedepsele cele veşnice!" Povăţuind cu astfel de cuvinte suflete¬le încredinţate ei, mult folos le-a adus, iar după aceea, bine străbătând calea nevoinţei, s-a mutat la Domnul, primind de la El răsplata cea veşnică a nevoinţei şi răbdării. XVI Despre [femeia] canonică Un pustnic le-a povestit fraţilor cele ce urmează: într-una din zile, pe când stăteam la pustie, prin părţile râului Arnon, s-a întâmplat să fiu cuprins de întristare şi descurajare. Atunci îmi veni un gând, ce-mi spunea: „Ieşi şi te plim¬bă prin pustie." Am luat-o pe-o vale şi, cum scrutam sub lumina lunii depărtările soarele apusese demult -, zării o făptură cu mult păr şezând pe o piatră; la gândul că e un leu, am făcut cale întoarsă. Apoi cumpănind că n-ar tre¬bui să arăt teamă, chiar dacă ar fi un leu, ci, prin Harul lui Hristos, îndrăzneală, m-am îndrep¬tat spre stânca aceea care avea deasupra o des-chizătură îngustă. Şi cum mă văzu de departe [făptura aceea] intră în peşteră. Când am ajuns acolo, am găsit un coş cu legume şi un urcior 94 plin cu apă, şi,

dându-mi seama că e om [şi nu leu], i-am zis rugător: „Robule al lui Dumne¬zeu, arată-ţi dragostea faţă de mine şi ieşi afară să mă binecuvântezi!", dar la început n-am pri¬mit răspuns; după lungi stăruinţe şi rugăciuni, în cele din urmă mi-a răspuns: „Să-mi fie cu ier¬tare, avvă, dar nu pot ieşi!" La întrebarea mea „De ce?", mi-a zis: „Să-mi fie cu iertare, feme¬ie sunt şi n-am nici un acoperământ!" Cum am auzit aceasta, mi-am scos mantia1, am împăturit-o şi am aruncat-o prin deschizătura stân¬cii, spunându-i: „Ia haina aceasta, acoperă-te şi vino afară" ceea ce a şi făcut. După ce a ieşit, am făcut obişnuita rugăciune şi ne-am aşezat; atunci i-am zis: „Arată-mi dragostea ta şi spune-mi, amma, de ce ai venit în acest loc, cum vieţuieşti aici şi cum ai găsit peştera asta?" Şi începu să-mi povestească viaţa ei: „Eu am fost în rândul canonicelor2 şi făgăduisem să mă afierosesc lăcaşului Sfintei învieri [a Domnului]. Iar un monah, a cărui chilie se afla lângă poartă, avea obiceiul să vină pe la mine şi, pentru că am petrecut foarte mult împreună, am căzut în păcat; eu mă duceam la el, şi el venea la mine; 1Mav5vac probabil în sensul de rasă. 2 Canonica era femeia, fecioara care se pune în slujba bisericii, dar fără a fi tunsă în monahism. 95 aşadar, într-una din zile când, după obicei, m-am dus la chilia sa, l-am auzit cum plângea înain¬tea lui Dumnezeu, mărturisindu-şi păcatele; am bătut la uşă, dar el nu mi-a răspuns, cu toate că ştia că eram eu, ci şi-a continuat plângerea şi spovedania [înaintea Domnului]. La vederea acestui lucru, am spus în sinea mea: «Acesta se pocăieşte pentru păcatele sale, eu de ce n-o fac? Acesta se tânguie pentru greşelile sale, eu să nu mă pocăiesc?» îndată ce m-am întors în chi¬lia mea, chiar în ceasul acela m-am îmbrăcat în nişte haine foarte smerite, mi-am umplut coşul acesta cu legume şi seminţe uscate şi urciorul cu apă; am intrat în lăcaşul învierii Domnului şi m-am rugat, zicând: «Dumnezeule Cel mare şi minunat, Cel Ce ai venit să mântuieşti oaia cea pierdută şi să ridici pe cel căzut, Cel Ce Ţi-ai arătat bunăvoinţa asupra celor ce Te cheamă întru adevăr, arată-Ţi mila Ta şi asupra mea, a celei păcătoase; şi, dacă pocăinţa şi întoarcerea sufletului meu sunt după voia Ta, binecuvân¬tează seminţele, legumele şi apa aceasta spre a-mi ajunge pentru toată vremea vieţii mele, ca nu cumva (din pricina amăgitoare a nevoilor trupului şi pântecelui) să nu-Ţi pot aduce închi¬nare neîncetată!» Apoi am ieşit la locul cel sfânt 96 al Golgotei, m-am rugat şi acolo în acelaşi fel şi, atingând de Sfânta Piatră vasele acestea, am chemat iarăşi numele cel sfânt al lui Dumnezeu; atunci am plecat de acolo şi m-am încredinţat cu totul în mâinile lui Dumnezeu. Pogorându-mă la Ierihon, am trecut Iordanul, mergând pe ţărmul Mării Moarte (pe care niciodată n-am văzut-o atât de învolburată!). Aşadar, străbă¬tând munţii şi rătăcind prin pustie, am ajuns în această vale, şi, cum am urcat pe această stân¬că, am zărit deschizătura de aici; am intrat şi mi-a plăcut locul, socotind că mi-a fost dăruit de Dumnezeu spre a mă pocăi. Sunt aici de trei¬zeci de ani şi în

afară de tine n-am mai întâl¬nit pe nimeni până acum. De asemenea, coşul cu seminţe şi legume şi urciorul cu apă mi-au ajuns până acum fără a se împuţina niciodată, însă hainele, cu trecerea timpului, s-au stricat şi, crescându-mi părul capului, m-am acoperit cu el, fără nevoia unui alt veşmânt; şi prin Harul lui Hristos nici frigul, nici dogoarea nu mă vatămă." După aceste cuvinte, mă rugă să gust legu¬mele (pentru că şi-a dat seama prin Duhul că eram foarte înfometat). Am mâncat împreună şi apoi am băut din acea apă până m-am sătu¬rat, dar coşul şi urciorul rămăseseră pline la fel 97 ca înainte. Atunci am dat slavă lui Dumnezeu. Când sosi vremea plecării, am vrut să-i las rasa1 mea, dar n-a primit-o, spunându-mi: „Să-mi aduci veşminte noi!" Cu bucurie negrăită i-am cerut îngăduinţa de a reveni în acel loc. După ce am făcut rugăciunea din nou şi am însemnat drumul, m-am îndreptat spre biseri¬ca din satul cel mai apropiat, unde i-am poves¬tit preotului toate acestea, iar el dădu de ştire oamenilor de acolo cum că „Nişte sfinţi au nevoie de haine; cine are haine de prisos, să le aducă". Atunci creştinii cucernici au adus grab¬nic mai multe veşminte, iar eu am luat după trebuinţă şi m-am dus cu bucurie şi cu nădejdea de a vedea din nou chipul sfânt al acestei Maici duhovniceşti. Cu toate că am umblat peste tot şi obosisem de atâta căutare, nu am izbutit să mai aflu peştera; când, în sfârşit, am găsit-o, femeia 1 nallo (lat. pallium echivalentul elin fiind ipâTLOv) era un veşmânt alcătuit dintr-o bucată pătrată de ţesătură care avea mai multe întrebuinţări (veşmânt, cuvertură, giulgiu), specific iniţial filosofilor; ulterior a devenit veşmânt mona¬hal. Probabil autorul se referă la aceeaşi haină, menţionată anterior ca „pavâua;". De curând pallium-ul a fost reintrodus şi în Biserica Catolică, ca un veşmânt specific papei, pe care acesta îl poate conferi şi cardinalilor cu funcţie de arhiepis¬copi şi mitropoliţi un echivalent al omoforului arhiereilor ortodocşi. De amintit că în unele reprezentaţii iconografice din Roma sec. al VI-lea-al VI-lea (precum în aceea din baptisteriul din Lateran) Maica Domnului însăşi e reprezentată purtând acest „omofor". 98 aceea de Dumnezeu purtătoare nu mai era aco¬lo, şi atunci m-am întristat nespus. După câteva zile au venit la mine nişte pustnici, care mi-au mărturisit următoarele: „în timp ce umblam noi doi prin pustia de peste mare, am văzut stând în noapte, pe o stâncă, un anahoret cu plete lungi-lungi şi despletite. Când am grăbit pasul într-acolo, cu dorinţa de a lua binecuvântare, s-a ascuns de noi, intrând în acea mică peşteră. Cum am încercat să ne apropiem de intrare, o voce ne-a zis implorator: «Rogu-vă pe voi, o, robi ai lui Hristos, să nu-mi tulburaţi liniştea; iată, sus pe stâncă sunt un coş cu legume şi un urcior cu apă; faceţi bine şi gustaţi din ele!» Cu binecu¬vântarea ei am mers să găsim cele despre care ne-a vorbit; şi, aşezându-ne, am gustat din legu¬mele [din coş] şi am băut apă din urcior, apoi ne-am petrecut acolo în linişte întreaga noapte. în dimineaţa următoare, când ne-am dus

să luăm binecuvântarea din partea pustnicului, ne-am dat seama că adormise în Domnul; şi că era femeie şi nu avea veşminte, ci se acoperea cu părul capului ei. Cu binecuvântarea adusă nouă de rămăşiţele ei, am pecetluit cu o piatră gura peşterii şi, după rugăciunea cuvenită, am făcut cale-ntoarsă." 99 Atunci mi-am dat seama că este vorba de acea Sfântă Maică care oarecând fusese canoni¬că; am povestit aşadar şi eu cele pe care mi le-a încredinţat ea, şi cu toţii dimpreună am slăvit pe Dumnezeu, că a Acestuia este slava în veci. Amin. XVII Despre Serghie, demotul1 din Alexandria Un monah, pe nume Avacum, mi-a povestit următoarele: [Pe când mă aflam] în Tamiathi, [o localita¬te] din Egipt, am găsit o carte veche şi uzată; citind-o, am aflat din ea că un monah, pe nume Elpidie, a fost muncit de diavolul, începătorul răului, cu alte cuvinte, de dracul acediei, [pe când petrecea] la chilia sa; înteţindu-se războiul, 1 în sens obişnuit ¿JrpdTrjc înseamnă om simplu, din popor, sărac şi fără educaţie şi, prin extensie, om fără principii; de aici şi sensul de faţă, scil. proxenet. De altfel, una dintre denumirile prostituatelor în Bizanţ era şi aceea de dr] ploaia (cf. Ioan Gură de Aur, „La cuvântul apostolic" [PG 51, 215]); prin urmare, era firesc ca şi proxeneţii să fie numiţi „demoţi (¿rjOTTjc)" ■ Pentru vocabularul din sfera semantică a prostituţiei, vezi Kostas Kapparis, „The Terminology of Prostitution in the Ancient Greek World", în Allison Glazebrook şi Madeleine M. Henry (ed.), Greek Prostitutes in the Ancient Mediterranean, 800 BCE-200 CE, The University of Wisconsin Press, 2011, pp. 222-255. 101 a plecat de acolo şi s-a dus mai în adâncul pusti¬ei, în locul numit Elos1. Cum rătăcea pe acolo, a zărit un om gol, înaintat cu vârsta, care, la vede¬rea lui, a iuţit pasul, îndreptându-se spre adân¬curile pustiei; Avva Elpidie s-a ţinut după el mul¬tă vreme, alergând din răsputeri, până când acela s-a oprit la rugăminţile [lui Elpidie] pentru rugă¬ciune. După rugăciune, îl întrebă: „Cine eşti, fra¬te, şi de ce ai venit aici? Pentru ce te-ai ostenit atât?" Iar Avva Elpidie răspunse: „Am fost mun¬cit de dracul acediei; de aceea am plecat din chi¬lia mea şi am venit în pustie spre a mă cerceta şi a mă ruga Iubitorului de oameni Dumnezeu să se depărteze de la mine dracul acesta al acedi¬ei, cu gândul în acelaşi timp că voi afla un rob al lui Dumnezeu care să se roage pentru mine. Şi iată că Dumnezeu cel Multmilostiv, trecând cu vederea păcatele mele, te-a trimis pe sfinţenia ta către mine. Mijloceşte, aşadar, la Domnul, părin¬te, şi roagă-te pentru mine, păcătosul, şi (chiar dacă nu sunt vrednic) primeşte-mă pe mine în preajma ta!" După ce părintele l-a îmbrăţişat şi l-a binecuvântat, îi spuse: „Nu e cu putinţă ceea ce-mi ceri, că nu ţi-a fost dat ţie de la Dumnezeu 1 Scil. mlaştină. 102 să rămâi cu mine."1 Avva Elpidie îi zise: „Deci, Părinte, fii milostiv mie şi spune-mi de ce ai venit aici şi de cât timp şi ce harismă ai primit de la Dumnezeu." Iar Bătrânul răspunse plin de bunăvoinţă: „Pricina şi felul în care am venit aici arată

neîndoielnic că, fiind păcătos şi voind să mă mântuiesc, Dumnezeu, iubitorul de oameni, [nu m-a lăsat, ci] m-a povăţuit pe mine, smeritul. Sunt de şaptezeci de ani aici şi n-am văzut până acum chip de om. Nu cu mult timp în urmă însă m-am semeţit în inima mea prin lucrarea celui ce urăşte Binele la gândul că am ajuns la o măsură înaltă şi sunt mai presus decât toţi ceilalţi părinţi, care se nevoiau la pustie. Şi prin purtarea de gri¬jă a lui Dumnezeu mi s-a insuflat gândul de a-L ruga să-mi facă cunoscuţi şi alţi oameni, dacă există, la aceeaşi măsură cu mine. La rugăciuni¬le mele stăruitoare către Dumnezeu, în cea de-a şaptea zi, s-a făcut un glas către mine, care mi-a spus: «Eşti la aceeaşi măsură cu Serghie, demotul din Alexandria!» Auzind acestea, m-am întristat nespus şi am spus în sine-mi: «Vai ţie, sărmane Pyr! Iată că de atâţia ani slujeşti lui Dumnezeu, în atâtea nevoinţe trupeşti, şi nu ai ajuns decât la măsura acestui simplu demot!» Din pricina 1 Cf. Mt. 19,11; Lc. 8,10. 103 cugetului meu semeţ, socoteam că acest glas este de la vrăjmaşul, şi m-am arătat neîncreză¬tor faţă de el. După alte şapte zile, în care m-am rugat la fel, am auzit acelaşi glas. îndoindu-mă şi acum, m-am rugat mai stăruitor alte şapte zile şi am auzit din nou, pentru a treia oară, acelaşi glas: «Ţi-am mai spus că eşti la aceeaşi măsu¬ră cu Serghie, demotul din Alexandria!» Atunci m-am gândit: dacă aşa a hotărât Dumnezeu Cel Bun şi de oameni Iubitor, n-o să mă las până nu voi afla cine este acest om şi care e lucrarea lui. Mergând, am ajuns în oraşul Alexandriei şi, întrebând, mi l-au arătat pe acesta; el stătea la o cârciumă, petrecându-şi vremea în dezmăţ şi în desfătări cu desfrânatele, în timp ce unele intrau, iar altele ieşeau, şi părea a fi mai-marele lor. Am intrat aşadar în cârciumă şi, la întrebarea mea dacă el e Serghie, mi-a răspuns: «Da, eu sunt.» Atunci i-am zis: Vreau să-ţi arăt dragostea mea astăzi şi să prânzesc împreună cu tine. Iar el mi-a răspuns: «Fie cum voieşti tu, avvă. Ia loc.» Apoi a poruncit cârciumarului să ne aducă din toate câte se consumă acolo de obicei. Am fost constrâns (după atâţia ani) să gust din toate pen¬tru dragostea faţă de Dumnezeu, gândindu-mă în sinea mea că «Dacă a plăcut atât de mult lui 104 Dumnezeu, Care l-a aşezat la măsura mea, oare nu se cuvine să-i arăt dragostea mea şi să stau la masă cu el?» După atâtea desfătări, când ne pre¬găteam să plecăm, l-am întrebat: Tu n-ai casă? Iar el mi-a răspuns: «Ba am.» Să mergem la tine i-am zis -, pentru că am o vorbă să-ţi spun. Dar el s-a smintit, [gândind] în sinea sa: «Oare nu cum¬va, amăgit şi războit de potrivnicul, vrea să se dedea păcatului?» Privindu-mă cu luare-aminte, se mira cugetând asta mi-a lămurit mai târziu cum la vârsta cărunteţii şi în urma unei asemenea nevoinţe a fost cu putinţă să fiu biruit de patimă. Când am ajuns la casa sa, după obişnuita mea rugăciune, ne-am aşezat amândoi, după care i-am spus: Pentru Domnul, frate, [fără să-mi ascunzi nimic], descoperă-mi viaţa ta, ce fap¬te bune ai săvârşit! Cuprins de uimire şi minunându-se el de acestea, mi-a

zis: «Omule al lui Dumnezeu, iată că m-ai găsit la cârciumă, mân¬când, bând şi petrecând împreună cu desfrâna¬tele; căci eu le sunt capul şi fără voia mea nimeni nu se poate atinge de vreuna: [muşteriii] mi se adresează întâi mie, şi atunci eu le dau pe cine vor; şi după toate astea tu încă mai stărui, aşa cum spui, să afli care e viaţa mea? Iată, ai văzut 105 cu ochii tăi, ce altceva mai vrei să afli despre mine?» După ce l-am rugat cu stăruinţă şi i-am cerut să jure că nu-mi va ascunde nici una dintre faptele bune săvârşite de el, i-am vorbit despre vocea venită din Cer, şi, minunându-se de iubi¬rea de oameni a lui Dumnezeu, cu suspin mi-a zis: «Să-mi fie cu iertare, dar dacă aşa stau lucru¬rile, o să-ţi spun: într-o zi intrând eu, după obi¬ceiul meu, în cârciumă, am văzut o femeie foar¬te frumoasă la trup, aşezată la războiul de ţesut, lucrând cu ziua ca să-şi câştige pâinea. Aprins de dorinţă, am întrebat-o pe hangiţă: De unde e femeia asta? Din acest oraş, îmi răspunse ea. I-am spus atunci: Vorbeşte-i şi convinge-o să se culce cu mine. Nu pot, răspunse, să-i cer aşa ceva; chiar dacă-i umilă starea ei de acum, totuşi ea este de viţă nobilă. Şi voind să aflu pricina stării ei de acum, îmi spuse: Soţul ajuns dator stăpânului său, guvernatorul Alexandriei, cu o sută de monede, a fost arestat şi aruncat în închi¬soare, luându-i-se totodată şi cei doi fii ca robi. şi iată că peste tot umblă în chipul acesta, ostenindu-se ziua şi noaptea, cu nădejdea că-i va putea slobozi. Cum am auzit acestea, i-am zis: Du-te şi spune-i să vină cu mine, şi-i voi da eu cele o sută de monede. Dar ea din nou a refuzat: Nu 106 pot; căci, dându-mi seama de adevărata ei cum¬pătare, socotesc că nu se va lăsa nicicând con¬vinsă. I-am zis iarăşi: Du-te şi, cine ştie, poate va ceda; iar dacă nu, n-ai nimic de pierdut. M-a ascultat şi a vorbit cu ea, iar aceea cu suspine şi în lacrimi, împinsă de nevoie, a consimţit, spunându-i hangiţei: îmi închipui că Dumnezeu, întru iubirea Sa de oameni, îmi va ierta păcatul pe care urmează să-l fac fără voia mea, întrucât ştie că până acum n-am cunoscut alt bărbat; iată că de atâta vreme, ziua şi noaptea, cu îndelungă trudă şi chin mă zbat să eliberez cele trei sufle¬te, dar fără sorţi de izbândă; m-a biruit dracul acediei şi mi-am pierdut nădejdea şi nu ştiu ce să mă mai fac. E mai bine pentru mine să îmi dau, silită de împrejurări şi de dragul lor, trupul spre păcat. Cum veni aşadar hangiţa şi îmi spu¬se că a consimţit, m-am dus deîndată şi am adus suma de bani; după ce i-am numărat una câte una monedele şi i le-am înmânat, intră în dormi¬torul meu, în multe lacrimi şi suspine, şoptind: Doamne, Tu ştii necazul meu: iartă-mă! La auzul acestora, rănit în inimă, m-am gân¬dit: Dacă aşa stau lucrurile, de ce nu mă duc să-mi fac pofta cu oricare dintre cele aflate-n sluj¬ba mea, atâta timp cât fapta aceasta, nelegiuită şi 107 necurată, ce-i drept, nu se aseamănă cu aceea de a atrage [un suflet neîntinat] într-o astfel de des-trăbălare? Şi aşa i-am dat drumul să plece împre¬ună cu suta de monede, despre care ţi-am vorbit, eliberându-i bărbatul şi pe cei doi copii.» Auzind eu acestea, i-am zis:

Slavă lui Dumnezeu, Cel Ce singur e iubitor de oameni! Pe drept am fost socotit la măsura ta. Apoi, suspinând din nou, îmi spuse: «Într-adevăr, dacă aceasta a bineplăcut Bunului şi Iubitorului de oameni Dumnezeu, după cum spui, şi ai venit trimis de El la mine, cel cu adevărat păcătos, cinstite părinte, îţi voi măr¬turisi şi altceva care, după părerea mea, e dea¬supra celor de mai înainte. Peste oraşul acesta al Alexandriei fusese numit un oarecare guverna¬tor, nemilos, iubitor de păcate şi străin de Biseri¬că; în fiecare zi venea să ia de la mine două sau chiar trei curtezane. Aşadar, se întâmplă ca într-o zi, trecând pe lângă o mănăstire de maici, să vadă la fereastră nişte fecioare trebăluind; aprins de poftă pentru ele, le ordonă soldaţilor să încon¬joare mănăstirea şi să vegheze asupra uşilor, ca nu cumva să-i scape vreuna dintre ele. Pătrun¬zând în mănăstire şi luându-le pe toate prizoni¬ere, le numără şi află că sunt şaptezeci; apoi mi le dădu, spunându-mi: Iată, ţi le încredinţez şi 108 fă cum voieşti; în fiecare zi să-mi trimiţi câte îţi voi cere, până li se va împlini numărul. Auzind eu asemenea lucru de la acel demon rău, am ple¬cat. Şi, suspinând din adâncul inimii, am spus în sinea mea: Vai mie, păcătosului! De atâta vre¬me străjuitoare ale fecioriei pentru Dumnezeu, topindu-şi trupurile în post şi priveghere şi în toată nevoinţa, ca să se înfăţişeze neîntinate îna¬intea Stăpânului Ceresc, iar acum, prin mâna mea, să-şi piardă truda şi multele osteneli şi să fie pângărite de nebunia acestei fiare însetate? Vai mie! Să nu cumva s-ajung să fac aşa ceva acestor nevinovate mieluşele şi porumbiţe ale lui Hristos! Pe când cumpăneam îndelung şi mă frământam, neştiind deloc ce să fac spre a le sal¬va de la împreunarea necurată cu cârmuitorul cel nelegiuit, şi mă rugam Iubitorului de oameni Dumnezeu să-mi insufle un gând şi să-mi arate o cale de a le slobozi din ghearele unei aseme¬nea grozăvii, Atotmilosârdul, în milostivirea Sa, mi-a trimis mie, păcătosului, gândul cel potrivit. M-am dus la cele mai vestite hetaire din oraş, mi-am cheltuit toată averea cu ele şi le-am con¬vins să se tundă în monahism şi să îmbrace schima monahală. Aşa le-am adus pe ele la mănăs¬tire, le-am lăsat acolo, le-am luat pe fecioare şi

109 le-am ascuns în altă parte, trimiţându-i guver¬natorului aceluia nemernic în fiecare zi [câte două-trei] dintre prostituatele pe care le tunsesem monahii până ce s-a împlinit numărul celor şaptezeci. Şi, odată ce se împlini numărul lor (adică al desfrânatelor), demonul cel rău a pără¬sit oraşul. Le-am luat atunci şi le-am dus pe ace¬le monahii şi sfinte fecioare înapoi la mănăstirea lor, dator fiind să le iau pe celelalte, dar acestea, văzându-le pe fecioarele şi miresele lui Hristos, nu au mai voit să plece, zicând: Dacă Dumne¬zeu ne-a învrednicit de chipul acesta sfânt, deşi dintr-un motiv mai presus de voinţa noastră, să nu care cumva să ne întoarcem pentru tot restul vieţii la acea necurăţie şi pierzanie ale sufletelor

noastre! Aşadar, au rămas acolo, fără să renunţe la sfânta schimă [monahală], în pocăinţă nepre¬făcută şi bineplăcând Milosârdului şi Atotputer¬nicului Dumnezeu.» Auzind eu acestea de la Serghie şi slăvindu-L cu atât mai mult pe Singurul Ajutător şi Mân¬tuitor al celor ce nădăjduiesc şi cred cu adevă¬rat în El, i-am spus: «Cu adevărat, frate, chiar dacă în multe şi mari ne voinţe am petrecut, acum am înţeles că nu eşti doar asemenea mie, ci chiar deasupra mea. Pentru numele lui Dum nezeu, 110 dă-mi binecuvântarea ta ca să mă întorc de unde am venit!» «îţi voi da binecuvântarea ca să te întorci, dar II iau ca martor pe Domnul nos¬tru Iisus Hristos că, de vreme ce am fost socotit (după cum spui) la măsura ta, nu te voi lăsa [să pleci singur], ci voi veni cu tine.» Rugându-mă să mai rămân o zi sau două, şi-a împărţit toată averea la săraci şi m-a urmat. A rămas cu mine trei ani şi s-a sfârşit în Domnul acum patru zile. Socotesc, fiule Elpidie, că şi tu ai ajuns aici din Pronia lui Dumnezeu, ca atunci când Dumnezeu Cel cu adevărat Bun şi de oameni Iubitor îmi va primi sufletul să mă aşezi şi pe mine lângă el. Dar acum du-te-n pace, rogu-te, şi întoarce-te peste trei zile, întrucât am ceva de grăit cu tine neapă¬rat. Prin urmare l-am lăsat şi, după trei zile, când am trecut din nou, aşa cum primisem porunca de la acel Avva sfânt, l-am aflat săvârşit în Dom¬nul; l-am îngropat lângă Avva Serghie, aşa cum, de altfel, mi-a şi poruncit, şi, mulţumindu-I lui Dumnezeu cel Sfânt pentru toate minunile Sale vrednice de laudă, am plecat [la chilia mea], slăvindu-L pe Dumnezeu." ADDENDA Pagini inedite de Limonariu1 1 Dintre povestirile inedite care fac parte din Limonariu, o parte au fost publicate de Th. Nissen („Unbekannte Erzählun¬gen aus dem «Pratum spirituale»", în Byzantinische Zeitschrift 38 [1938], pp. 351-376), altele de Ph. Pattenden („The Text of the Pratum Spirituale", in the Journal of Theological Studies 26 [1975], pp. 38-54); la acestea se adaugă alte 12, publicate de E. Mioni («Pratum spirituale» di Giovanni Mosco, în Orienta¬lin Christiana Periodica, XVII [1951], pp. 83-94), la traducerea cărora am ţinut seama şi de observaţiile filologice critice ale reputatului filolog Emanuel Kriarâs, publicate în recenzia pe care o face articolului mai sus menţionat al lui E. Mioni (în Hellenica, 12 [1952], pp. 192-194). De subliniat că E. Mioni a folosit manuscrisul Marcianus Gr. II, 21, în care sunt prezentate 162 de povestiri duhovniceşti, dintre care 66 (!), chiar dacă nu toate pot fi atribuite lui Ioan Moshos, au rămas necunoscute şi nu au fost până în prezent editate în întregime. Deşi sfântul patriarh Fotie vorbeşte în Biblioteca sa de un manuscris care cuprindea 342 de apofteg¬me, asta nu înseamnă, desigur, că toate ar fi ieşit de sub pana lui Ioan Moshos. Dacă s-ar adăuga la acestea de mai înainte şi cele atribuite lui Anastasie Sinaitul (recent, de altfel, publica¬te), s-ar putea ajunge la numărul de care aminteşte Fotie. 113 Pratum Spirituale1 Povestitu-ne-au nişte pescari din Faran2: Într-o zi ne duseserăm să pescuim în

Vouhri3, pe partea cealaltă a Mării Roşii şi, fiindcă prin-deam foarte mulţi peşti, am mers să acostăm în apropiere de Petreleou. Şi cum voiam să trecem de cealaltă parte, în Raith, am fost împiedicaţi de vânturile potrivnice şi furtuna abătută asupra mării. Aşa că am acostat, [rămânând acolo] vre¬me de nouăzeci de zile; pe când cutreieram locul acela de-a dreptul pustiu, găsirăm sub o stâncă trei pustnici neînsufleţiţi, îmbrăcaţi în colovioane4 din fâşii de finic, în timp ce cojoacele lor din 1 Ph. Pattenden, „The Text of the Pratum Spirituale", in the Journal of Theological Studies 26 (1975), pp. 38-54. 2 Caput CXX, cf. numerotării din textul lui Pattenden (op. cit., p. 49). 3 Bovxpi localitate neidentificată. 4 Scil. giulgiu, veşmântul alcătuit din „cucul" şi „analav", îmbrăcat de monahul care devine „schimonah", care primeşte schima mare. 115 piele de oaie erau împăturite deoparte. îndată ce i-am luat şi i-am dus pe corabie, numaidecât marea se linişti şi vânturile potrivnice ni se făcu¬ră prielnice; am trecut de cealaltă parte fără nici o tulburare, am venit în Raith, iar părinţii i-au îngropat pe ei alături de bătrânii din vechime. 21 Povestitu-ne-au nouă părinţii din locul de aici despre Avva Gheorghe Bizantinul şi ucenicul său, Avva Gheorghe Faranitul, zicându-ne: aceştia sălăşluiau într-o insulă din Marea Roşie. Iar pe insula aceea nu se afla apă deloc, ci pentru nevoi îşi aduceau apă de pe continent. Şi aveau o plută cu care mergeau să-şi umple [bur¬dufurile]. într-una din zile aşadar şi-au lăsat plu¬ta pe mare, legând-o de-o stâncă, dar în noaptea aceea au fost valuri mari şi, rupându-se funia, pluta s-a pierdut şi părinţii au rămas fără putinţa de a ieşi de pe insulă ca să-şi aducă apă de băut. După opt luni s-au dus monahii de la Raith şi i-au aflat pe amândoi răposaţi; au găsit şi o piele de broască ţestoasă, pe care scria aşa: „Fratele 1 Caput CXXI, cf. numerotării din textul lui Pattenden (op. cit., p. 50). 116 Gheorghe Faranitul, fără să bea apă vreme de douăzeci şi opt de zile, a răposat; iar eu am treizeci şi opt de zile de când nu am băut." I-am aflat pe amândoi cu trupurile neatinse şi, luându-i cu noi, i-am îngropat în Raith. 31 Ne-am dus să-l vedem pe Avva Ştefan Capadocianul, în Muntele Sinai, care ne povesti urmă-toarele: acum câţiva ani în Raith în Joia Mare -, mă aflam în biserică, cu toţi părinţii de faţă, la momentul când se aducea sfânta Jertfă, şi iată că văd doi pustnici intrând în biserică; şi erau goi. Nimeni altul dintre părinţi în afară de mine n-a băgat de seamă că erau goi. Aşadar, după ce s-au împărtăşit cu Trupul şi Sângele Domnului şi Dumnezeului nostru [Iisus] Hristos, au ieşit din castru2; am ieşit şi eu dimpreună cu ei şi numai¬decât le-am făcut metanie, zicându-le: „Pentru 1 Caput CXXII, cf. numerotării din ediţia lui Ph. Pattenden (op. cit., p. 51). 2 Adică din incinta mănăstirii. Pentru a rezista în faţa năvăli¬rii barbarilor, piraţilor şi tâlharilor, monahii au fost constrânşi să ridice împrejurul mănăstirilor ziduri de protecţie, aseme¬nea castrelor şi castelelor de apărare. Acest model este întâl¬nit atât în pustia egipteană, în

Sfântul Munte, precum şi la mănăstirile româneşti din perioada medievală. 117 dragostea voastră, luaţi-mă cu voi." Ei şi-au dat seama că eu vedeam goliciunea lor; mi-au spus: „Stai locului şi te linişteşte." Eu din nou le-am făcut metanie [rugându-i astfel] să mă ia cu ei. Atunci mi-au zis: „Nu se poate cu noi; încetează; stai bine [aici]." Cum m-au binecuvântat, au ple¬cat, păşind sub ochii mei pe apele Mării Roşii, şi au trecut de cealaltă parte a mării. 41 Ne povesti nouă Procopie Scolasticul [cel numit şi] Porfireonitul despre avva Zaheu aşa: pe când fiii mei învăţau în Cezareea, izbuc¬ni acolo o plagă ucigătoare, iar eu eram îngri¬jorat pentru copiii mei de frica morţii lor şi nu ştiam ce să fac. Spuneam în sinea mea: „Dacă voi trimite după ei, nu voi putea fugi de mânia lui Dumnezeu. Dacă îi voi lăsa, [mi-e teamă] ca nu cumva să moară şi să nu-i mai văd." Neştiind ce-ar trebui să fac, mi-am zis: „O să merg la avva Zaheu şi orice îmi va spune voi face." M-am dus aşadar la Sfântul Sion seara târziu, căci acolo se retrăgea pentru odihnă, dar, fiindcă nu era aco¬lo, m-am îndreptat spre curtea interioară a [bisericii] 1 Capu t CXXX1, cf. numerotării din textul lui Pattenden (op. cit., p. 52). 118 Sfânta Maria Mică1, unde l-am aflat şezând într-un colţ al grădinii interioare şi i-am spus despre copiii mei. Cum a auzit, s-a întors spre Răsărit şi a luat aminte la cer cu încordare vreme de două ceasuri, fără a grăi nimic. După aceasta se întoarse către mine şi îmi spuse: „îndrăzneşte, nu te întrista: copiii tăi nu vor muri din pricina năpastei, ba, mai mult, după două zile năpasta nimicitoare va dispărea din Cezareea." Ceea ce s-a şi petrecut, după cuvântul bătrânului. Acestea, după cum am spus, ni le-a povestit Procopie Scolasticul. 52 Avva Ciprian Koukoulas, care are mănăstirea în afara porţilor [oraşului] Cezareea, când am trecut pe la el să-l vedem, ne-a povestit: „Când izbucni plaga aceea aducătoare de moarte, în urmă cu destule zile, m-am închis în chilia mea, rugându-mă iubitorului de oameni Dumnezeu să ne miluiască şi să nimicească primejdia ce ne pândea. Şi a venit un glas care mi-a spus: „Avva Zaheu a primit har." 1 Scil. închinate Naşterii Maicii Domnului. 2 Caput CXXXII, cf. numerotării din textul lui Pattenden (op. cit., p. 53). 119 IP1 1 Unul dintre părinţi ne-a spus că există o chinovie2, aproape de Nisibe, aflată sub povăţuirea [duhovnicească] a unui mare Stareţ. Aşadar, cei din obşte semănau orz şi, cum secerau din belşug, îl împărţeau şi altor mănăstiri. însă se întâmplă odată ca un general, în trecere [prin acele locuri] ca trimis al perşilor, să se întâlneas¬că cu sfântul stareţ; şi pentru că dobândi mult folos de pe urma întâlnirii cu el, făcu o danie chinoviei în valoare de 300 de litre3. Bucuroşi, fraţii şi-au împărţit între ei [dania generalului], ajungând să aibă [de toate] mai mult decât le trebuia. 1E. Mioni, II «Pratum spirituale» di Giovanni Mosco, în Orientalia Christiana Periodica, XVII (1951), pp. 83-94. 2 Mănăstire cu viaţă de obşte. 3 Cca. 10 kg de aur. 120 Aşa că, deşi şi-au semănat, după obicei, orzul,

pământul n-a mai rodit nici în primul, nici în al doilea, nici în cel de-al treilea an. Atunci fraţii se duseră la avva şi îi spuseră: „De ce oare pămân¬tul n-a mai rodit orzul ca înainte?", iar Bătrâ¬nul le răspunse: „Fiindcă am primit cele trei sute de litre; de asta nici pământul nu a mai dat rod. Aşadar, mergeţi, vindeţi-vă toate lucrurile şi daţi-le săracilor." Făcând fraţii după cuvântul Bătrânului, pământul a dat rodul său şi cu toţii L-au slăvit pe Dumnezeu. 2 Povestitu-ne-a nouă unul dintre părinţi despre un oarecare bărbat iubitor de Hristos, pe nume Martyrios, ([şi nu e deloc lipsit de însemnătate că] cel ce ne-a povestit era un mare ascet şi pre¬ot) următoarele: „Ne-am dus la acest bărbat, pe nume Martyri¬os, şi cum am bătut în poartă, femeia sa, care se afla înăuntru, auzi şi, ştiind că noi suntem, s-a dus la vie ca să-l cheme pe bărbatul ei. îndată ce veni el, ne îmbrăţişă şi, punând apă în vasul de spălat, ne spălă picioarele şi, invitându-ne în foişorul locuinţei sale, ne aşeză la masă, căci era 121 plin de iubirea lui Dumnezeu. Şi cum mâncam, femeia sa îl aduse acolo şi pe fiul său şi îl aşeză în apropierea uşii foişorului unde stăteam, lângă tatăl său, ca să fie binecuvântat de noi. Şi, prin lucrarea demonului celui pizmaş, pruncul căzu de lângă uşa foişorului şi muri numaidecât. Tatăl său, care se afla şi el [la masă], în apropierea uşii foişorului, primind de la femeia sa [bucatele] cele servite nouă, întorcându-se, îşi văzu fiul căzut fără suflare şi nu se tulbură nici el, nici femeia sa, ci, bătând din palme, făcu semn mamei copi¬lului care, venind, îşi află copilul mort; şi îl aşeză pe pat. El însă plin de bunăvoinţă mânca şi bea cu noi, iar după masă, când urma să apucăm pe calea noastră, ne însoţi cu chip senin; după rugă¬ciunea [de mulţumire], apucând mâna preotului, [părinţii copilului] i-au spus: «Intră şi fă o rugă¬ciune asupra copilului, pentru că îi este greaţă.» Intrând preotul, l-a pecetluit cu semnul Crucii şi ne-am dus în drumul nostru. După câteva zile am trecut iarăşi pe la dânşii, iar ei s-au bucurat foarte tare la vederea noastră; pe copil l-am aflat lângă mamă şi am dat slavă lui Dumnezeu, Care i-a dat acestuia sănătate. Luând ei pruncul, ne-au povestit, zicând: «Micuţul acesta mort a fost şi pentru rugăciunile 122 voastre Dumnezeu ni l-a dăruit înapoi.» Şi ne-a povestit fiecare pe rând: «După ce aţi ieşit afară [din casă], am intrat unde zăcea copilul ca să-l scoatem afară, dar, pentru rugăciunile voas¬tre, l-am aflat viu.» Aşadar, se povestea despre acesta că, odată ajuns la vârsta bărbăţiei, a avut o vieţuire plăcută lui Dumnezeu." 3 Ne-a povestit un oarecare părinte: pe când mă aflam în Constantinopol, am fost martor al acestei întâmplări minunate. Era un bărbat iubitor de Hristos, pe nume Hristofor, care slujea ca soldat la palat, în aşa-numitul regi¬ment al protectorilor1; acesta slujea la palat întrea¬ga zi, fără a gusta nimic până la apusul soarelui; când pleca seara [de la palat], mânca pâine usca¬tă şi legume fierte şi [bea] apă, fiind mulţumit cu rânduiala sa, negustând nimic dintre multele feluri de mâncăruri preparate cu mirodenii, din 1

„Protectores domestici" ordin înfiinţat în anul 250 era alcătuit din membri ai gărzii de corp imperiale. După anul 400 au intrat în serviciul curţii imperiale, fiind socotiţi pre¬decesorii celor ce serveau în „schola palatina". E menţionat în lucrarea De ceremoniis a lui Constantin Porfirogenetul, dar nu se ştie în mod cert dacă au continuat să existe după anii 600 (n. trad.). 123 care se înfruptă cei mai mulţi. Pe dedesubt avea un veşmânt din lână, iar pe deasupra, pentru a-l ascunde de cei mulţi, veşminte scumpe. Când lua leafa, după ce le dădea liber celor aflaţi în subordinea sa, se ducea la un argintar, schimbător de bani, cunoscut lui, şi lua de la aces¬ta trei pungi: una cu monede de aur întregi, una cu monede de aur de o treime şi alta cu monede de aur de o doime, şi aşa, singur mergea întreaga noapte [la cei ce se adăposteau] pe sub colona¬de şi [la cei aflaţi] în temniţe, făcând [milostenii] cu cei care cerşeau. Aşadar, într-o noapte, ajun¬gând la coliba unui frate, a scos [bani] ca să-i dea o binecuvântare, dar, atingându-l uşor pe fratele ca să se ridice şi să primească [binecuvântarea], acela n-a răspuns deloc. Atingându-l din nou şi strigând uşor la el, n-a scos nici un glas şi nici un sunet. Pipăindu-l şi înţelegând că murise, a mers la un han din vecinătate şi, bătând la uşă, i-a cerut hangiului, după ce i-a dat o monedă de aur de o treime, să-i aducă nişte lumânări şi un vas cu apă şi să meargă împreună cu el spre a-l spăla pe fra¬tele. Ducându-se, aşadar, împreună cu hangiul, l-a spălat [pe fratele]; apoi, mergând la un atelier de văluri, a cumpărat cele de trebuinţă îngro¬pării; de asemenea, i-a adus încălţări şi lumânări 124 şi, îngropându-l după cuviinţă, a aprins lumâ¬nările, i-a pus pe piept, după obicei, o mone¬dă de aur pentru gropari şi i-a spus răposatu¬lui: „Ridică-te, frate, şi dă-mi îmbrăţişarea iubi¬rii în Hristos." Ridicându-se atunci în şezut, l-a îmbrăţişat şi apoi, întinzându-se [la loc], a ador¬mit. La vederea acestui lucru hangiul a luat-o la goană, cuprins de groază, dar din pricina fricii a căzut ca mort. Acesta e cel ce a povestit multora minunea aceasta cu totul neobişnuită. 4 Se mai spunea şi altceva despre acest Hris¬tofor [numărat] între sfinţi. Pe când mergea, aşadar, să se roage noaptea în diferite biserici, se ducea şi la palatul aflat în Chalki, şi de aco¬lo la aşa-numita Fântână a Mântuitorului un loc cu adevărat sfânt şi închinat, [împodobit] cu porţi de aramă1. Şi cum se ducea singur să se roage, porţile i se deschideau de la sine. Cum intra şi se închina, tămâia, iar apoi ieşea fără ca nimeni să ştie ceva. Aşadar, adeseori cei ce 1 Era probabil o agheasmă, adică un loc unde izvora apă sfinţită, şi, cu siguranţă, cum se vede din detaliile prezentate, un paraclis, o „casă de rugăciune", cum spune literalmente textul (svxrinjpux; otKop). 125 sălăşluiau [spre a străjui şi sluji] în locul acela, aflând porţile descuiate, erau cuprinşi totoda¬tă de uimire şi frică, ca nu cumva, lipsind ceva din schevofilachie1, să fie traşi la răspundere, ca cei ce dădeau socoteală în săptămâna cu prici¬na. Aşa, începând să ţină sub veghe locul ace¬la cu osârdie

şi trezvie, au aflat că acest lucru se petrecea numai când de faţă era acest băr¬bat. Au mers aşadar şi l-au înştiinţat privitor la aceasta pe patriarhul de atunci, care, mirat, n-a dat crezare până când, ascunzându-se în locul menit catehumenilor2 şi priveghind, l-a văzut cu proprii ochi cum tămâia; încredinţându-se [astfel], a dat slavă lui Dumnezeu. Şi oricine nu va da crezare celor povestite, spunând că sunt absurde, să-şi amintească de dumnezeiescul David, care spune: „Voia celor ce se tem de El o va face şi rugăciunea lor o va auzi şi-i va mân¬tui pe dânşii."3 5 Ne-a povestit un creştin iubitor de Hristos că o femeie, tânără şi foarte frumoasă la înfăţişare, 1 Sacristie. 2 Pridvorul bisericii. 3 Ps. 144,19. 126 cum a intrat într-o biserică a început să se roa¬ge cu lacrimi şi să strige cu glas tare: „Doamne, bate-mă!" Şi a rămas acolo destulă vreme, spu¬nând aceasta de multe ori. Unul dintre mai-marii locului, întâmplându-se să se afle acolo în acelaşi timp pentru rugăciune, se întreba care e pricina rugilor ei aşa de stăruitoare. După ce s-a oprit din plâns, s-a dus la ea şi a întrebat-o: „Spune-mi, pentru dragostea lui Dumnezeu, din ce pricină ceri asemenea lucruri în rugăciu¬nea ta? Dacă-mi vei spune adevărul, nădăjduiesc în Dumnezeu că te voi ajuta cu orice-mi stă în putinţă." Căci îşi închipuia că era doborâtă de lipsuri sau de munca istovitoare. Iar ea, văzându-i sârguinţa de a afla pricina mâhnirii ei, l-a luat deoparte şi i-a spus: „Eu, stăpâne, am avut un singur soţ căruia i-am dăruit fecioria mea, dar care a murit înainte de vreme, lăsându-mă vădu¬vă; acum, fiindcă trupul meu se ridică împotriva mea, din dorinţa de a fi cu un bărbat, mă rog lui Dumnezeu să mă smerească, ca să nu ajung să cunosc un alt bărbat." Cu aceste cuvinte femeia a plecat la casa ei. Luând el aminte, s-a minunat, dar voind să afle în amănunt cele petrecute, a trimis un copil după ea, ca să vadă unde locuieşte; iar copilul 127 i-a arătat casa ei. Când mai apoi a trimis pe cine¬va la ea, la întoarcere acela i-a vestit stăpânului că era cuprinsă de febră puternică, zăcând la pat şi suspinând, iar el s-a minunat de un aşa suflet plin de cumpătare şi a dat slavă lui Dumnezeu. 6 A fost [odată] un pustnic sporit, care se ruga lui Dumnezeu şi spunea: „Doamne, fă-mă să pricep judecăţile Tale." De multe ori făcea chiar şi nevoinţe de dragul acestei cereri. Iar Dumne¬zeu i-a descoperit că acest lucru e cu neputinţă la oameni. Dar, fiindcă acesta, cu rugăciune la Dumnezeu, stăruia [în cererea sa] prin nevoinţă, voind Dumnezeu a-i da un răspuns, îngădui să-i vină gândul de a merge să vadă un alt pustnic, care sălăşluia deloc aproape; pregătindu-şi cojo¬cul, a pornit-o la drum. Aşadar, Dumnezeu tri¬mise un înger sub înfăţişare de monah, care îl întâmpină pe bătrân şi îl întrebă: „Unde mergi, călugăre?" „La pustnicul cutare", răspunse Bătrânul, iar îngerul aşa-zisul monah îi zise: „Şi eu merg la el, deci să mergem împreună." Cum mergeau ei, în prima zi au ajuns într-un loc unde se afla un bărbat iubitor de Hristos care, 128 după ce i-a întâmpinat, i-a dus să se odihneas¬că. în timp ce

mâncau, iubitorul de Hristos le-a adus un disc ca de argint pe care îngerul, luându-l, la sfârşitul mesei l-a făcut să dispară în aer. Văzând bătrânul [asta], s-a întristat. Plecând apoi mai departe împreună, în cea de-a doua zi, după o vreme, au ajuns într-un loc unde se afla un alt creştin iubitor de Hristos, foarte iubitor de monahi care, după ce i-a primit şi le-a spălat picioarele, le-a arătat toată grija. în dimineaţa următoare, întrucât avea un singur fiu, l-a adus spre a fi binecuvântat de ei. Prinzându-l de bere¬gată, îngerul l-a ucis. Bătrânul, văzând aceas¬ta, a fost cuprins de uluire, dar n-a spus nimic. Aşadar, în cea de-a treia zi, după ce au călătorit multă vreme, fiindcă n-au aflat pe nimeni care să-i primească, s-au oprit într-o curte, pustie de mult timp, şi, aşezându-se la umbra unui zid, au mâncat din pesmetul pe care-l avea bătrânul şi, în timp ce mâncau, îngerul a văzut că zidul stătea să cadă. Ridicându-se şi încingându-se, a început să dărâme pilastrul şi să zidească din nou. Atunci, fără să mai poată răbda, bătrânul l-a pus să se jure, zicând: „înger eşti? Demon eşti? Spune-mi ce eşti. Că lucrurile pe care le-ai făptuit nu sunt de om." îngerul i-a răspuns: 129

„Ce-am făcut?", iar bătrânul a continuat: „Ieri şi alaltăieri ne-au primit acei iubitori de Hristos şi ne-au dat odihnă, iar unuia i-ai făcut discul să dispară, iar celuilalt i-ai ucis fiul; iar aici, deşi nu am aflat nici o mângâiere, te-ai apucat de zidit." Atunci îngerul îi spuse: „Ascultă şi o să-ţi spun. Cel dintâi care ne-a primit este un bărbat iubi¬tor de Dumnezeu, care îşi chiverniseşte bunurile după Dumnezeu; însă discul acela îi rămăse¬se în urma unei moşteniri nedrepte; ca să nu-şi piardă din pricina acelui disc răsplata altor fap¬te bune, iată că eu l-am făcut să dispară şi făptu¬irea sa este curată. Celălalt bărbat care ne-a pri¬mit este virtuos; dar dacă copilul aceluia ar fi trăit, ar fi ajuns unealtă a satanei, şi faptele bune ale tatălui său ar fi fost date uitării. De aceea, pentru că se afla la o vârstă fragedă, l-am sugru¬mat, ca să se mântuiască şi el, iar făptuirea tată¬lui său să rămână fără pată înaintea lui Dumne¬zeu. A continuat bătrânul: „Şi aici?", iar îngerul îi răspunse: „Stăpânul acestei curţi este o pacos¬te şi caută să facă rău multora; sărac fiind, nu-şi poate duce la împlinire pofta. însă bunicul său, la zidirea casei, sub pilastrul acesta, pe care l-am zidit din nou, a pus bani. Ca să nu afle banii cu prilejul rezidirii clădirii şi să facă celorlalţi răul 130 pe care şi-l pusese în gând, iată că am refăcut pilastrul, şi aşa va fi lipsit de mijloacele [împlinirii planului său rău]. Aşadar, întoarce-te la chilie. Căci, aşa cum a spus Duhul Sfânt, «judecăţi¬le Tale, adânc mare»."1. Şi cu acestea, îngerul lui Dumnezeu se făcu nevăzut. Venindu-şi atunci în sine, bătrânul s-a întors la chilia sa, slăvindu-L pe Dumnezeu. 7 Când am încetat să mai păzim poruncile dumnezeieşti şi am ales să ne însoţim cu păca¬tul, Dumnezeu rândui ca noi, cei ce ne-am ară¬tat nevrednici de marile Sale daruri, să ajun¬gem, din pricina

greşelilor noastre şi după ce fuseserăm supuşi asediului, robi ai barbarilor. Şi am ajuns străini de Locurile Sfinte prin jude¬cata cea dreaptă a lui Dumnezeu, atunci când oraşul Ierusalimului cu toate împrejurimile sale a ajuns în mâinile perşilor. în zilele acelea s-a petrecut în Ierusalim un lucru minunat, vrednic de pomenit, adeverit de mai mulţi, nu numai de unul, spre pilda şi folosul celor iubitori de feciorie şi neprihănire. După ce vrăjmaşii au pus 1 Ps. 35, 6. 131 stăpânire pe oraş, prin uciderea a mii şi mii de oameni, la urmă au intrat şi în Biserica Sfintei învieri şi în celelalte Locuri Sfinte cu precăde¬re în Sfântul lăcaş al învierii -, căci într-acestea s-au refugiat mulţimile. Şi, într-adevăr, i-au jun¬ghiat fără milă pe cei găsiţi acolo, lăsând în viaţă doar tinerele frumoase la înfăţişare şi fecioarele cele neîntinate. În aceste [locaşuri] multe au fost luate roa¬be de ei, iar, după ce uciderea cea multă înce¬tă, perşilor li s-a dat mână liberă să chefuiască laolaltă prin case; şi, meşteşugind în chip viclean lucrarea fărădelegii asupra cinstitelor fecioare, le târau cu de-a sila la stricăciune. Atunci una din¬tre mieluşelele lui Hristos, nuntită în adevăr cu El, văzând stricăciunea petrecută cu roabele lui Dumnezeu şi că ea avea parte de ceea ce spuse¬se oarecând David (că „Văzut-am pe cei nepricepuţi şi mă sfârşeam"1), se hotărî să nu mai gus¬te nimic. Vreme de cincisprezece zile nu doar că n-a gustat nimic, nici mâncare, nici băutură, ba mai mult, nici n-a ascultat de alte fecioare, multe la număr, care o îndemnau [să pună capăt postirii], ci, stăruind în lacrimi şi suspine, şi-a chel¬tuit toată puterea trupului care îi mai rămăsese. 1 Ps. 118,158. 132 Şi era, într-adevăr, mai frumoasă la trup decât toate celelalte femei aflate dimpreună cu ea, pre¬cum şi persul care o înrobise era unul dintre cei mai de vază. Aşadar, aceasta era îmbiată prin mijlocirea celorlalte fecioare, prizoniere împreună cu ea, să se dea acestuia, dar pe ea numai şi auzul [unei asemenea îmbieri] o îngreţoşa. Căci ade¬vărat e cuvântul rostit de Domnul că „mulţi sunt chemaţi, dar puţini aleşi"1. Şi chiar dacă unele erau fecioare, cele mai multe dintre ele nu şi-au păstrat făgăduinţa în chip neclintit. Astfel că, dându-se fără de frică mâncărurilor şi bău¬turilor, au avut parte prin urmare şi de ruşinea stricăciunii şi au ajuns s-o îmbie şi pe ea [să facă aşijderea]. însă aceasta, cu suspine şi lacrimi, le dojenea. La auzul acestora, persul care o avea în stă¬pânire era cuprins, pe de o parte, de furie, iar, pe de alta, de poftă, din pricina frumuseţii sale trupeşti. într-o seară, pe când încă mai zăbovea la masă dimpreună cu alţi perşi şi cu alte fecioa¬re cu nume mincinos, aţâţat de diavolul şi robit de pofta pentru ea, i-a îngăduit să vină şi să stea la masă alături de el; şi, în pofida împotrivirii ei, Mat. 22,14. 133 slugile au luat-o cu de-a sila. Iar dacă s-a aşezat la masă lângă el, nu a pus nimic în gură. După terminarea cinei, aprins de vinul băut din belşug şi de patima desfrânării, a uitat de toate celelalte [fecioare], îndemnând-o pe aceasta să se culce cu el. La împotrivirea ei, acela, sub impulsul

mâni¬ei, a lovit-o aşa de rău, că şi-a pierdut simţirea; şi, fiindcă n-a cedat defel, în pofida tuturor constrângerilor, a luat-o şi a dus-o pe la ceasurile serii sus pe meterezele turnului, întrebând-o dacă se va supune dorinţei lui. La refuzul şi sila ei [faţă de o asemenea propunere], persul s-a purtat ca o fiară, scoţându-şi sabia şi supunând-o caznelor; cu fiecare rană, o poftea să se lase pradă desfrâ¬nării. Rămânând cuvioasa fecioară credincioasă alegerii ei, după ce a fost rănită de nenumăra¬te ori cu sabia şi acoperită toată de sânge, când a fost întrebată pentru ultima dată, a dat acelaşi răspuns ca mai înainte, prin mărturisirea cuvi¬oasă a fecioriei, iar [persul] a poruncit slugilor sale să o arunce de pe metereze în gol ceea ce s-a petrecut chiar în ceasul acela. Astfel, nevoindu-se bărbăteşte, şi-a dat duhul [în mâinile] Domnului, primind de la Hristos Dumnezeu cununa mărturisirii. 134 8 Nişte laici aveau o fiică şi s-a întâmplat să fie tulburată de demon; părinţii ei au cerut multor monahi să se roage pentru dânsa, dar ea nu s-a vindecat. Mai apoi, un monah foarte îndrăgit de aceştia le spune: „Dacă vreţi ca fiica să vi se vin¬dece, mergeţi în pustia [Sketei]; acolo sunt sfinţi şi cred că pentru sfintele lor rugăciuni se va vin¬deca." Dându-i ascultare, se duseră în pustie. Se întâmplă ca un oarecare monah mai tânăr să le iasă în cale, iar ei se bucurară de cum l-au văzut pe acesta de departe, zicând: „Iată, Dumnezeu ne-a trimis nouă pe unul dintre ei ca să nu ne pierdem nădejdea în pustia aceasta." Cum s-au apropiat de el, s-au aruncat la pământ dimpre¬ună cu copila, rugându-l şi zicând: „Această fetiţă a noastră este tulburată de demon necu¬rat, dar, pentru Domnul, roagă-te pentru ea." El însă le-a răspuns: „Eu nu sunt într-atât de spo¬rit duhovniceşte; sunt păcătos." Dar ei îl rugau, spunându-i: „Pentru Domnul, nu spune asta, ci, mai degrabă, fie-ţi milă de noi şi roagă-te pentru ea." Ei socoteau că vorbea aşa din smerenie şi iarăşi la stăruinţa şi rugămintea lor acela le răs¬pundea cu aceleaşi vorbe. Dar pentru că nu se 135 lăsau şi îl sileau, înmuindu-i-se inima, a scos din sân o carte mică şi le-a spus sub jurăminte: „Am plecat de acolo după ce am furat-o." Grăindu-le el cuvântul acesta, demonul s-a dus [de la copi¬lă], neîndurând atât smerenia tânărului, cât şi credinţa acelora, care nu s-au smintit din pricina vorbei monahului, ci i s-au închinat ca unui sfânt şi i s-au rugat stăruitor. 9 Spus-a fraţilor avva Irineu: să ne ne voim şi să stăruim în războiul [nostru], că ostaşi suntem ai împăratului ceresc; precum ostaşii împă¬ratului lumesc au coifuri, aşa şi noi avem harisme cereşti, [adică bunele şi] frumoasele virtuţi. Aceia au armură alcătuită din inele de metal, iar noi platoşă duhovnicească făurită din bron¬zul credinţei; aceia au suliţă, noi crucea; ei au scut, noi nădejdea în Dumnezeu; ei au pavă¬za lumească, noi pe Dumnezeu; ei îşi varsă în războaie sângele, noi ne aducem de bunăvoie [ca jertfă]. De aceea şi împăratul ceresc le-a îngădu¬it demonilor să lupte împotriva noastră: ca să nu uităm binefacerile Sale. Că în bunăstare adese¬ori cei mai mulţi oameni nu se

roagă deloc, iar 136 dacă se roagă, nu o fac continuu, ci cu mintea în risipire; unii ca aceştia e ca şi cum nu s-ar ruga; căci dacă Ii vorbesc lui Dumnezeu cu buzele, dar sunt cu gândul şi inima la cele lumeşti, cum se vor face auziţi? într-adevăr, când avem parte de întristări, atunci ne rugăm cu trezvie şi adesea fără a psalmodia cu glas tare ne rugăm lui Dum¬nezeu cu cugetul, ridicând ochii inimii şi vorbind cu El în suspine. Aşadar, şi noi, fraţilor, să ne ase¬mănăm ostaşilor împăratului muritor şi să lup¬tăm cu râvnă; ba mai mult, să călcăm pe urmele celor Trei Tineri, mergând în cuptorul cel de foc al patimilor întru neprihănire, şi să stingem căr¬bunii ispitelor cu rugăciunea, şi pe Nabucodonosor, care închipuie duhovniceşte pe diavolul, să-l ruşinăm, trupurile noastre să le înfăţişăm lui Dumnezeu ca pe o jertfă vie, iar cugetul plin de dreapta credinţă să i-l aducem ca pe o jertfă a arderii de tot. 10 Un frate îl întrebă pe un stareţ, zicând: „Ce voi face, avvă, dacă, atunci când voi vedea pe un frate păcătuind, îl voi urî şi dacă, atunci când voi auzi despre nepăsarea altuia, îl voi judeca 137 şi-mi voi pierde sufletul?" Şi i-a spus lui bătrâ¬nul: „Când vei auzi ceva de acest fel, să părăseşti grabnic acest gând şi să alergi la gândul acelei zile înfricoşătoare [de pe urmă] şi să-ţi închipui că te afli înaintea cumplitului scaun de judecată, a Judecătorului nemitarnic, a râurilor de foc, a celor târâţi înaintea acelui scaun, în clocot mare şi în flăcări, a săbiilor ascuţite, a pedepselor crâncene, a chinurilor nesfârşite, a negurii fără pic de lumină, a întunericului celui mai dinafa¬ră, a viermelui celui ce varsă venin, a legăturilor fără dezlegare, a scrâşnetului dinţilor şi plânsu¬lui nemângâiat. Gândeşte-te, aşadar, la unele ca acestea şi la certarea de neocolit. Căci Acel Jude¬cător nu are nevoie nici de învinovăţiri, nici de martori, nici de dovezi, nici de certări, ci, pre¬cum s-a săvârşit oricare [dintre păcate], aşa se va şi vădi înaintea ochilor celor ce l-au săvârşit, şi nimeni nu te va scăpa de pedeapsă, nici cel ce s-ar târgui, nici cel ce te poate scăpa cu de-a sila, nici tatăl, nici fiul, nici fiica, nici mama, nici o altă rudă, nici vecinul, nici prietenul, nici apă¬rătorul, nici darea de bani, nici averea şi bogăţia, nici puterea, ci toate acestea vor fi lepădate ase¬menea prafului de pe picioare. Numai cel jude¬cat va primi răsplata pentru lucrul săvârşit de 138 el, [aceasta fiind] fie hotărârea care-l va izbăvi, fie cea care-l va osândi. Atunci nimeni nu va fi judecat pentru ceea ce a făptuit celălalt, ci fieca¬re pentru cele ale sale; ştiind acestea, fiule, să nu judeci pe nimeni şi să rămâi liniştit, fără teamă de nici o tulburare." 11

Avva Petru, ucenicul avvei Isaia, ne-a povestit următoarele: pe când mă aflam odată cu părintele meu Avva Isaia, la avva Macarie, au venit unii de la mănăstirea Optsprezecinicului din Alexandria, având cu ei o fecioară canonică, cumplit mun¬cită de diavolul, şi îl rugară pe bătrânul Avvă să se îndure de ea şi

s-o vindece, pentru că rasofora1 îşi sfâşia ea însăşi carnea de pe ea în chip groaznic. Văzând-o Avva cum se chinuia şi se zvârcolea, după ce o pecetlui cu semnul Cru¬cii, a certat pe diavolul. Diavolul însă îi răs¬punse avvei: „Nu ies din ea, căci nu la alegerea mea şi de bunăvoie am intrat în ea. Că Daniil, 1 în text, „monahia", dar întrucât, după cum ne spune tex¬tul, era „canonică", e mai potrivit s-o numim „rasoforă", fi¬ind, cu alte cuvinte, o simplă purtătoare de rasă, care nu îşi depusese încă făgăduinţele monahale. 139 tovarăşul şi părtaşul tău, e cel ce s-a rugat lui Dumnezeu şi m-a trimis în ea." Iar Avva îl între¬bă: „în ce chip ai intrat în ea?", şi el răspun¬se: „Aceasta a fost unealta mea; am învăţat-o să meargă la baia publică gătită neruşinat şi fără cuviinţă; pe mulţi îi rănea şi vătăma sufleteşte [cu înfăţişarea ei], în timp ce se lăsa şi ea [răni¬tă şi vătămată] de ei, prinzând în capcana ei nu doar laici, ci şi preoţi, pe care, stârnindu-i, îi făcea să se împreuneze neruşinat cu ea, şi atât prin încuviinţarea lăuntrică a gândurilor celor ruşinoase, cât şi prin vederea ochilor îi amăgea în timpul nopţii pe cei care îşi săpau groapa prin vărsarea seminţei. Dar s-a întâmplat ca Daniil, cel ce nu-i în stare să biruiască păcatul lăcomi¬ei la mâncare, să o întâlnească la baie, când se spăla, şi să meargă la ea în chilie; cu suspine înaintea lui Dumnezeu, s-a rugat să aibă par¬te de mustrare, spre a se mântui şi ea şi alte monahii, care au ales să trăiască în neprihănire, spre a ajunge [pildă tuturor ca] să nu mai iasă deloc din mănăstire. Din pricina aceasta m-am sălăşluit în ea." La auzul acestora bătrânul spu¬se: „Cel Ce a îngăduit [aceasta] poate să şi mân¬tuiască [din aceasta]"; şi i-a trimis bătrânul pe aceştia la avva Daniil. 140 12 Fost-a [oarecând] în Constantinopol un iudeu, sticlar de meserie. Era căsătorit şi avea un fiu, pe care l-a dat la şcoală ca să înveţe carte, în apro¬pierea Bisericii celei Mari1. Dar s-a întâmplat ca sacristierul Sfintei Sofia să aibă multă anafură, rămasă nu de puţin timp de la Sfânta Masă2; şi a trimis pe cineva la învăţătorul şcolii ca să-i lase pe copii să vină spre a consuma cele ce prisosi¬seră de la sfânta proscomidie. Căci aveau obice¬iul de a face aşa. îndată ce copiii au plecat, s-a luat după ei şi copilul iudeului. întrucât aceştia întârziau acolo, dascălul le-a dat drumul acasă celorlalţi copii [de la şcoală], fiind vremea mesei de prânz. S-a întors şi iudeul sticlar acasă de la atelierul său, fiindcă era pe la ceasurile odihnei de amiază şi, negăsindu-şi fiul, îşi întrebă feme¬ia: „Unde e copilul?", iar ea, văzând că nu era nicăieri, începu să întrebe prin vecini. îndată ce copilul se întoarse, îl întrebă: „De ce-ai întârzi¬at?", iar el răspunse: „M-am dus şi eu cu ceilalţi copii la Biserica cea Mare, unde am mâncat şi am băut pe săturate." La auzul acestora, tatăl s-a mâniat foarte tare, dar atunci nu a spus nimic; 1 Scil. Sfânta Sofia. 2 Scil. de la dumnezeiasca Liturghie. 141 după masă însă l-a luat pe copil la atelierul său şi a aflat de la el mai în amănunt [ce se petrecuse]; şi, pentru că [fiul său] i-a spus că la biserică lua¬se din Sfânta

împărtăşanie, cuprins de mânie, l-a înşfăcat şi l-a aruncat în cuptorul de foc, căruia i-a astupat gura, după care a plecat şi s-a ascuns, căci era pe la amiezi. Mânată de Dumnezeu, mama sa a venit la atelier, ştiind că tatăl copi¬lului era furios pe el; uitându-se pe o găurice pe care o avea poarta cuptorului1, a auzit înăun¬tru glasul copilului şi, spărgând uşa, a intrat [în cuptor] şi şi-a aflat fiul în foc; când l-a scos afa¬ră din cuptor, la întrebarea: „Cine te-a vârât în cuptor, copile?", el răspunse: „Tatăl meu." „Cum de nu te-ai ars, copilul meu", continuă ea, „în focul din cuptor?" „O femeie îmbrăcată în porfiră", răspunse copilul, „a venit la mine, mi-a dat [să beau] apă şi mi-a spus: «Nu-ţi fie teamă!»." Descumpănită, [mama] l-a luat cu sine, s-a dus la preasfântul patriarh Mina şi, cum a intrat la el, i-a povestit cele petrecute şi i-a cerut să se facă creştină dimpreună cu fiul ei. La auzul acestora, patriarhul s-a minunat şi, luând femeia şi copi¬lul, s-a dus cu ei la iubitul de Dumnezeu şi iubitorul de Hristos împărat Iustinian şi i-a povestit 1 Acest cuptor special avea dimensiunile unei încăperi. 142 minunea aceasta cu totul neobişnuită. Iar acest împărat iubit de Dumnezeu a poruncit iudeului, tatăl copilului, să se predea, cu îndemnul de a se face creştin. întrucât nu s-a lăsat înduplecat, împăratul a dat poruncă să fie aruncat în cuptor, zicând: „Asta [se întâmplă] pentru că acolo ţi-ai aruncat fiul"; şi patriarhul a rânduit ca mama să se facă nevoitoare1, iar copilul [să fie hirotesit] anagnost, după cum s-a şi făcut. Şi cu toţii au slăvit pe Dumnezeu, Carele face mari minuni spre mântuirea neamului omenesc: Acestuia I se cuvin slava şi puterea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. 1 Scil. monahie. 143 Pratum Spirituale II1 1 La începutul domniei împăratului şi preacredinciosului cezar Tiberiu2, ne-am dus la Oaza, care se află la miazănoapte de Tebaida de Sus3, înspre deşert; acolo se spunea că Nestorie, care a hulit-o pe Preasfânta, cu adevărat de Dumnezeu Născătoare, Maria şi pe Dumnezeu Cuvântul Cel mai înainte de veci, Care S-a întrupat şi S-a născut din ea în chip neschimbat, a fost surghiu¬nit din pricina aceasta în părţile dinspre răsărit, însă prin mijlocirea unor demnitari ce cugetau asemenea lui a fost repus în drepturi printr-o scrisoare trimisă lui din partea împăratului; se 1 Th. Nissen, „Unbekannte Erzählungen aus dem «Pra¬tum spirituale»", în Byzantinische Zeitschrift 38 (1938), pp. 351-376. 2 Anacronism; e vorba, evident, de împăratul Teodosie al II-lea (408-450). 3 Oraş situat în Egiptul de Sus, spre sudul ţării. 144 spune că târziu, cu o seară în urmă, înainte de a se culca în patul său, s-a dus la ieşitoare şi, în timp ce şedea el acolo, după cum au auzit cei ce stăteau afară, a strigat: „Ţi-am arătat eu, Marie, că om, nu Dumnezeu ai născut!" Iar aceia, la auzul unor asemenea lucruri, au plecat de aco¬lo, pentru că aveau poruncă să nu lase pe nimeni să se apropie de locuinţa sa înainte de a le da el poruncă dinăuntru. Dar, fără întârziere, cât încă hulirea mai era pe buzele lui spurcate, un înger al mâniei, trimis de Dumnezeu, l-a lovit în

timp ce şedea în umblătoare şi acolo şi-a vărsat măruntaiele, suferind atot-ticălosul o pedeapsă pe măsura hulirii şi relei sale voinţe. Spre dimineaţă a ajuns şi trimisul împăratu¬lui, grăbindu-se şi spunând că are termen fix de înmânare [a scrisorii] şi că nu poate aştepta. Aşadar, dat fiind că Nestorie, după porunca dată [servitori] lor, nu dăduse încă nimănui porunca de a intra [în locuinţa sa], iar ofiţerul imperial1 nu mai putea să aştepte, au forţat porţile şi au intrat înăuntru; şi, îndreptându-se spre camera în care obişnuia să doarmă şi bătând în uşă, nu au primit 1 Magistrianos ofiţer, membru al birocraţiei imperia¬le; iniţial servise sub magister officiorum, ulterior devenind agentes in rebus, în atribuţiile căruia intrau şi transmiterea corespondenţei şi organizarea călătoriilor oficialilor. 145 nici un răspuns. Din pricină că încuietorile erau pe dinăuntru, n-au putut să intre decât scoţând uşa din ţâţâni. Şi, fiindcă nu l-au găsit, l-au cău¬tat în umblătoare, unde l-au aflat şezând fără suflare. întrebaţi fiind slujitorii despre el dacă nu cumva i s-a întâmplat aceasta în urma unei oare¬care tulburări, au răspuns că: „Seara târziu ne-a dat drumul, fiind foarte vesel şi bucuros şi, după ce a închis uşile, aşa cum le-aţi găsit, a intrat la umblătoare; când ne îndreptam fiecare spre casă spre a ne odihni, de afară l-am auzit vorbind sin¬gur înăuntru şi zicând: «Ţi-am arătat eu, Marie, că nu Dumnezeu, ci om ai născut!»". La auzul acestora, cu toţii au înţeles că din această pricină a avut parte de o moarte atât de netrebnică, aşa că s-a plinit, în ceea ce îl priveşte, cuvântul marelui proroc Ieremia, care zice: „Vai de bărbatul acesta, că nu-l vor plânge, o, Doam¬ne, şi nici nu vor spune: «Vai, fratele meu! Vai, domnul meu!»; ci el va fi îngropat ca un asin; că se vor hotărî dimpreună şi-l vor arunca în afa¬ra porţilor [cetăţii]."1 Acesta a fost sfârşitul huli¬torului Nestorie, cel ce va avea parte de întu¬nericul cel veşnic şi „mai din afară"2, dar care a 1 ier. 22,18-19 (LXX). 2Cf Mt. 8,12; 22,13; 25,30. 146 ajuns pe pragul întunericului încă din viaţa de aici, pedepsit fiind pe măsura hulirii şi relei sale voinţe. 2 Un frate, după ce s-a lepădat de toate [făcându-se monah], a împărţit toate ale sale, păstrând pentru sine doar o bucată de pământ mănos. Un mirean de vază însă şi-a dorit să intre în stăpânirea lui şi de multe ori îi ceru să i-l vân¬dă sau să-l dea la schimb; dar monahul n-a fost de acord nici cu una, nici cu alta. S-a întâm¬plat ca mireanul să ajungă guvernatorul acelei eparhii; şi [a început] să-l silească pe monah să renunţe la pământul lui, necăjindu-l întruna şi lăsându-şi animalele să intre pe ogorul lui. Fra¬tele, văzându-se la mare strâmtorare, fără nici o cale de a-l face pe guvernator să se îndure de el, a mers în cele din urmă la un bătrân spo¬rit în virtute şi foarte cunoscut, care se nevo¬ia prin acele locuri în căutarea liniştii. Veni la acesta de mai multe ori, dar bătrânul nu-l pri¬mea şi-l trimitea înapoi la chilia sa. Atunci când a văzut că guvernatorul era la un pas de a pune stăpânire pe pământ, veni la bătrân şi îi spuse: 147

„Pentru Dumnezeu, fă ceva! Scrie-i sau trimite pe cineva la el [ca să-i vorbească]." întrucât stă¬ruia şi îl necăjea, bătrânul i-a trimis guvernato¬rului o scrisoare cu următoarele cuvinte: „Cel ce se face monah să ducă viaţă de monah: să nu aibă în posesia sa vreun lucru din a cărui pri¬cină să poată fi nedreptăţit; iar dacă are, să fie nedreptăţit, că [unul ca acesta] nu este monah." Scriind deasupra [numele expeditorului şi adre¬santului], i-a dat-o fratelui ca să i-o ducă guver¬natorului fără ca acesta să ştie ce se spunea în scrisoare. S-a dus şi i-a înmânat guverna¬torului scrisoarea pe care acesta a primit-o cu multă cinste şi, după ce a sărutat-o, a deschis-o şi a citit-o. Apoi l-a întrebat pe fratele: „Tu ştii ce mi-a scris [bătrânul]?", iar el a răspuns: „Să pleci de pe pământul meu." Şi, minunându-se de înţelepciunea bătrânului, guvernatorul i-a lăsat în pace ogorul. Să ne minunăm aşadar, de pe urma [acestei pilde], de bunătatea lui Dumnezeu şi [să cinstim] felul de-a fi al virtuţii, adică chipul în care bătrâ¬nul printr-o asemenea scrisoare, fără nimic bat-jocoritor sau învinuitor la adresa guvernatoru¬lui, l-a făcut să-şi schimbe părerea şi să se îndure de cel ce se ruga de el. 148 3 Nişte oameni învăţaţi1 au mers să-l cerceteze pe un bătrân care, după ce i-a binecuvân¬tat, a rămas în tăcere, continuându-şi împletirea coşului, fără a le arunca măcar o privire. Şi înce¬pură să-l roage, zicându-i: „Spune-ne nouă un cuvânt, avvă." Dar el continua să tacă. Atunci i-au spus: „Pentru asta am venit, ca să auzim un cuvânt de la tine şi să dobândim folos", iar bătrânul le-a răspuns: „Voi v-aţi cheltuit banii ca să învăţaţi a vorbi; eu însă am părăsit lumea ca să învăţ a tăcea." Când au auzit ei acestea, s-au minunat şi, câştigând folos [duhovnicesc], au plecat. 4 Ne-a povestit unul dintre părinţi că în Thessalonic se afla o mănăstire de fecioare; iar una din¬tre ele, prin lucrarea celui viclean, a fost munci¬tă de [gândul] plecării din mănăstire. Plecând, a căzut în desfrânare sub înrâurirea aceluiaşi demon, care a amăgit-o şi a făcut-o să iasă [din mănăstire]; şi odată ce a căzut, a rămas destulă 1 Ad litteram, filosofi. 149 vreme în păcat. Cuprinsă mai apoi de păre¬re de rău, cu ajutorul lui Dumnezeu a ajuns la pocăinţă. Pe când se întorcea la obştea de unde plecase cu scopul de a se pocăi, şi-a aflat sfârşitul, căzând în faţa uşilor mănăstirii. Moar¬tea acesteia i s-a descoperit unuia dintre sfinţii episcopi, care a avut vederea sfinţilor îngeri, ce veneau să-i primească sufletul, şi a demonilor, ce veneau în urma acestora. şi se văzu martor al disputei dintre ei, în care îngerii spuneau că „a venit în [stare] de pocăinţă", iar demonii răs¬pundeau că „pentru noi a lucrat atâta vreme şi a noastră e". în multa lor grăire, demonii, potriv¬nici ai binelui, ziceau că „nici n-a apucat să intre în mănăstirea ei: cum puteţi spune că s-a pocăit?", iar sfinţii îngeri răspundeau: „Din clipa în care Dumnezeu i-a văzut pornirea atât de stăru-itoare [spre căinţă], i-a primit pocăinţa. Iar ea e îndreptăţită să culeagă roadele acestei pocăinţe în virtutea scopului pe care Domnul şi Stăpânul a toate l-a pus

mai dinainte vieţii [omeneşti]." Ruşinaţi de acestea, demonii s-au retras. Iar des¬coperirea aceasta, de care sfântul episcop a avut parte [cu duhul], a povestit-o unora, de la care am auzit-o şi noi şi am împărtăşit-o mai depar¬te. Văzând aceasta, fraţilor, să ne punem la adăpost 150 şi, fără a ne preda nici măcar cu gânduri¬le vreunui păcat, să ne împotrivim şi să luptăm mai ales împotriva ieşirii noastre din mănăstire, ca nu cumva să cădem ca nişte neştiutori în cap¬canele şi uneltirile vrăjmaşului nostru. 5 Ne-a spus unul dintre părinţi: odată, pe când mă aflam în Alexandria, am intrat în locaşul ridicat pe mormântul unui mar¬tir1 spre a mă ruga, şi am văzut o femeie iubi¬toare de Hristos, ce părea văduvă după îmbrăcă¬minte, însoţită de slujitori şi slujitoare. Şi, în timp ce se apucase cu tărie de grilajul [care înconjura racla mormântului sfântului], îi grăia aşa: „M-ai părăsit, Doamne; miluieşte-mă, Stăpâne, Iubitorule de oameni!", încât, din pricina strigătelor şi a lacrimilor ei, uitasem de rugăciunea mea, fiind 1 Această tradiţie de a înălţa sfinte locaşuri pe mormin¬tele martirilor este străveche; din acest motiv, până în zile¬le noastre în Biserica Ortodoxă la zidirea oricărei biserici se aşază la temelia Sfintei Mese părticele din moaştele sfinţilor. De asemenea, aceste locaşe se aflau de obicei în afara ziduri¬lor oraşului, excepţie făcând, printre altele, biserica Sfântului Dimitrie din Thessalonic, care până în clipa de faţă a fost păs¬trată ca loc de pelerinaj, nefiind nici lăcaş care să deserveas¬că nevoile liturgice al unei mănăstiri, nici biserică de parohie (pentru detalii, a se vedea A. Grabar, Martyrium. Recherches sur le culte des reliques et lart chretiene antique, College de France, Paris, 1946). 151 cu luare-aminte la dânsa, mişcat adânc de pe urma lacrimilor şi strigătelor ei. Eu socoteam că ajunsă, probabil, văduvă, era asuprită de cine¬va. Aşadar, pentru că îl cunoşteam pe unul din¬tre membrii consiliului prefectului augustal1, am aşteptat-o să îşi termine rugăciunea şi, chemând pe un slujitor de-al ei, i-am zis: „Spune-i stăpâ¬nei tale că vreau să-i vorbesc." De îndată ce s-a apropiat, i-am împărtăşit cele ce gândeam. Ea însă, izbucnind din nou în lacrimi şi bocete, îmi răspunse: „N-ai înţeles, părinte, care mi-e neca¬zul... M-a părăsit Dumnezeu şi nu mă mai cer¬cetează; că se împlinesc azi trei ani de când nu m-am mai îmbolnăvit nici eu, nici vreunul din¬tre robii şi slujitorii mei şi nici nimeni altcine¬va din casa mea, şi socotesc că Dumnezeu şi-a întors faţa de la mine din pricina păcatelor mele. De asta plâng, ca să mă cerceteze Dumnezeu în 1 Scil. Probabil funcţionari imperiali, aflaţi în subordinea lui „Praefectus augustalis Aegypti", regentul, comandantul roman (byzantin) al Egiptului; în jurul anilor 380-381, acest guvernator deţinea în Egipt funcţii şi atribuţii civile (Roger S. Bagnall, Egypt in late Antiquity, PUP, 1993, p. 64; Chr. Haas, Late Antiquity. Topography and Social Conflict, The Johns Hopkins UP, Londra, 1997, p. 72); în acord cu Edictul 13 din 539 al lui Justinian, biroul acestui guvernator cuprindea în jur de 600 de

oficiali, însumând funcţii civile şi militare, avându-i în subordine pe guvernatorii celor şase provincii care alcătuiau Egiptul (Bernhard Palme, „The Imperial Presence: Govern¬ment and Army", în Roger S. Bagnall [ed.), Egypt in the Byzantine World 300-700, CUP, Cambridge, 2007, pp. 245 şi 248-249). 152 chip grabnic după mila Sa." Cuprins de uimi¬re şi mirare la vederea acestui suflet iubitor de înţelepciune, i-am dat binecuvântarea mea şi am plecat, slăvindu-L pe Dumnezeu. 6 Ne-a povestit un iubitor de Hristos: ne-am dus în pelerinaj la chinovia unui Avvă sfânt în Tebaida şi, cum am ajuns la mănăs¬tire, de sus, de pe ziduri, au început să latre la noi nişte câini foarte mari, dintre cei pe care-i au păstorii de capre. Făcându-mi-se frică, voiam să mă dau jos de pe cal, dar însoţitorii mei, care mai avuseseră de-a face cu lătratul acestora, mi-au spus: „Nu te da jos, stăpâne; câinii au poruncă de la avva să nu coboare de pe ziduri." Când am intrat în mănăstire şi am luat binecuvântare de la părinţi, am fost duşi la fântână în timpul sluj¬bei. însă cămila, care ajuta la scoaterea apei, stă¬tea cu totul nemişcată. La întrebarea noastră de ce cămila nu învârte roata, ni s-a răspuns: „ Avva i-a poruncit ca la vremea slujbei să nu învârtă roata până nu se va face apolisul în biserică. Căci odată, la vremea slujbei, din pricina zgomotului făcut de mecanism, fratele care făcea ascultare la 153 fântână nu a auzit toaca şi nu s-a dus la biserică. Avva aşadar s-a dus la el şi l-a întrebat: «De ce nu ai venit la biserică la ceasul rânduit?», iar el a răspuns: «Iartă-mă, părinte, din pricina zgomo¬tului de la mihanie n-am auzit toaca.» După ce a cumpănit, Avva i-a poruncit cămilei care scotea apa, zicând: «Binecuvântat este Domnul: din cli¬pa în care se va bate toaca pentru slujbă şi până la apolisul acesteia să nu te mai mişti din loc.» Iar cămila a păzit porunca [întocmai]. Şi oricare altă cămilă, dacă e pusă la această treabă, păzeşte porunca [întocmai]." La auzul acestora, am dat slavă lui Dumnezeu. 7 S-a întâmplat să existe în Tebaida un oarecare Pavel, care mergea la sfânta biserică soborniceas¬că a lui Dumnezeu ziua şi noaptea. Văzându-l filoponii şi spudeii1, îl întrebară: „Părinţele, nici părinţi nu ai, nici femeie nu vrei să-ţi iei: de ce nu te faci monah?", iar el le răspunse: „Bine ziceţi; mă duc să mă fac monah." Ducându-se, aşadar, 1 Membrii unor ordine laice dedicate bisericii, unii distingându-se prin râvnă pentru nevoinţă (piAonovea) = a lucra cu osârdie), ceilalţi prin iubirea faţă de studiu (cmovbaQa) = a studia). 154 s-a sălăşluit singur într-o chilie, nevoindu-se doar înăuntrul ei şi lăsând la o parte celelalte osteneli [pentru care ar fi trebuit să-şi părăseas¬că chilia]. Şi era foarte curat cu cugetul. Văzând demonul cel viclean vieţuirea lui, i s-a arătat sub chip de înger, prevestindu-i în batjocură [că se vor petrece] diferite lucruri puse la cale [de cel rău]. Când demonul îşi dădu seama că l-a înro¬bit, îi spuse: „Hristos îţi preţuieşte vieţuirea, aşa că mâine va veni la tine ca să-ţi dăruiască harisme; îndată ce vei ieşi din chilia ta, să I te închini, după care vei primi

harisma şi te vei întoarce la chilie." Când a ieşit, aşadar, în ziua următoare din chilie, văzu o mulţime de îngeri, ce păreau îmbrăcaţi în haine luminoase şi erau înşiruiţi în jurul unei roţi de foc, în mijlocul căreia se vedea statura cuiva care, după cum îşi închipui el, tre¬buia să fie Hristos. Numaidecât, în clipa în care îşi plecă grumazul spre a se închina, primi o pal¬mă peste ceafă care îl aruncă în faţă, împiedicându-l a se închina. Căzând la pământ, băgă de seamă că îngerii aceia purtători de candele nu se mai aflau în jurul roţii de foc. Atunci, dându-şi seama de amăgirea demonului, a rămas în acel loc două zile şi două nopţi, zicând cu plânset înaintea lui Dumnezeu: „Vai mie, păcătosului! 155 Păcătuit-am! Mi-am pierdut viaţa cu totul şi nu ştiu ce mă voi face." El auzise însă de un pustnic care se afla în Tebaida de Sus de mulţi ani, petre¬când singur şi [sălăşluindu-se] sub cerul liber. Se gândi, aşadar, să se ducă la acela şi să-i descope¬re cele întâmplate. Cum se apropie de locul acelui avvă, s-a arun¬cat cu faţa la pământ, închinându-i-se şi zicând: „Păcătuit-am, iartă-mă şi roagă-te pentru mine." Dar bătrânul a strigat la el: „Nu veni aici, batjo¬cură a demonilor ce eşti! Nu te-apropia de locul acesta!", continuând să-l ocărască şi cu alte vorbe asemenea. Însă el nu se mişca, ci stătea pră¬vălit la pământ şi plângând. Făcându-i-se sfân¬tului milă de el, l-a chemat şi i-a spus: „Oare nu ştii că atunci când mergi să înveţi un meşteşug oarecare, trebuie să te duci la un meşter ca să înveţi cele ale meşteşugului? Dar tu te-ai dus să sălăşluieşti doar cu tine, fără a-ţi încredinţa nimănui sufletul. Dacă nu ţi-ar fi ajutat Dumnezeu şi mâna dreaptă a sfântului înger, ci te-ai fi închi¬nat [celui viclean], atunci ţi-ai fi pierdut minţile şi ai fi început să cutreieri cetăţile ca unul dintre cei demonizaţi. Aşadar, mulţumeşte-I lui Dumnezeu, Carele ţi-a ajutat şi vino să intri într-o mănăstire cu viaţă de obşte." Sfântul l-a luat pe 156 acesta şi l-a dus la una dintre chinoviile din Tebaida şi i l-a încredinţat avvei, zicând: „Trimite-l la bucătărie şapte ani ca să pună în lucrare porun¬ca lui Hristos şi să slujească fraţilor." Apoi i s-a adresat şi avvei Pavel aşa: „O să vin peste şapte ani şi vom mai grăi [atunci]." La împlinirea celor şapte ani, a venit bătrânul şi i-a spus avvei: „Dă-i acestuia o chilie în afara mănăstirii tale de obşte." Căci mănăstirile chinoviale din Tebaida au mici chilii pustniceşti, astfel că unii dintre nevoitori, atunci când îmbătrânesc, petrec primele cinci zile ale săptămânii acolo, iar sâmbăta şi duminica se întorc la chinovie, alături de fraţi. I s-a adresat iarăşi [avvei Pavel] bătrâ¬nul: „Stai la chilie pustnicească pentru încă şapte ani, şi vom mai grăi [atunci]." Când a împlinit şi porunca aceasta, a venit sfântul bătrân. I-a spus acestuia Avva Pavel: „Ce porunceşti să fac?" Şi i-a zis lui bătrânul: „Nu mai ai nevoie de mine; că Duhul Sfânt Care sălăşluieşte în tine te va învăţa toate." Câştigând multă cinste de pe urma aces¬tui cuvânt, a plecat şi s-a dus la Schit1. Fiindcă au venit la el cei de la mănăstirea de obşte cu rugăminţi, l-au luat împreună cu ei. Chiar dacă a

mers cu ei, totuşi, din pricina cinstei peste măsură 1 Scil. în pustia Sketei. 157 pe care i-o arătau, a plecat din nou de acolo. S-a întâmplat ca, în timp ce se afla în pustie, să ne ducem la el eu şi alţi trei părinţi, între care se afla şi stareţul meu, care era preot. Şi într-adevăr, nici pâine, nici vreun vas, nici nimic altceva nu avea pentru nevoia trupului; nici vreo rucodelie nu făcea, nici vreo carte nu avea şi nici nu mânca nimic timp de cinci zile; şi era mare la trup. Ne spunea nouă că nici apă n-a avut vreodată în chi¬lia sa. Odată, au trecut pe la el în vremea arşiţei unii, care erau foarte însetaţi; cum nu avea apă, s-a ridicat şi s-a rugat. în chip minunat, Dumne¬zeu a făcut să izvorască apă chiar din locul unde se ruga; şi bând, şi-au potolit setea şi au slăvit pe Dumnezeu. 8 Ne-a povestit Avva Vasile, preotul şi pustnicul, cel ce s-a făcut monah la Noua Lavră, că auzise un lucru minunat, povestit lui de nişte bărbaţi iubitori de Hristos: într-un târg înţesat de lume din ţara Pales¬tinei locuiau creştini şi evrei, cu multe turme. Şi aveau acest obicei din strămoşi: în fiecare dimineaţă îşi adunau vitele la porţile târgului, 158 fiecare trimiţându-şi fie fiul, fie sluga cu necu¬vântătoarele. Luându-şi aceştia mâncare pentru acea zi şi animalele, pe care le duceau la păs¬cut, rămâneau pe câmp până seara, iar la apusul soarelui se întorceau acasă cu ele în cârd. Cum au dus într-o zi, după obicei, la păscut [animale¬le], copiii creştinilor s-au adunat laolaltă la vre¬mea prânzului şi şi-au spus între ei: „Haideţi să facem o Liturghie, după cum fac clericii la biserică." Aşa că unul şi-a luat cinstea de epis¬cop şi a rânduit pe un altul în treapta de pre¬ot, pe altul, în cea de diacon, pe altul, în cea de cântăreţ, iar pe alţii i-a făcut citeţi; din nişte pie¬tre au făcut o suprafaţă întinsă, asemenea Sfin¬tei Mese, şi ca prescuri au folosit pâinea avută cu ei de mâncare. Împreună cu ei se afla şi un evreu, fiul arhirabinului, care îi ruga pe copii, spunându-le: „Primiţi-mă şi pe mine, ca să aduc şi eu, asemenea vouă, jertfă." Ei însă l-au alun-gat, zicându-i: „Nu poţi veni cu noi pentru că eşti iudeu." Atunci le răspunse: „Mă fac şi eu creştin", iar ei îi spuseră: „Dacă te faci creştin, te primim." Şi cum el a consimţit, l-au primit, şi aşa-zisul episcop l-a botezat cu apa aflată în locul acela. Apoi au făcut toată rânduiala şi au adus artosul [ca jertfă]. Când au ajuns la sfârşit 159 şi au zis: „Unul Sfânt...", s-a pogorât un foc din cer şi a ars toate cele aflate acolo [pe altar]. De frică, ei au căzut [jos] şi au rămas ca morţi. Seara, animalele s-au întors singure acasă. în dimineaţa următoare, când părinţii s-au dus să-şi caute copiii, i-au aflat pe jumătate morţi. Şi, luându-şi fiecare copilul, s-au întors acasă. După abia trei zile, când copiii şi-au mai revenit, au fost întrebaţi de părinţi ce li se întâmplase¬ră, iar ei au mărturisit toate cele petrecute, după cum s-au scris mai sus. Fiul arhirabinului însă a fost chemat de tatăl său, care i-a pus înainte pâinile [specifice mesei evreieşti] ca să mănânce. Dar el nu a pri¬mit să mănânce, zicându-i: „Sunt creştin şi nu mănânc." La auzul acestora, nelegiuitul se hotă¬rî

să-şi dea [copilul] morţii celei amare. însă Dumnezeu Care le vede pe toate dinainte şi cer¬cetează inimile şi măruntaiele1, cunoscând soco¬teala cea vicleană a netrebnicului rabin, a rân¬duit astfel încât cadiul târgului aşa-numitul amir2 să se înfurie foarte tare pe băiaşul târ¬gului, învinovăţindu-l că este cu nesocotinţă 1 Ps. 7, 9. 2 „Emir" este forma turcizată a cuvântului arab „amir", care, în sens larg, are înţelesul de conducător, iniţial referindu-se exclusiv la conducătorul militar. 160 şi nu se îngrijeşte după cuviinţă de aerul din hamam; aşa că i-a spus: „Ia uite cât timp a trecut de când îi batjocoreşti pe toţi şi, la vremea îmbă¬ierii, găsesc [aerul] rece; îţi jur pe marele Dum¬nezeu că, dacă nu vei face îndeajuns foc dede¬subt1 şi se va afla aerul [din baie] rece în ziua în care o să vin, o să-ţi tai capul." Acela şi-a dat cuvântul că va face aşa încât să îi slujească amirului după cuviinţă. Aflând acestea tatăl copilu¬lui evreu şi socotind că îşi poate duce la împli¬nire planul diabolic, l-a chemat pe cel responsa¬bil cu baia publică, care îi era dator, şi i-a spus: „Din câte ştiu, îmi datorezi zece monede", iar acela i-a răspuns: „într-adevăr, aşa este." Apoi a continuat: „Dacă vei asculta de porunca mea, îţi voi ierta întreaga datorie." „Tot ce îmi vei porun¬ci, voi face", i-a răspuns băiaşul, „ca să scap de povara împrumutului." Iar nelegiuitul de rabin necurat i-a zis: „Am aflat că ai primit poruncă de la amir să înfierbânţi baia foarte bine; şi, pen¬tru că eu am o slugă oarecare, ce mă umple de întristare, vreau ca atunci când cuptorul se va 1 Aerul şi metoda folosită la încălzirea lui reprezintă ele¬mentul definitoriu al băii islamice în comparaţie cu baia ro¬mană sau greacă; în acest scop, în subsolul băii se afla un spaţiu special destinat încălzirii aerului care în perioada de început fusese mai bogat în aburi, iar mai târziu, după seco¬lul al X-lea, mai uscat. 161 înfierbânta şi urmează să-i pecetluieşti gura1, să-mi dai de veste. Iar pe acela, pe care îl voi tri¬mite să te întrebe dacă baia s-a încălzit, pe dată să-l prinzi şi să-l arunci în cuptor şi, după ce îi vei pecetlui gura [cuptorului], să pleci, ca aşa să scap de rătăcirea lui." Auzind aceasta băieşul, în nădejdea iertării datoriei, s-a înduplecat să facă după poruncă. S-a dus şi a încins cuptorul cu mult mai mult decât de obicei, cuprins de spai¬ma ameninţării amirului. Când află [rabinul] că urma să se pecetluiască cuptorul, îşi trimise fiul să întrebe dacă baia s-a încălzit. Iar băieşul îi răspunse: „Pe Adonai! Ba s-a încălzit prea tare; şi dacă nu mă crezi, mai bine [vino şi] te uită!" Şi, apucându-l pe copil, îl aruncă în foc şi, după pecetluirea cuptorului, plecă. Când a venit amirul să se îmbăieze, a găsit baia mai rece decât în zilele din urmă şi, chemându-l pe băieş, i-a spus: „Nu ţi-am porun¬cit să încălzeşti bine baia? De ce ai făcut-o mai rece, fără să-mi dai ascultare?" Iar el se jura că „Am pus de trei ori mai mult lemn, voind să-ţi 1 Pentru a asigura o ardere mai îndelungată şi, totoda¬tă, mai economică, încă din Antichitate (3000 î.Hr.) se apli¬ca tehnica arderii mocnite, în care se limita, prin

pecetluirea gurii cuptorului, cantitatea disponibilă de oxigen (piroliza); aceeaşi metodă se practică şi astăzi la obţinerea tradiţională a cărbunilor de lemn. 162 fac pe plac, şi nu ştiu de ce s-a întâmplat asta. Iar dacă nu crezi cuvintelor mele, hai să vezi cuptorul şi cărbunii rămaşi, şi te vei convinge că nu spun minciuni". Când, plin de mânie, îl urmă şi dădu la o parte lespedea [de la gura] cuptorului, a aflat copilul şezând în [cupto¬rul] răcoros. îl întrebă pe băieş: „De unde a ajuns copilul acesta aici? Şi din ce pricină a fost aruncat aici?" Atunci acela îi dezvălui toate amirului, susţinând că focul atât de mare se stinsese pesemne întrucât copilul fusese aruncat [în cuptor] pe nedrept. Însă amirul, socotind că nu vrea decât să se dezvinovăţească şi că nimic din ceea ce grăieşte nu e adevărat, îi porunci: „Adu lem¬ne şi aprinde cuptorul de faţă cu mine." în timp ce se făceau cele poruncite, amirul îl întrebă pe copil al cui este şi din ce pricină a fost aruncat în cuptor şi, la aflarea pricinii cum că s-a făcut creştin şi că n-a voit să guste mâncărurile iuda¬ice, s-a înfuriat şi, fiindcă nutrea dispreţ pentru Creştinism (că „celui păcătos îi este urâtă teme¬rea de Dumnezeu"1), luând copilul, l-a aruncat în foc, zicând: „Dacă prima dată ai stins focul prin şiretlicuri vrăjitoreşti, acum n-o să scapi din mâinile mele." 1 Sir. 1, 25. 163 Însă Dumnezeu, Carele pururea face lucruri măreţe şi preaslăvite, fiind aproape de toţi cei ce-L cheamă pe El întru adevăr1, a stins focul cuptorului, cum făcuse şi mai înainte, şi a păzit copilul nevătămat. Când s-a dus amirul să se îmbăieze, a găsit baia şi mai rece decât prima dată, de parcă nu se mai făcuse foc de o săptă¬mână întreagă. Nedumerit, a mers să deschidă uşa cuptorului băii şi a aflat copilul şezând foar¬te vesel înăuntru, unde nu mirosea deloc a fum. Atunci amirul, uimit peste măsură de minunea cu totul neobişnuită, s-a grăbit să facă cunoscu¬te toate acestea în amănunt aşa-numitului [în Islam] sfetnic2. Acesta, cum auzi, veni numai¬decât în târgul cu pricina, porunci să fie aprins cuptorul din nou şi chiar în prezenţa sa copi¬lul să fie aruncat în el. După ce pecetlui intra¬rea şi aşeză strajă, intră să se îmbăieze, dar în baie în loc de cald era mai mult rece, şi, înda¬tă ce ieşi din baie şi deschise gura cuptorului, găsi copilul şezând ca şi cum nu s-ar fi întâm¬plat nimic, fără ca înăuntru să miroasă câtuşi de puţin a foc. După ce îl întrebă la rândul lui pe copil al cui este şi află că e al necuratului preot 1 Ps. 144,18. 2 Scil. imamului. 164 al iudeilor celor nelegiuiţi, precum şi cele petre¬cute pe câmp, cum au fost mai sus înfăţişate, că din pricina învoielii şi stăruinţei sale de a măr¬turisi religia creştină şi a refuzului de a se spur¬ca cu mâncărurile cele necurate ale părinţilor a fost dat pradă de însuşi tatăl său acestei pedep¬se aducătoare de moarte, şi că, deşi cuptorul a fost aprins de trei ori, nu l-a ars, ci, dimpotrivă, l-a răcorit, aşa cum a făcut oarecând şi cupto¬rul babilonian cu cei trei tineri; atunci l-a adus pe tatăl copilului şi l-a întrebat: „Ce cuvânt de apărare ai de dat înaintea lui Dumnezeu pen¬tru lucrul

cel diavolesc şi necurat pe care l-ai săvârşit? Oare socoteşti că te poţi ascunde de la faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor? Însă Dumne¬zeu, Cela Ce cunoaşte faptele şi socotinţele tale viclene, nu ţi-a îngăduit, ci ţi-a dat pe faţă cru¬zimea sufletului tău. Tu, care ai dat dovadă de o atât de mare nemilostivire, încât să-ţi dai morţii celei amare chiar şi vlăstarele pântecelui tău, oare ce nu vei fi în stare să faci în clipa în care vei prinde prilejul? Aşadar, pentru că ai făcut un lucru atât de rău şi în aşa fel încât să ajungem şi noi părtaşi uneltirii tale, vei avea de îndurat pedeapsa cu moartea, ca nu cumva alt demon, ca tine, să săvârşească ceva asemănător." Aşa 165 că, după ce a fost predat [gâdelui], a poruncit să i se taie capul în afara târgului, într-un loc pustiu, spre a ajunge hrană fiarelor sălbatice. A chemat apoi pe copii şi, după ce a aflat în amă¬nunt cele petrecute pe câmp, i-a trimis la mănăs¬tire, dându-le simbrie, după numele pe care şi-l luaseră fiecare: celui numit episcop simbrie de episcop, iar fiecăruia dintre cei numiţi preoţi, sau diaconi, sau ipodiaconi, sau citeţi zilnic simbrie după treapta sa. Iar Dumnezeul şi Făcătorul a toate a îngădu¬it acestea spre sprijinirea şi ajutorarea creştinilor şi spre a se face cunoscută tuturor neamurilor care s-au ridicat asupra noastră, din pricina voii iudeilor celor fără de lege, de rău făcătoare, ura diavolească [de la început] şi până la sfârşit faţă de Dumnezeu şi faţă de Fiul Său Cel Unul-Născut şi faţă de noi, care am crezut în El cu adevă¬rat. Că trebuia să se împlinească prorocia Dom¬nului, rostită către cei nerecunoscători: „Eu am venit în numele Tatălui Meu şi voi nu Mă pri¬miţi; dacă va veni altul în numele său, pe acela îl veţi primi"1 şi „veţi muri în păcatele voastre"2 cele rele. 1 In. 5, 43. 2 In. 8,24. 166 9 într-o oarecare mănăstire cu viaţă de obşte, s-a întâmplat ca, înainte de săvârşirea Sfintei împărtăşanii1, să intre diaconii [în altar] pentru a-şi îmbrăca odăjdiile2, şi să ia seama că lipsea unul; după multe căutări zadarnice, i-au făcut cunoscut şi avvei, care le-a spus: „Căutaţi din nou." Şi, pentru că nu l-au găsit, avva, necăjit din pricina lucrului necuvenit, le-a spus: „Sălăşluim dimpreună cu tâlhari. Dar viu este Domnul şi nu ne vom împărtăşi nici cu dumnezeiasca Euharis¬tie, nici cu nimic altceva până ce nu se va afla tâl¬harul." în timp ce Avva se apucă împreună cu diaconii să caute prin chilii, iar fraţii stăteau în biserică, acela ce furase îi spuse fratelui de lângă el, care era cunoscut pentru evlavia sa: „Vai mie, ce-o să păţesc!", iar celălalt îl întrebă: „De ce?" „Pentru că eu [sunt cel ce] am furat veşmântul, care se află în chilia mea, în vasul de lut, la fund [sub nişte lucruri]." Atunci celălalt îi zise: „Nu te 1 Scil. a dumnezeieştii Liturghii. 2 Mapopi.ov (lat. mafortium, evr. maaforet termenul grec echivalent fiind cel de coQiy;)) era vălul purtat de femei, un fel de tunică, ce acoperea capul şi cobora pe umeri până la glezne. în general, termenul e folosit în scrierile patristice şi imnografice pentru a desemna „acoperământul Maicii Domnului", care în calendarul bisericesc se prăznuieşte la 2 iulie. Uneori indică

îmbrăcămintea monahală în genere, atât a bărbaţilor, cât şi a femeilor (PG 34,1220A). Aici este folosit cu sensul de stihar. 167 întrista, ci du-te şi mută-l în chilia mea." Ducându-se, a mutat vasul în chilia fratelui. Când au ajuns căutând [în chilia cu pricina] Avva şi dia¬conii, în locul unde se afla vasul de lut al fratelui unul dintre diaconi, afundându-şi mâna [în vas], a scos veşmântul şi a început să strige: „Cuviosul de aici ne este hoţul!" Cum au ajuns în biserică, au pus mâna pe el, i-au tăbărât multe lovituri, şi apoi, târându-l, l-au scos afară din mănăstire. Iar el se ruga: „îngăduiţi-mi să mă pocăiesc şi n-o să mai fac!" Dar ei l-au alungat, zicându-i: „Nu putem avea un tâlhar printre noi." După ace¬ea când se întoarseră [în biserică] spre a săvârşi dumnezeiasca Liturghie şi veni diaconul să tra¬gă dvera1, aceasta nu putu fi mişcată; căutând cu luare-aminte la ea, dacă nu cumva ceva o împie¬dică, n-au aflat nimic. Atunci Avva s-a gândit şi le-a spus: „Oare nu cumva fiindcă l-am alungat pe fratele ni se întâmplă nouă aceasta? Duceţi-vă şi aduceţi-l aici şi vom afla." Cum intră frate¬le [în biserică], au tras dvera, care n-a mai fost ţinută de nimic. Vedeţi? Aceasta înseamnă „să-ţi pui sufletul pentru aproapele"2. Iar dacă nu vom ajunge şi noi la această măsură, cel puţin să nu 1 înainte de momentul prefacerii cinstitelor daruri. 2. In. 15,13. 168 ne vorbim de rău aproapele, să nu-l judecăm, ca să nu ne înstrăinăm de bucuria de care sfinţii se vor desfăta. 10 A fost odată un părinte de alt neam, care ne-a spus pilda aceasta: în ţara mea pentru a vâna leii [oamenii] fac un fel de groapă; s-a întâmplat ca într-o asemenea groapă să cadă o vulpe care, cu toate că s-a zbă¬tut mult, n-a putut scăpa din capcană. Mai apoi a venit acela care făcuse groapa, ca să vadă dacă nu cumva căzuse ceva în ea, şi găsi vulpea. Numai că vulpea a meşteşugit un vicleşug: s-a prefăcut moartă. Omul a coborât, a apucat-o de coadă şi a aruncat-o afară [din groapă]. Atunci ea, luând-o la fugă, dusă a fost. După câteva zile, vulpea a tre-cut din nou pe acolo şi a văzut o altă vulpe cum căzuse în aceeaşi groapă şi cum sărea încoace şi încolo, dar fără a putea să iasă; atunci i-a spus: „Şi eu am încercat în tot felul [să ies], sărind încoace şi încolo, dar dacă nu m-aş fi omorât1, nu aş fi scăpat." La fel şi noi, fraţilor, dacă voim să „scăpăm 1 Prin ideea „omorârii" patimilor se pune în evidenţă fap¬tul că în asceză patimile nu sunt extirpate, amputate, ci păs¬trate, însă fără a fi puse în lucrare. 169 din capcanele diavolului, să ne omorâm voile şi aşa, prin harul lui Dumnezeu, ne vom mântui"1. 12 2 În Antiohia cea Mare3 (Siria) există diferite diaconii4. Starostele uneia dintre ele era un băr¬bat iubitor de Hristos, care avea obiceiul de a da săracilor cele necesare. Aşadar, mergea şi cum¬păra cele de trebuinţă, printre care se numărau şi diferite pânzeturi mai ieftine din lână, adu¬se din Egipt, pe care le împărţea celor ce aveau nevoie de îmbrăcăminte, după cuvântul Dom¬nului care zice: „Gol am fost şi M-aţi îmbrăcat."5 Odată, pe când avea loc, după cum spuneam, împărţirea de veşminte, a venit un frate şi a

luat pânzet nu numai o dată, ci şi a doua, şi a treia oară. Însă acel bărbat iubitor de Hristos, deşi a văzut că s-a întors şi a doua, şi a treia oară, s-a 1 Adaosul este preluat din Vechiul Limonariu, Ed. S. Shoinâs, Voios, 1959, p. 48. 2 Istorisirea a unsprezecea, aici prezentată fragmentar, es¬te identică cu istorisirea 6 din colecţia lui E. Mioni, prezenta¬tă mai sus. 3 Antiohia Mare este cel mai important oraş dintre cele 28 de oraşe asiatice cu acest nume, înfiinţate în cinstea tatălui său, Antioh I (324-261 î.Hr.), de către Seleuc I (358-281 î.Hr.), gene¬ral al lui Alexandru cel Mare. 4 Scil. frăţie, societate filantropică. 5Mt. 25, 36. 170 gândit să nu-i spună nimic despre aceasta. Dar când a venit a patra oară, sub pretextul îngrijo¬rării de dragul celorlalţi săraci, îi spuse: „Iată că ai luat şi a treia şi a patra oară, iar eu nu ţi-am spus nimic; dar nu cumva de acum să mai faci aşa ceva, fiindcă mai sunt şi alţii la fel de necăjiţi, care au trebuinţă de această facere de bine." aşa că, după ce săracul s-a retras acoperit de ruşine, în noaptea aceea starostele diaconiei s-a văzut [în timp ce dormea] stând într-un loc care se numea „Heruvimii"1. Iar locul acesta este foarte cinstit; aici, după spusele celor ce l-au văzut, se află o icoană preaînfricoşătoare, în care e zugră¬vit chipul Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Cum stătea el acolo pe gânduri, îl vede pe Mân¬tuitorul cum Se coboară la el din icoană şi [înce¬pe] să îl certe chiar pentru cele patru rânduri de veşminte pe care le luase nevoiaşul. Cum el nu 1 Loc cunoscut şi ca „Poarta Heruvimilor" (poarta prin¬cipală a oraşului, după Malalas), în zonă existând la un mo¬ment dat o stradă cu colonadă „a Heruvimilor" şi un cartier cu acelaşi nume. Se pare că după distrugerea Ierusalimului din anul 70 d.Hr. Vespasian şi Titus, după cum relatează Cro-nica lui I. Malalas (PG 97, 396), au luat Heruvimii „de aur, lu¬craţi din ciocan" (după Malalas erau din bronz) din Templul lui Solomon, care adumbreau chivotul Legii (Ieş. 37, 2-9), şi i-au aşezat în Antiohia (astăzi oraşul Latakia), spre a le fa¬ce în ciudă evreilor aflaţi într-un număr mare în acest oraş. Din acelaşi motiv («TIQOC, U(3QIV auxărv»), după cum ne spune aceeaşi cronică, au desfiinţat şi sinagoga, pe care au transformat-o în teatru. 171 scotea o vorbă, Mântuitorul Şi-a dat la o parte tunica pe care o purta şi îi arătă veşmintele de pe dedesubt, numărându-le şi zicând: „Iată-l pe pri¬mul, iată-l pe al doilea, iată-l pe al treilea, iată-l pe al patrulea. Să nu te întristezi, prin urmare, deloc; ci să ai încredinţarea că, din clipa în care le-ai dat săracului, ele Mi s-au făcut veşminte." Recunoscând veşmintele, căzu la picioarele Lui, zicând: „Iartă-mi lipsa de mărinimie, Stăpâne, că am gândit aceasta ca un om [ce sunt]." Când se trezi din somn, I-a adus mulţumire lui Dumnezeu, Cel Ce l-a făcut vrednic de o asemenea ves¬tire. De atunci a început să dea tuturor celor care îi cereau întru simplitatea [inimii] şi cu [multă] bucurie. Şi toţi cei ce au auzit [cele petrecute] au dat slavă lui Dumnezeu. 13 Sfântul Avva Teodor din Adana1 ne-a povestit că

pe când se afla în oraşul sfânt [al Ierusalimu-lui], la mănăstirea cu viaţă de obşte [numită] a lui Penthouklâ2, din apropierea sfântului râu al 1 Oraş în Antichitate cunoscut sub numele de Antiohia Ciliciei. 2 Mănăstire cu viaţă de obşte aflată la est de Iordan, nu de¬parte de acest râu, supranumită „a Botezului". „The monastery of Penthucla was probably situated to the northwest of Deir Hajlaa" (Y. Hirschfeld, „List of the Byzantine Monasteries in the Judean Desert", în Bottini, G. c., Segni, L.D. and Alliata, E. [eds], Christian Archaeology in the Holy Land. New Discoveries. Archaeological Essays in honour of Virgilio C. Corbo, OFM, SBF Collectio Maior 36 [Jerusalem], p. 55). 172 Iordanului, a sosit cineva din părţile Asiei, care voia să se lepede [de lume şi să se facă monah]. La ceva vreme după ce fusese primit de egumen, zidindu-se duhovniceşte mulţumită vieţii deosebite din chinovie, fiindcă avea aur, i l-a dat avvei, zicându-i: „Pentru că m-am zidit duhovniceşte, părinte, mulţumită stării [duhovniceşti] de aici, vreau, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, să mă tunzi [în monahism] şi să-mi dai sfânta schimă mona¬hicească, ca să rămân dimpreună cu voi aici. Şi ia binecuvântarea aceasta" - [spus-a el], arătându-i aurul - „şi cheltuieşte-l după cum voieşti." Egumenul însă, bărbat sporit duhovniceşte, nu se grăbi să ia aurul, ci îi spuse: „Fiule, n-avem nevoie de aşa ceva; că, aşa cum ai văzut, nu sun¬tem prea cheltuitori cât priveşte nevoile noas¬tre, ci, fiindcă trăim în locul acesta pustiu, ne mulţumim cu foarte puţin. Du-te, dar, după porunca Domnului, şi împarte-l fraţilor noştri săraci şi vei avea, după făgăduinţele Sale nemincinoase, comoară în ceruri."1 Fratele i-a răspuns 1 Cf. Mt. 19,21. 173 pe un ton mustrător şi i-a spus: „Am făgă¬duit, părinte, că acolo, unde mă voi lepăda [de cele lumeşti], voi face această danie." Bătrânul îi spuse: „Dacă o să primesc aurul, fiule, o să-l dau săracilor. Că noi n-am fost învăţaţi [de Hristos] să adunăm comori pe pământ." „Ia-l, părin¬te", stăruia el, „şi, fie îl dai săracilor, fie altfel, fă după cum voieşti şi ştii." Aşadar, avva, dacă nu l-a convins, primi de la el aurul. După puţină vreme l-a tuns [în monahism], iar după încă puţin l-a făcut schimonah. Prin grija lui Dumnezeu însă Avva n-a cheltu¬it banii, ci a aşteptat să vadă cum va spori frate¬le duhovniceşte. Cu gândul la cursele diavolului nimeni, nici măcar fratele, nu a ştiut că banii nu se cheltuiseră. La început, mânat de râvna lepădă¬rii de lume, împlinea şi săvârşea fără pregetare şi neobosit toată ascultarea încredinţată lui. După o vreme, a început să se moleşească prin lucra¬rea vrăjmaşului şi să nu mai arate aceeaşi râvnă, ba încet-încet chiar să şi crâcnească, zicând: „Eu, care am dat atâta aur chinoviei, [nici măcar] pâi¬nea n-o mănânc aici fără a plăti." Auzind acestea, unii dintre fraţi s-au smintit, cu precădere cei mai simpli la cuget. îndată ce a aflat stareţul chinovi¬ei, l-a chemat pe fratele şi i-a spus: „Nu tu, frate, 174 m-ai silit să primesc din partea ta aurul? Nu mi l-ai dat spre a-l împărţi săracilor? Oare s-a întâm¬plat să încalc

înţelegerea noastră astfel încât [să fii îndreptăţit] să-i sminteşti pe fraţi prin crâcnirea ta? Nu [se cuvine să faci] aşa, fiule; căci scris e: să nu smintiţi pe unul din aceştia mici1." Cu toate că Avva i-a dat aceste poveţe şi multe alte aseme¬nea, acesta nu s-a dezbărat din pricina lucrării diavoleşti de obişnuinţa cea vicleană a cugetului său. Văzând, aşadar, Avva stăruinţa lui pe calea cea rea, într-una din zile îi spuse: „Vino, frate, să ne pogorâm la Iordan." Şi s-au pogorât la Iordan numai ei doi şi, cum mergeau pe malul Iordanu¬lui, a început Avva să-l povăţuiască pe fratele şi, scoţând afară aurul pe care fratele i-l dăduse cu pecetea neatinsă, îi zise: „îl recunoşti?"„Da, stă¬pâne", răspunse acela. „[Recunoşti] şi pecetea?" „E aceeaşi, părinte." îi spuse atunci avva: „Ia, fiule, aurul şi, dacă vrei să-l dai, aşa cum ai făgă¬duit, săracilor, dă-l; dacă vrei să-l păstrezi, păstrează-l pe răspunderea ta; căci eu nu pot încălca pentru bănuţii aceştia canonul [de viaţă al] chi¬noviei, nici să-i smintesc pe fraţi, iar pe Dumne¬zeu să-L mânii. Că este cu neputinţă să rămâi cu noi fără a face ascultarea [încredinţată ţie], precum 1 Cf. Mc. 9,42. 175 fac şi ceilalţi fraţi şi aşa cum am făcut şi eu din tinereţea mea şi cum chiar până acum mă silesc după putinţă să fac." Fratele, când văzu aurul şi auzi acestea de la avva, s-a aruncat la picioarele lui, zicându-i: „Iartă-mă, de vreme ce am dat aceşti bani lui Dumnezeu, nu-i pot lua [înapoi]."„Dumnezeu nu are nevoie de ei", îi răspunse bătrânul, „căci toate sunt lucrurile Sale; dar voia Lui este mântuirea sufletelor noas¬tre. Aşadar, îmi este cu neputinţă să mai păstrez aceşti [bani] de acum înainte." însă la vederea rugăminţilor stăruitoare ale fratelui, care a căzut înaintea lui şi i-a zis: „Nu mă ridic de la picioare¬le tale decât dacă îmi vei da cuvântul că nu te vei sminti din pricina mea, nici nu mă vei sili să iau banii înapoi", bătrânul i-a spus: „Ridică-te, fiu¬le, şi crede-mă: nici pe tine nu te voi mai sili să-i primeşti înapoi, nici eu nu îi voi păstra." Cum s-a ridicat fratele, Avva a dezlegat punga cu bani şi l-a întrebat: „Aceştia sunt, fiule, banii?", iar fratele i-a răspuns: „După făgăduinţa ta, să nu mai aduci vorba despre ei." Zâmbind, bătrânul i-a spus: „Nicidecum, fiule"; şi cu aceste cuvinte chiar sub ochii lui aruncă monezile în râu şi i se adresă: „Noi am fost învăţaţi de Domnul, fiule, a le dispreţui pe toate acestea; vino aşadar înapoi 176 la chinovia noastră, spre a te nevoi dimpreună cu fraţii tăi, săvârşind pentru Hristos fără ruşine toată diaconia încredinţată ţie, luând aminte la ceea ce a spus Domnul: «Că şi Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească şi să-Şi dea sufletul răscumpărare pentru mulţi»."1 Când a văzut fratele bunăvoinţa plină de iubi¬rea de Dumnezeu a avvei, cu străpungere de ini¬mă, întru frica de Dumnezeu s-a întors dimpre¬ună cu el la chinovie, dobândind multă smerenie şi ascultare faţă de toţi. Şi, prin harul lui Dum¬nezeu, a devenit vas ales şi s-a săvârşit în acea mănăstire. 1 Mc. 10,45. 177 Cuprins Pavel de Monemvasia 5 I. Puterea milosteniei 9 II.

Despre femeile descoperite în apropierea Muntelui Latros, pe vremea împăratului Constantin 18 III. Despre cel chemat să dea socoteală cu trei zile înainte de sfârşitul său 26 IV. Despre cel ce s-a spovedit la un părinte sfânt în Muntele Olimpului 32 V. Despre femeia care a mers la avva Neofit spre a se mărturisi 35 VI. Despre săracul care se ruga în biserica din cartierul Halcopratia 40 VII. Despre preotul oprit de la săvârşirea celor preoţeşti de către episcopul său 45 VIII. Despre preotul căzut în desfrânare 48 IX. Despre cei trei monahi căzuţi prizonieri în Africa 53 179 X. Despre copilul care a avut la Sfântul Botez o vedere minunată 61, XI. Despre monahul din peşteră 66 XII. Despre cel ce s-a mărturisit înaintea icoanei Domnului nostru Iisus Hristos 74 XIII. Despre femeia aflată pe o insulă [pustie] împreună cu fiul ei 77 XIV. Despre femeia care a murit şi apoi a înviat. 84 XV. Despre fericita Marta, egumena lăcaşului Preasfintei Născătoare de Dumnezeu din cetatea de Dumnezeu păzită a Monemvasiei, aflat în josul lăcaşului Hodoghitria din acelaşi castru, mai sus de apa lui Vlyharos 89 XVI. Despre [femeia] canonică 94 XVII. Despre Serghie, demotul din Alexandria. 101 ADDENDA Pagini inedite de Limonariu Pratum Spirituale I 115 Pratum Spirituale II 120 Pratum Spirituale III 144 Tipar: ARTPRINT E-mail: office@artprint.ro Tel.: 021 336 36 33 Aceste Istorisiri de suflet-folositoare, alcătuite sub înrâurirea Scării Sfântului Ioan Sinaitul, s-au bucu¬rat de o apreciere deosebită în toată lumea ortodoxă, fiind traduse destul de repede după apariţia lor nu doar în limba latină, ci şi în limba arabă, lăsând o pil¬dă preafrumoasă celor care vor din toată inima să se întoarcă întru pocăinţă şi spovedanie la Iubitorul de oameni Dumnezeu, Care voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină.

„Să luăm aminte deci la noi înşine şi cu toată paza să veghem asupra inimilor noastre, spre a nu ne învoi cu nici unul dintre gândurile viclene, ci, petrecând în post, rugăciuni, lacrimi şi în toate virtuţile cele după Dumnezeu, să avem parte dimpreună cu toţi sfinţii de bunătăţile cele veşnice. Amin.” EDITURA SOPHIA EDITURA METAFRAZE www.librariasophia.ro ISBN 978-973-136-644-9 9 789731 366449